

Funded by
the European Union

LITHUANIA - RUSSIA
CBC 2014-2020

2014–2020 M. LIETUVOS IR RUSIJOS BENDRADARBIAVIMO PER SIENĄ PROGRAMA

EK sprendimas Nr. C(2016) 8463

*2016 m. lapkričio mėn. versija
Neoficialus vertimas*

TURINYS

TURINYS	2
1. ĮŽANGA	4
2. PROGRAMOS TERITORIJA IR JOS SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS BŪKLĖS ANALIZĖ	6
3. PROGRAMOS STRATEGIJA, ĮSKAITANT PASIRINKTUS TEMINIUS TIKSLUS IR SUSIJUSIUS PRIORITETUS	20
3.1. Programos strategija ir jos pagrindimas bei pasirinkti teminiai tikslai	20
3.2. Teminiai tikslai ir su jais susiję prioritetai	25
3.2.1. Teminis tikslas: vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo saugojimas	25
3.2.2. Teminis tikslas: socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu	28
3.2.3. Teminis tikslas: Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas	31
3.2.4. Teminis tikslas: Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas	34
Pasienio kontrolės punktų direkcija prie Susisiekimo ministerijos (Lietuva).	35
4. SUDERINAMUMAS SU KITOMIS ES FINANSUOJAMOMIS PROGRAMOMIS, NACIONALINĖMIS IR REGIONINĖMIS STRATEGIJOMIS BEI POLITIKA	37
4.1. Suderinamumas su kitomis atitinkamose šalyse ir regionuose Bendrijos finansuojamomis programomis, nacionalinėmis ir regioninėmis strategijomis bei politika	37
4.2. Pamokos, išmoktos įgyvendinant kitas BPS programas	41
4.3. Rizikos analizė ir mažinimo priemonės	42
4.4. Kompleksiniai klausimai	45
5. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO STRUKTŪROS IR KOMPETENTINGŲ BEI VALDYMO INSTITUCIJŲ SKYRIMAS	47
5.1. Jungtinis stebėsenos komitetas	47
5.2. Valdymo institucija ir jos skyrimo procesas	49
5.3. Nacionalinės institucijos	50
5.4. Jungtinis techninis sekretoriatas (JTS)	51
5.5. Audito institucija ir auditorių grupės nariai	54
5.6. Už kontrolę atsakingi informaciniai centrai	55
6. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS	56
6.1. Trumpas valdymo ir kontrolės sistemos aprašymas	56
6.2. Programos įgyvendinimo grafikas	58
6.3. Projektų atrankos procedūros	58
6.4. Paramos pagal prioritetus rūšių aprašymas, įskaitant projektų, kuriems parama skiriama tiesiogiai, sąrašą arba indėlius finansinėms priemonėms	61
6.5. Planuojamas techninės paramos panaudojimas ir taikytinos sutarčių sudarymo procedūros	61
6.6. Stebėsenos ir vertinimo sistemos, įskaitant preliminarinius stebėsenos ir vertinimo planus, apimančius visą Programos įgyvendinimo laikotarpį	62
6.6.1. Stebėsenos	62

6.6.2. Vertinimas	66
6.7. Viso Programos laikotarpio komunikacijos strategija ir orientacinis informavimo ir komunikacijos planas pirmaisiais metais	67
6.8. Informacija apie teisės aktų reikalavimų įvykdymą pateikta 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo	69
6.9. Preliminarus finansavimo planas	72
6.10. Išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklės.....	74
6.10.1. Išlaidų tinkamumas	74
6.10.2. Netinkamos finansuoti išlaidos.....	75
6.10.3 Euro naudojimas	76
6.11. Atsakomybės tarp Programoje dalyvaujančių šalių paskirstymas	76
6.12. Bendrojo finansavimo pervedimo, naudojimo ir stebėsenos taisyklės	77
6.13. IT sistemos, per kurias elektroniniu būdu teikiami duomenys ir Valdymo institucija, Europos Komisija ir Rusijos Federacijos Vyriausybė tarpusavyje keičiasi duomenimis.....	77
6.14. Kalba (-os), patvirtinta (-os) pagal Programą	78

1. IŽANGA

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programa (toliau – Programa) parengta pagal Europos kaimynystės priemonę yra finansuojama Europos Sąjungos (toliau – ES) ir Rusijos Federacijos lėšomis. Pagal Programą numatyta skatinti ir plėsti bendradarbiavimą per sieną (toliau – BPS) tarp Lietuvos ir Rusijos pasienio regionų tęsiant anksčiau pradėtą bendradarbiavimą pagal 2004–2006 m. TACIS Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos kaimynystės programą ir 2007–2013 m. Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programą.

Programos dokumentą bendrai rengė visos dalyvaujančios šalys. Programos dokumento projekto parengimui buvo įsteigtas Jungtinis programavimo komitetas. Jam bendrai pirmininkavo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ir Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerija (Programos rengimo pradžioje – Rusijos Federacijos regioninės plėtros ministerija) įtraukiant abiejų šalių nacionalinių ir regioninių valdžios institucijų atstovus. Europos Komisijos atstovas Jungtinio programavimo komiteto darbe dalyvavo stebėtojo teisėmis. Abiejose šalyse buvo organizuojamos viešos konsultacijos dėl Programos dokumento projekto, kuris buvo skelbiamas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerijos, Kaliningrado srities tarptautinių ir tarpregioninių santykių agentūros ir viešosios įstaigos „Jungtinis techninis sekretoriatas“ interneto svetainėse. Rengiant galutinį Programos dokumento projektą buvo atsižvelgta į per viešąsias konsultacijas gautas rekomendacijas.

Remiantis Direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo reikalavimu, programavimo metu buvo atliktos pradinės strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (toliau – SPAV) apimties nustatymo ir atrankos atlikimo procedūros. Atlikus SPAV, nustatyta, kad mažai tikėtina, jog Programa turės didelės neigiamos įtakos aplinkai. Rengiant galutinį Programos dokumento projektą, buvo atsižvelgta į per SPAV ir vėliau surengtas konsultacijas gautas rekomendacijas.

Programoje numatyta įgyvendinti keturis prioritetus numatytus pagal pasirinktus tokius teminius tikslus:

- 3-asis teminis tikslas: Vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas. Prioritetas: Istorinio ir gamtos paveldo atkūrimas ir pritaikymas, kultūros, kultūrinių tinklų kūrimo ir turizmo plėtros skatinimas.
- 4-asis teminis tikslas: Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu. Prioritetas: Socialinės įtraukties skatinimas ir bendradarbiavimas BPS regione gerinant sveikatos priežiūros, socialines ir švietimo paslaugas bei vietos bendruomenės iniciatyvų rėmimas.
- 5-asis teminis tikslas: Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas. Prioritetas: Bendradarbiavimo tarp valdžios institucijų skatinimas ir vietos bendruomenių stiprinimas.
- 10-asis teminis tikslas: Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir

migracijos valdymo gerinimas. Prioritetas: Efektyvaus sienos kirtimo proceso užtikrinimas.

Pasirinkti Programos teminiai tikslai ir prioritetai tiesioginiai prisidės prie bendro tikslo – siekti pažangos bendro teritorijos klestėjimo ir geros kaimynystės tarp Lietuvos ir Rusijos srityje.

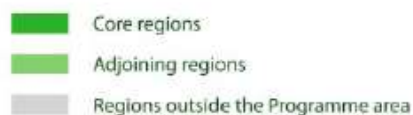
Svarbus Programos tikslų įgyvendinimo elementas – pasienyje gyvenančių žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veiklos rėmimas. Tokia veikla apims didesnę vietos bendruomenių, nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO), ugdymo įstaigų ir pan. bendradarbiavimo rėmimą. Žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veikla yra kompleksinis Programos elementas, kuris bus remiamas pagal šiuos 3 teminius Programos tikslus: vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas, socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu, gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas.

2. PROGRAMOS TERITORIJA IR JOS SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS BŪKLĖS ANALIZĖ

Teritorija ir gyventojų skaičius

Programos teritorija išsidėsčiusi į rytus nuo Baltijos jūros ir apima visą Rusijos Federacijos Kaliningrado sritį ir vakarinę bei pietinę Lietuvos Respublikos dalį. BPS regionas apima šias teritorijas:

- Lietuva (pagrindiniai regionai): Klaipėdos, Marijampolės ir Tauragės apskritys.
- Lietuva (gretimi regionai): Alytaus, Kauno, Telšių ir Šiaulių apskritys.
- Rusija (pagrindinis regionas): Kaliningrado sritis.

Sprendimas įtraukti gretimus regionus į Programą buvo priimtas atsižvelgiant į patirtį, įgytą įgyvendinant ankstesnio laikotarpio programą (Alytaus, Kauno, Telšių ir Šiaulių apskritys buvo įtrauktos kaip gretimi regionai į 2007–2013 m. EKPP Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos BPS programą) ir siekį užtikrinti jau užmegztų ir naujų bendradarbiavimo santykių tęstinumą ir tvarumą.

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programa (neoficialus vertimas)

Programos finansuojami projektai gali būti iš dalies įgyvendinami ne Programos teritorijoje, jeigu to reikia Programos tikslams pasiekti ir jeigu tai teikia Programos teritorijai naudos. Visa pagal Programą numatytų paramos lėšų, skiriamų veikloms už Programos įgyvendinimo teritorijos ribų finansuoti, suma turėtų neviršyti 10 proc. ES indėlio Programos lygmeniu¹. Veiklų vykdymo ne Programos teritorijoje sąlygas nustatys Jungtinis stebėsenos komitetas (toliau – JSK) atitinkamuose kvietimuose teikti paraiškas.

Vilniaus įtraukimas į Programos įgyvendimą apsiriboja tik Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Pasienio kontrolės punktų direkcija prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, kurie įgyvendins didelės apimties infrastruktūros projektą „Pasienio kontrolės punkto „Rambynas“ statyba ir atvykstančių ir išvykstančių mažųjų laivų tikrinimo krantinės Klaipėdoje (Kopgalio užkarda) rekonstrukcijos antrasis etapas“ pagal teminį tikslą „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“ prioritetą „Efektyvaus sienos kirtimo proceso užtikrinimas“, dalyvavimu. Pagrindinės didelės apimties infrastruktūros projekto veiklos bus įgyvendinamos pagrindiniuose Programos regionuose, Klaipėdos apskrityje (atvykstančių ir išvykstančių mažų laivų tikrinimo krantinė Klaipėdoje (Kopgalio užkarda)) ir Tauragės apskrityje (pasienio kontrolės punktas „Rambynas“). Minėtos organizacijos yra nacionalinės institucijos, kurių veikla apima visą Lietuvos Respublikos teritoriją, įskaitant Programos teritoriją. Jų dalyvavimas sukurs esminę pridėtinę vertę pagrindinei tinkamai pasienio teritorijai ir labai prisidės prie BPS poveikio pagrindinėje tinkamoje Programos teritorijoje pasiekimo bei yra svarbus siekiant tvaraus Programos tikslų įgyvendinimo.

Šio centro gyventojų skaičius (sostinė Vilnius ir Vilniaus miesto savivaldybės teritorija) neįtraukiamas apskaičiuojant orientacinę Programos finansavimą.

Bendra Programos teritorija apima 55 587 km², iš kurių – 26 404 km² yra gretimi regionai. 15 100 km² priklauso Rusijos Federacijai (Kaliningrado sritis) ir 40 487 km² – Lietuvos Respublikai (įskaitant gretimus regionus). 72,8 proc. teritorijos (įskaitant gretimus regionus) priklauso ES ir 27,2 proc. – Rusijos Federacijai.

Programos teritoriją kerta Lietuvos ir Rusijos siena (kuri taip pat yra siena tarp ES ir Rusijos) – 255 km siena sausuma, 18 km – Kuršių mariomis ir 22 km – Baltijos jūra.

Toliau lentelėje pateiktas Programos teritorijos gyventojų skaičius (tūkst., 2014 m. duomenys)²:

	Lietuva	Rusija	Iš viso
Pagrindiniai regionai	585,0	963,1	1 548,1
Gretimi regionai	1 162,3	-	1 162,3
Iš viso	1 747,3 (64,5 %)	963,1 (35,5 %)	2 710,4

¹ Techninės paramos biudžetui toks apribojimas netaikomas. Techninės paramos lėšų naudojimas ne Programos teritorijoje gali viršyti 10 proc. ES indėlio į Programą limitą.

² Programos dokumente pateiktų duomenų šaltinis – Lietuvos statistikos departamentas (www.stat.gov.lt) ir Federalinė statistikos tarnyba (www.gks.ru), jeigu nenurodyta kitaip.

Bendras gyventojų tankumas Programos teritorijoje svyruoja nuo 24,9 gyv./ km² Tauragės apskrityje iki 75,7 gyv./ km² Kauno apskrityje, vidutinis gyventojų tankumas – 45,4 gyv./ km². Lietuvos Respublikai priklausančioje Programos teritorijoje vidutinis gyventojų tankumas yra 44 gyv./ km², Rusijos Federacijai priklausančioje Kaliningrado srityje – 63 gyv./ km².

Demografinę situaciją daugelyje Programos teritorijos dalių atspindi mažas gimstamumas ir gyventojų senėjimas. Per pastarąjį dešimtmetį natūralus gyventojų prieaugis buvo neigiamas, o mirtingumas labai neaugo, gyventojų skaičiui būdingas mažėjimas dėl mažėjančio gimstamumo ir nedidelio vidutinės gyvenimo trukmės padidėjimo. Lietuvoje užregistruota vidutinė gyvenimo trukmė yra 74 metai, šis rodiklis Programos teritorijoje nelabai skiriasi: vyrų – 68 metai, moterų – 79 metai. Vidutinė gyvenimo trukmė Rusijoje (Kaliningrado srityje) – 71 metai.

Tinkamoje teritorijoje vykusio BPS istorija

Nuo 1946 m. iki 10-ojo dešimtmečio pradžios dabartinės Rusijos Federacijai priklausančios Kaliningrado srities ir Lietuvos Respublikai priklausančių Programos teritorijos dalių neskyrė valstybės siena. Praėjusiam laikotarpiui būdingi glaudūs tarpusavio ir instituciniai ryšiai, daugybė kontaktų tarp organizacijų ir privačių asmenų paaiškina egzistuojantį abipusį savitarpio supratimą šiais laikais. Kaliningrado srityje veikia kelios lietuvių bendruomenės, o Lietuvai priklausančiose Programos teritorijose – rusų bendruomenės.

1990 m. Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, buvo nubrėžta Rusijos – Lietuvos valstybių siena. Tai lėmė Kaliningrado srities atskyrimą nuo vientisos Rusijos Federacijos teritorijos. Dabar ji apsupta ES teritorijos ir Baltijos jūros.

Lietuvos regionų ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities santykius reglamentuoja *Bendradarbiavimo dėl ekonominės ir socialinės Kaliningrado srities plėtros sutartis*. 1998 m. Lietuvos ir Rusijos tarpvyriausybė komisija įsteigė darbo grupę, atsakingą už Lietuvos regionų ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities bendradarbiavimo vystymą. Kitas svarbus dokumentas, teisiškai apibrėžiantis Lietuvos regionų ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities santykius, yra 1999 m. pasirašytas *Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl ilgalaikio bendradarbiavimo tarp Lietuvos Respublikos regionų ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities*. Remiantis šia sutartimi, 2000 m. buvo įsteigta *Lietuvos ir Rusijos vyriausybės taryba*. Tarybai pirmininkauja Kaliningrado srities gubernatorius ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų viceministras. Tarybą sudaro devynios skirtingos komisijos, kurios dirba ir sprendžia klausimus tokiose srityse: žemės ūkis; kultūra, švietimas, sportas ir sveikatos priežiūra; ekonominis bendradarbiavimas, prekyba ir energetika; BPS ir Euroregionai; aplinkos apsauga, transportas; pasienio kontrolės punktų darbas, ekstremalių situacijų prevencija ir likvidacija; įstatymų leidyba ir teisėsaugos institucijos.

Po 2004 m. įvykusios ES plėtros pradėta įgyvendinti nauja ES finansinės paramos ES

kaimyniniams regionams programa, šiuo atveju – Rusijos Federacijos Kaliningrado sričiai ir jos regionams – kaimynams Lietuvoje ir Lenkijoje – *Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos kaimynystės programa*. 2004-2006 m. laikotarpiu šiai programai buvo skirta daugiau kaip 44,5 mln. eurų, kurie buvo panaudoti 53 BPS projektams finansuoti pagal du prioritetus: bendradarbiavimo regiono konkurencingumo ir produktyvumo augimas dėl infrastruktūros abipus sienos ir sienų saugumo plėtojimo bei ekonominio ir mokslinio-technologinio bendradarbiavimo (1 prioritetas); ir vietos bendruomenių bendradarbiavimas, socialinės - kultūrinės integracijos stiprinimas bei darbo rinkos sąlygų gerinimas (2 prioritetas).

2007 m. buvo pradėta įgyvendinti Europos kaimynystės ir partnerystės priemonė (toliau – EKPP), pagal kurią buvo remiamos įvairios nacionalinės, regioninės ir BPS programos. Europos Komisijos ir Rusijos Federacijos susitarimas dėl *2007–2013 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programos* buvo pasirašytas 2009 m. lapkritį Stokholme. Pagal 2015 m. kovo mėn. informaciją šios programos lėšomis buvo finansuota 60 projektų pagal 2 prioritetų 6 priemones. Bendras Programos biudžetas buvo sudarytas iš ES indėlio – 124,2 mln. eurų ir Rusijos Federacijos indėlio – 21,6 mln. eurų.

Transportas ir infrastruktūra

Kaliningrado sritis yra pietrytinėje Baltijos jūros pakrantėje. Tai yra labiausiai į vakarus nutolusi Rusijos Federacijos teritorija, kuri yra atskirta ir nesujungta sausuma su likusia Rusijos Federacijos teritorija. Geografiniu požiūriu, Kaliningrado srityje yra sudarytos palankiausios Rusijos ir ES bendradarbiavimo sąlygos, labiausiai su Baltijos šalimis. Kadangi Programos teritorijoje susikerta jūros, upių ir oro koridoriai, ją kerta greitkeliai ir geležinkeliai, susidaro daug galimybių didinti krovinių ir keleivių srautus tarp ES ir Rusijos. Dėl šios priežasties transportas visada buvo Kaliningrado srities ekonomikos pamatas, sukuriantis 7,6 proc. regioninio BVP. Regioninę transporto infrastruktūrą sudaro trys pagrindinės sudedamosios dalys – geležinkelio, jūros ir kelių transportas, be to, didėja ir oro transporto svarba. Antra vertus, Klaipėda taip pat yra svarbi įvairiarūšio transporto koridoriaus jungtis tarp Skandinavijos šalių ir Juodosios jūros regiono.

2014 m. Klaipėdos uoste ir Būtingės terminale buvo perkrauta 43,7 mln. tonų krovinių. Per pastaruosius penkerius metus šis rodiklis vidutiniškai per metus padidėdavo 4 proc. 2013 m. buvo pervežta 280,5 tūkst. keleivių ir per pastaruosius penkerius metus šis rodiklis kasmet padidėdavo 7 proc.

Komercinis Kaliningrado uostas yra vienintelis neužšalantis Rusijos uostas Baltijos jūroje ir vienas didžiausių regioninių uostų kompleksų pagal perkrautų prekių kiekį ir krovinių savininkams teikiamą techninę pagalbą bei paslaugas. Dėl Baltijsko (Piliavos) mieste statomo ir plėtojamo geležinkelių ir keltų terminalo Kaliningrado srityje sparčiai plečiasi keltų paslaugos.

2014 m. Kaliningrado uoste iš viso perkrauta 13,9 mln. krovinių (1,4 proc. daugiau nei

praėjusiais metais). Pagrindiniai kroviniai yra naftos produktai, medienos gaminiai, metalai, juodieji metalai, mineralinės medžiagos, maisto produktai ir ratinės transporto priemonės.

Programos teritoriją kerta du ES geležinkelių transporto koridoriai: I koridorius šiaurės–pietų kryptimi, einantis iš Talino, per Rygą ir Kauną į Varšuvą, su IA atšaka – iš Šiaulių, per Kaliningradą (Karaliaučių) į Gdanską ir IX koridorius rytų ir vakarų kryptimi su tokiais atšakomis: IXB – iš Kijevo, per Minską, Vilnių ir Kauną į Klaipėdą, IXD – iš Kauno į Kaliningradą (Karaliaučių).

Dėl nedidelio atstumo nuo ES šalių ir neužšalancio uosto buvimo didėja Kaliningrado srities geležinkelio svarba vykdant įvairią regiono ekonominę veiklą. Apie 70 proc. visų geležinkeliais pervežamų krovinių keliauja į Kaliningrado uostą.

Šioje srityje yra tankus geležinkelių tinklas, todėl susidaro daug galimybių krovinius gabenti rytų–vakarų kryptimi (nuo Lietuvos pasienio iki pakrantės ir uostų). Dėl siauros geležinkelio vėžės ruožo tarp Kaliningrado srities ir Lenkijos šis regionas Rusijai (kurioje nutiesti plačios vėžės geležinkelių keliai) yra išskirtinis, be to, jis suteikia papildomų krovinių gabenimo galimybių. Apskaičiuota, kad Kaliningrado srities geležinkeliais gali būti gabenama daugiau kaip 25 mln. tonų krovinių per metus, todėl yra daug galimybių ir pajėgumų faktiniam krovinių kiekiui didinti ir tai yra vienas pagrindinių prioritetų plėtojant krovinių gabenimą geležinkeliais šiame regione.

Dabar Kaliningrado srityje pagrindinės keleivių vežimo geležinkeliais kryptys yra Baltarusija ir didieji Rusijos miestai (Maskva, Sankt Peterburgas ir kiti). 2014 m. geležinkelių transportu keliavo 0,45 mln. keleivių, tačiau, palyginti su 2007 m. (0,74 mln. keleivių), šis rodiklis sumažėjo 39,2 proc. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pasiekti sritį ir paskatinti turizmą, didinant keleivių pervežimo geležinkeliais srautą daug dėmesio turi būti skiriama greitųjų keleivinių traukinių maršrutams į šią sritį ir iš jos.

Techninis Lietuvos geležinkelių infrastruktūros lygis Programos teritorijoje, kaip ir visoje šalyje, vis dar yra mažesnis nei Europos. Lietuvos geležinkelių sektoriaus prioritėtinė sritis yra tarptautinių transporto koridorių infrastruktūros renovacija ir modernizacija. Daug dėmesio skiriama techniniam suderinamumui su Europos geležinkeliais užtikrinimui.

Kaliningrado srityje kelių transportas ir toliau išlieka pagrindiniu keleivių vežimo būdu. Regione autobusais per metus pervežama 40 mln. keleivių. Pastaraisiais metais buvo numatyta toliau plėtoti regiono kelių transportą – buvo įrengta arba dar įrenginėjama daugybė žiedinių sankryžų. Pagal BPS sutartį su Lietuva tarp Sovetsko (Tilžės) ir Panemunės miestų buvo pastatytas naujas tiltas per Nemuną. Rusijos ir ES prekybos santykius palaikyti padeda apie 1 400 Kaliningrado srities įmonių, turinčių apie 8 200 sunkvežimių parką.

Tarp Lietuvai ir Rusijai priklausančios Programos teritorijos dalies yra 4 kelių ir 2 geležinkelių pasienio kontrolės punktai. Nepaisant ankstesniu Programos įgyvendinimo laikotarpiu 2007–

2013 m. skirta dėmesio ir pasienio kontrolės punktų infrastruktūros plėtrai skirtas finansavimas, juose vis dar labai dažnai susidaro ilgos transporto priemonių eilės. Antra vertus, dėl skirtinguose Programos regionuose taikomos nevienodos apmokestinimo politikos, kontrabanda (cigarečių, alkoholio ir degalų) yra kita svarbi problema, kuriai spręsti būtinas abipusis bendradarbiavimas pasienio kontrolės punktų ir sienų saugumo srityje. Todėl tai buvo ir toliau išlieka pagrindinėms geresnės pasienio regionų integracijos kliūtims – veiksmingas valstybės sienų valdymas ir apsauga vis dar laikoma svarbia sienos kirtimo proceso problema, su kuria susiduriama tiek plėtojant regioninę ekonomiką, tiek ir atitinkamų pasienio regionų bendruomenių bendradarbiavimą.

Regiono ekonomika

2011–2014 m. vidutinis metinis Lietuvos ekonomikos augimas siekė 4 proc. (2011 m. – 6,1 proc., 2012 m. – 3,8 proc., 2013 m. – 3,3 proc. ir 2014 m. – 3,0 proc.). Daugiausia augo statybų, nekilnojamojo turto, nuomos, didmeninės ir mažmeninės prekybos, transporto, sandėliavimo ir komunikacijos sektoriai. Atitinkamai Rusijos ekonomikos augimas 2011 m. buvo 4,3 proc., 2012 m. – 3,4 proc., 2013 m. – 1,3 proc. ir 2014 m. – 0,6 proc. 2009 m. ekonomikos augimo lėtėjimą abiejose šalyse lėmė pasaulinė finansų ir ekonomikos krizė, dėl kurios Lietuvos BVP sumažėjo 14,8 proc. (Rusijos – 7,8 proc.). Be to, didėjo nedarbas, mažėjo namų ūkių pajamų lygis. Teigiamas pokytis Lietuvoje buvo pastebėtas 2011 m. – nuo tada ekonomika nuolat auga. Nuo 2010 m. Rusijos ekonomika auga vidutiniškai 3 proc.

Toliau lentelėje pateikti pagrindiniai ekonominiai rodikliai Programos teritorijoje (2014 m. duomenys).

Regionas	Rodiklis	
	BVP vienam gyventojui (tūkst. EUR)	Inflacijos lygis (%)
Pagrindiniai regionai		
Kaliningrado sritis	6,95	15,6
Klaipėda	12,7	0,1
Marijampolė	7,6	
Tauragė	6,7	
Gretimi regionai		
Alytus	7,7	0,1
Kaunas	11,7	
Telšiai	9,3	
Šiauliai	8,9	

Kaip matyti iš lentelės, ekonominė plėtra Programos teritorijoje yra gana nevienoda – dėl Klaipėdos uosto įtakos Klaipėdos apskrities BVP vienam gyventojui (12,7 tūkst. eurų) yra net

du kartus didesnis nei Tauragės apskrities (6,7 tūkst. eurų) ir jis yra antras pagal dydį BVP Lietuvoje. 2014 m. vienam gyventojui tenkantis BVP Kaliningrado srityje siekė 6,95 tūkst. eurų ir buvo mažesnis už Rusijos Federacijos vidurkį (8,71 tūkst. eurų), be to, jis buvo antras mažiausias vienam gyventojui tenkantis BVP Programos teritorijoje.

Skirtingo lygio BVP gali būti laikomi galimybe pradėti bendradarbiavimą. Sustiprinus ekonominius santykius, galima būtų paskatinti ekonominę plėtrą ir sumažinti ekonominius regionų skirtumus. Kita užduotis – ekonominės plėtros iniciatyvų skleidimas iš esamų augimo centrų į atokesnes teritorijas.

Pastaraisiais metais Lietuvoje buvo pastebėtas trijų ekonominių zonų augimas. Programos teritorija nėra išimtis. Klaipėdos Laisvoji ekonominė zona (toliau – LEZ) yra viena pirmųjų ir efektyviausiai valdomų LEZ regione. 412 ha teritorijoje įmonėms sudarytos specialios lengvatinės ekonominės ir teisinės sąlygos gamybos ir sandėliavimo veiklai vykdyti. Teritorijoje sukurta ir toliau plėtojama inžinerinė infrastruktūra, į kurią iki šiol investuota daugiau kaip 21,5 mln. eurų ES ir nacionalinių fondų bei privataus kapitalo lėšų. Iki šiol Klaipėdos LEZ pasirašė 23 sutartis su užsienio ir Lietuvos įmonėmis, iš kurių 17 jau pradėjo savo veiklą. Nuo veikimo pradžios įmonės į šią ekonominę zoną investavo daugiau kaip 493 mln. eurų. Klaipėdos LEZ laikomas nacionalinės svarbos ekonominiu projektu. Kauno LEZ apima daugiau kaip pusės tūkstančio hektarų teritoriją, kuri pritraukė daugiau kaip 0,35 mlrd. eurų investicijų, iš jų daugiau kaip 70 proc. yra užsienio investicijos. Be to, Kauno LEZ jau pasirašė investavimo sutartis su 18 Lietuvos ir užsienio kapitalo įmonių. Dabar joje veikiančiose 7 įmonėse dirba apie 500 darbuotojų.

Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje esanti Specialioji ekonominė zona (toliau – SEZ) apima visą Kaliningrado srities teritoriją ir joje sukurtos specialios teisinės sąlygos vykdyti ekonominę, investicinę ir kitą veiklą. Pirmoji SEZ Kaliningrado srityje buvo sukurta 1996 m. Iki 2015 m. sausio 1 d. 99 organizacijos buvo įregistruotos kaip SEZ veikiančios subjektai, o bendros SEZ veikiančių subjektų investicijos siekė 89 mlrd. rublių.

Palyginti su 2013 m., 2014 m. socialinę ir ekonominę Kaliningrado srities plėtrą skatino nedaug augęs pramonės produkcijos indeksas (108,7 proc.), gamybos srities augimas, gyvenamoji statyba (1,8 karto) ir mažmeninė prekyba (102,5 proc.). Viena iš neigiamų Kaliningrado sričiai būdingų tendencijų, kurią reikėtų paminėti, yra didelis infliacijos rodiklis (vartotojų kainų indeksas 2014 m. gruodį nuo 2013 m. gruodžio sudarė 115,6 proc.), kuri daugiausia lėmė rublio kurso pasikeitimas.

Federalinės statistikos tarnybos duomenimis, Kaliningrado srityje bendrasis vidaus produktas (BVP) 2012 m. buvo 264,6 mlrd. rublių (apie 5 mlrd. eurų) ir pastaraisiais metais jis per metus vidutiniškai augo po 4 proc. Struktūriniu požiūriu, didžiausią 2012 m. Kaliningrado srities BVP sudarė gamyba (22,3 proc.), nekilnojamasis turtas, nuoma ir verslo veikla (17,2 proc.), didmeninė ir mažmeninė prekyba, transporto priemonių remontas, prekyba motociklais ir namų apyvokos reikmenimis (13,2 proc.), viešasis administravimas (8 proc.), transportas ir

komunikacijos (7,7 proc.), statyba (7,2 proc.) ir kasyba (4,8 proc.). Didžiausią visos pramonės produkcijos dalį 2013 m. sudarė transporto priemonių ir įrangos gamyba (57,6 proc.), maisto produktų, gėrimų ir tabako gamyba (22,4 proc.), elektros ir optikos įrangos gamyba (8 proc.).

Remiantis Rusijos banko atlikta apklausa, 2014 m. gruodį Kaliningrado srityje veikiančių įmonių ekonominė padėtis šiek tiek pablogėjo. Daugelis apklaustų įmonių (71 proc.) ją įvertino kaip patenkinamą. Apklaustos dalyvės nurodė pagerėjimą prekių gamybos ir paslaugų srityje bei krovinių gabenimo paklausos didėjimą.

Didelių ir vidutinių įmonių investicijų į ilgalaikį materialųjį turtą struktūra 2014 m. sausio–rugsėjo mėnesiais rodo, kad didelę dalį investicijų dalį (58,8 proc.) sudarė skolintos lėšos. Investicijos iš nuosavų įmonių lėšų sudarė 41,2 proc.

Didžiausia dalis didelių ir vidutinių įmonių investicijų buvo skirta transportui ir komunikacijoms (31,9 proc.), elektros energijos, dujų ir vandens gavybai, gamybai ir paskirstymui (14,2 proc.), kasybai ir gamybai (9,1 proc.).

2014 m. užsienio kapitalo investicijos Kaliningrado srityje sudarė 58 501,1 mln. rublių.

Šiaurės rytų muitinės departamento duomenimis, 2014 m. sausio–rugsėjo mėnesiais užsienio prekyba Kaliningrado srityje ir Lietuvoje siekė 380,3 mln. JAV dolerių, o tai yra 16,9 proc. daugiau nei panašiu 2013 m. laikotarpiu, įskaitant eksportą – 71,5 mln. JAV dolerių (– 55,99 proc.) ir importą – 308,8 mln. JAV dolerių (+ 56,4 proc.).

Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis Lietuvos įmonėms yra viena patraukliausių rinkų investuoti. Populiariausios investicijų sritys yra gamyba, nekilnojamas turtas, nuoma, didmeninė ir mažmeninė prekyba, transportas, sandėliavimas ir komunikacijos. Iš Kaliningrado srityje veikiančių užsienio kapitalo įmonių didžiausią dalį sudaro Lietuvos įmonės. 2014 m. Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje buvo registruotos 102 Lietuvos įmonės.

Turizmas

Programos teritorijoje sudarytos palankios sąlygos vystyti beveik visų rūšių turizmą, kuris yra svarbi Rusijos ekonomikos dalis.

Vienas iš Programos teritorijos pranašumų yra vertinga ir nepaliesta natūrali gamta, įskaitant tokį išskirtinį turtą kaip nuo jūros vaizdingomis siauromis kopomis atskirtos marios. Programos teritorijoje yra svarbūs biosferos rezervatai (Žuvintų ir Nemuno priešakinės deltos), gamtinis Vištyčio regioninis parkas, nuostabios didelės kopos, balto smėlio paplūdimiai ir dideli nepaliestų miškų plotai. Kuršių nerijos išskirtinio kultūrinio kraštovaizdžio kompleksas įtrauktas į UNESCO pasaulio paveldo objektų sąrašą ir yra viena labiausia turistų lankomų regiono vietų. Šioje teritorijoje gausu gamtos išteklių, be to, joje yra didžiausias pasaulyje gintaro telkinys. Daugelis pasaulio juvelyrų gintaro papuošalus gamina iš Rusijos Federacijos

Kaliningrado srityje iškasto gintaro.

Programos teritorija apima tarptautinio vandens kelio E70 dalį, kuris laikomas svarbiu postūmiu vidaus vandenų turizmui plėtoti. Regione daug ežerų, todėl yra puikios sąlygos plėtoti tokią sportinę ir laisvalaikio veiklą kaip buriavimas, plaukiojimas baidarėmis, aitvaravimas ir kitų rūšių vandens sportas.

Kita Programos teritorijos vertybė – tai kultūrinis kraštovaizdis ir kultūros paveldas, kurie yra glaudžiai susiję dėl bendros istorijos. Kaliningrado sritis yra vienas labiausiai išskirtinių Rusijos Federacijos regionų. Prieš Antrąjį pasaulinį karą jis priklausė Rytų Prūsijai. Dėl išskirtinės geografinės padėties visa Programos teritorija visada buvo bendros istorijos sankryžoje. Labiausiai lankomi jos objektai yra Kryžiuočių ordino pilys, bažnyčios ir įtvirtinimai. Išskirtinės Programos teritorijos ypatybės yra su kultūros tradicijomis susiję produktai, tokie kaip rankų darbo gaminiai ir suvenyrai, gintaras, kuris laikomas svarbiu turistų traukos objektu. Dėl viso to Programos teritorija yra laikoma labai patraukliu turizmui regionu.

Turizmas yra vienas iš pagrindinių Kaliningrado srities ekonomikos sektorių, kurio plėtrai regioninės valdžios institucijos skiria daug dėmesio. Pagrindiniai turizmo centrai yra Kaliningrado (Karaliaučiaus) miestas ir du jūros kurortai – Svetlogorskas (Rūsiai) ir Zelenogradskas (Krantas). Dėl galimybės lengvai pasiekti Kuršių nerijos nacionalinį parką, šis Kaliningrado srities kampelis yra mėgstamas ne tik turistų, bet ir vietos gyventojų. Be to, Kaliningrado srityje įkurti Pasaulio vandenynų ir Gintaro muziejai, Kuršių nerijos nacionalinis parkas ir Gintaro fabrikas yra labiausiai lankomos turistų ir vietos gyventojų vietos. Srities vidaus teritorijoje sudarytos geros sąlygos įvairių rūšių turizmui vystyti, įskaitant pažintinį ir kultūrinį turizmą. Galiausiai, dėl geografinės padėties Kaliningrado sritis yra viena iš aktyviausių Rusijos verslo ir konferencijų turizmo sričių, kurioje išplėtotą konferencijų infrastruktūra ir veikia daugybė modernių viešbučių.

Dabar kasmet Kaliningrado srityje apsilanko apie pusė milijono turistų. Daugiausia atkeliauja iš pagrindinės Rusijos dalies – 86 proc., iš kitų šalių – 14 proc. Iš visų Rusijos turistų didžiausią dalį sudaro Maskvos, Sankt Peterburgo, Smolensko ir Murmansko sričių gyventojai, taip pat nemažai atkeliauja iš Sibiro ir Uralo. Užsienio turistų daugumą sudaro vokiečiai (apie 50 proc.), lenkai (18 proc.), Baltijos valstybių (15 proc.) ir Skandinavijos šalių gyventojai (9 proc.), baltarusiai (4 proc.). Rusijos turistai Kaliningrado sritį vertina pirmiausia dėl sveikatingumo (48 proc.) ir kultūrinio bei pažintinio turizmo (28 proc.). Didžiausią atvykstantojo turizmo dalį sudaro kultūrinis ir pažintinis (46 proc.) bei verslo turizmas (35 proc.). Vietos gyventojai pirmenybę teikia pakrančių (34 proc.) ir sveikatingumo turizmui (13 proc.), plėtojamam Kaliningrado srities pakrantės zonoje. Taip pat populiarėja ir verslo turizmas. Ekologinis turizmas labiausiai išvystytas Kuršių nerijoje ir aplink Vištyčio ežerą (7 proc.). Į Kaliningrado sritį atvykstančių turistų skaičius nuolat auga (10–12 proc. per metus). Čia įregistruota apie 300 MVI, teikiančių su turizmu susijusias paslaugas. Oficialūs statistiniai duomenys rodo, kad dabar turizmo sektoriuje dirba apie 4 500 gyventojų. Rusijos turistai dažniausiai renkasi keliones, kurių metu aplankoma Kaliningrado sritis ir kaimyninės Baltijos šalių teritorijos.

Taip pat auga ir turistų srautas į Lietuvą. Iš tikrųjų labiausiai lankytinos vietos yra Lietuvai priklausančiose Programos teritorijos dalyse. Smiltynė, Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida – kerintys maži Kuršių nerijos miesteliai, kuriuose gausu įdomių vietų, rekomenduojamų aplankyti visiems žvejybos, plaukiojimo, ekskursijų ir dviračių sporto entuziastams. Kuršių nerijoje įsikūręs Lietuvos jūrų muziejus ir delfinariumas, kuris garsėja jūrų liūtų ir ruonių pasirodymais, akvariumais su jūros bestuburiais, žuvimis ir augalais.

Lietuvos kurortai ir modernūs SPA centrai teikia įvairių rūšių paslaugas. Druskininkai yra seniausias ir populiariausias sveikatingumo kurortas Lietuvoje. Mieste yra 7 mineralinio vandens šaltiniai, 9 sanatorijos ir 1 balneologinė gydykla. Kitas gerai žinomas sveikatingumo kurortas, įsikūręs Nemuno kilpų regioniniame parke, yra Birštonas. Šis miestas garsėja balneologinėmis gydyklomis. SPA centruose naudojamas natūralus medicininis purvas ir mineralinių šaltinių vanduo. Palangos kurorte siūlomos įvairios pramogos ir gydymosi procedūros, gausu kavinių, naktinių klubų ir kazino.

Remiantis statistiniais duomenimis, 2013 m. Lietuvą aplankė apie 2 mln. turistų. Palyginti su 2008 m. užsienio turistų skaičiumi, 2013 m. užsienio turistų skaičius padidėjo 25 proc. 2013 m. Lietuvą aplankusių turistų daugiausia buvo užfiksuota iš Baltarusijos (20 proc.), Rusijos (18 proc.), Latvijos (10 proc.), Lenkijos (9 proc.) ir Vokietijos (8 proc.). Vien tik šių šalių turistai sudarė 65 proc. visų į Lietuvą atvykusių turistų srauto.

Nors dėl pagerintos turizmo infrastruktūros ir patrauklių kainų Lietuvos regionai yra gana populiarios lankytinos vietos, vis dar trūksta tinkamai pateikiamų tarpvalstybinio pobūdžio turizmo produktų.

Darbo rinka

2014 m. pabaigoje nedarbo lygis Lietuvoje siekė 10,7 proc. (Lietuvai priklausančioje Programos teritorijos dalyje – 11 proc.). Atitinkamas rodiklis Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje 2014 m. pabaigoje buvo 5,1 proc.

Regionas	Nedarbo lygis (% 2014 m. duomenys)
Pagrindiniai regionai	
Kaliningrado sritis	5,1
Klaipėda	7,7
Marijampolė	13,0
Tauragė	11,6
Gretimi regionai	
Alytus	18,5
Kaunas	8,9

Telšiai	12,4
Šiauliai	12,9

Kaip matyti iš pirmiau pateiktos lentelės, nedarbo lygis Programos teritorijoje yra labai nevienodas. Iš visų Programos teritorijos regionų mažiausias nedarbo lygis (5,1 proc.) yra Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje. Rusijos Federacijos Federalinės valstybinės statistikos tarnybos („Rosstat“) duomenimis, Kaliningrado srityje gyvena 531 tūkst. ekonomiškai aktyvių gyventojų. 2014 m. čia buvo 9 600 laisvų darbo vietų.

2014 m. gruodį Kaliningrado srities įdarbinimo centruose buvo įregistruota 5 769 bedarbių. Vertinant pagal lytį, moterys sudaro didesnę bedarbių dalį (3 551 arba 58,8 proc.). Jauni 16–29 metų amžiaus žmonės sudaro 23,3 proc. visų bedarbių (1 407 asmenys), kaimo vietovėse įregistruota 2 451 arba 40,6 proc. bedarbių. Naujausia padėtis Kaliningrado srities darbo rinkoje analizė parodė, kad mažėja įregistruotų bedarbių skaičius ir įtampa darbo rinkoje.

Įtampos darbo rinkoje sumažėjimui įtakos turėjo įgyvendinamos tikslinės programos, skirtos darbingumui Rusijos Federacijos Kaliningrado srityje 2012–2016 m. laikotarpiu didinti, ir papildomos priemonės, skirtos įtampai neįgalių asmenų darbo rinkoje mažinti.

Lietuvai priklausančiuose Programos teritorijos regionuose nedarbo lygis mažėjo nuo 17,8 proc. 2009 m. iki 11 proc. 2014 m., tačiau jis vis dar gerokai didesnis nei Kaliningrado srityje. Nedarbo lygis Alytaus regione (18,5 proc.) yra daugiau kaip tris kartus didesnis nei Kaliningrado srityje.

Nedarbo lygio Lietuvos regionuose sumažėjimą daugiausia lėmė paslaugų sektoriaus augimas. Kita priežastis – individualia veikla užsiimančių asmenų skaičiaus didėjimas. Lietuvos viešajame sektoriuje dirbančių gyventojų skaičius beveik nesikeitė ir tai reiškia, kad užimtumas daugiausia didėja dėl privačiame sektoriuje dirbančių gyventojų skaičiaus augimo.

Skirtinga padėtis regioninėje ir vietos darbo rinkose, kurias apima Programos teritorija, yra svarbi problema, tačiau tai gali būti ir galimybė tarptautiniam bendradarbiavimui didinti. Toks bendradarbiavimas turėtų sustiprinti ekonominius santykius ir paskatinti naujų darbo vietų kūrimą, labiausiai regionuose, kuriuose yra didelis nedarbas. Taip pat akivaizdu, kad darbo jėgos trūkumas gali greitai tapti didele kliūtimi kai kurių Programos teritorijos dalių plėtrai. Pašalinus esamas psichologines ir kultūrines kliūtis ir pagerinus transportą bei pasienio kontrolės punktų infrastruktūrą, BPS galėtų sudaryti svarbias prielaidas tokiems suvaržymams sumažinti, tačiau tam būtina vizų išdavimo politikos gerinimas.

Švietimas ir moksliniai tyrimai

Pastaraisiais metais aukštasis išsilavinimas tapo svarbiu ekonomikos plėtros veiksniu, kurį, visų pirma, atspindi didėjantis studentų skaičius. Švietimo sistemos Programos teritorijoje pagrindas yra Kaune, Klaipėdoje ir Kaliningrade veikiančios universitetai, kuriuose yra beveik visi šalies

švietimo ir mokslinių tyrimų fakultetai. Kaliningrado srityje veikia daugiau kaip 20 aukštojo mokslo institucijų, įskaitant valstybinius universitetus, jų padalinius ir privačius universitetus. Visos jos turi didelės reikšmės regionų plėtrai. Šios įstaigos dalyvauja daugybėje tarptautinių projektų ir remia regioninių ir teritorinių strateginių dokumentų įgyvendinimą. Jos taip pat netiesiogiai padeda sukonzcentruoti ir išugdyti būtiną žmogiškąjį kapitalą, suteikti žinias ir praktinę patirtį. Šalia kai kurių universitetų buvo įsteigti mokslo ir technologijų parkai, pvz., Klaipėdoje. 2014 m. Valstybiniame Baltijos Imanuelio Kanto universitete buvo atidarytas mokslo ir technologijų parkas „Fabrikas“. Šiame parke yra daugybė laboratorijų: nuoseklios optinės sistemos, rentgeno optikos, mokslinių mikro ir nanostruktūrų tyrimų, plonųjų sluoksnių dengimo, trimatės erdvės modeliavimo ir robotikos, nanomagnetų, veikia energijos vartojimo efektyvumo centras ir universiteto leidykla.

Kadangi daugelis Programos teritorijoje veikiančių universitetų yra palyginti neseniai įsteigti, jie greitai plėtoja bendradarbiavimo tinklus su visuomene, privačiais ir socialiniais partneriais. Studentų mainų programos ir tarptautinis aukštųjų mokymo įstaigų bendradarbiavimas suteikia puikias Programos teritorijos plėtros galimybes.

Be to, Lietuva plečia penkis integruotus mokslo, studijų ir verslo centrus (slėnius), veikiančius trijuose didžiausiuose šalies miestuose: sostinėje Vilniuje ir dviejuose Programos teritorijoje esančiuose miestuose – antrajame pagal dydį Lietuvos mieste ir pramonės sostinėje – Kaune ir uostamiestyje Klaipėdoje. Kiekvieno slėnio specializacija – kelios mokslinių tyrimų sritys: lazeriai ir šviesos technologijos, nanotechnologijos, puslaidininkių fizika ir elektronika, civilinė inžinerija, biotechnologijos, inovatyvios medicinos technologijos, molekulinė medicina ir biofarmacija, ekosistemos ir darnus vystymasis, informatika ir komunikacijų technologijos, mechatronika ir susijusios elektroninės technologijos, ateities energetika, miškininkystė, maisto technologijos, jūrų aplinka ir technologijos.

Programos teritorijoje (Lietuvoje) veikia šie slėniai:

Slėnis	Studijų centrai
Slėnis „Santaka“ (Kaunas)	Nacionalinis atviros prieigos MTEP centras Naujausių farmacijos ir sveikatos technologijų centras Nacionalinis atviros prieigos Ateities energetikos ir technologijų centras
Slėnis „Nemunas“ (Kaunas)	Žemės ūkio ir miškininkystės centras
Jūrinis slėnis (Klaipėda)	Nacionalinis jūros mokslų ir technologijų centras

Pagrindiniai slėnių teikiami pranašumai gali būti apibendrinti taip:

- mokslininkų, tyrėjų, kūrėjų ir akademinės visuomenės koncentracija, glaudus žinioms imlių verslo įmonių bendradarbiavimas su mokslinių tyrimų ir studijų institucijomis, galimybė dirbti su kitomis įmonėmis tame pačiame sektoriuje (grupių kūrimas);
- kompetencija mokslinių tyrimų srityje – atviros prieigos laboratorijos, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) projektai, kuriuos remia ES ir (arba) valstybė, mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimas pramonėje ir versle;

- aukštos kokybės infrastruktūra ir patalpos – mokslinių tyrimų infrastruktūra, naujovės ir technologinė plėtra, puikios sąlygos naujoms į technologijas orientuotoms įmonėms steigtis – joms suteikiami biurai, laboratorijos ir verslo inkubatoriai;
- didesnis tarptautinis konkurencingumas.

Išlaidos MTEP Kaliningrado srityje siekia 0,4 proc. BVP, ir tai gerokai mažiau nei Rusijos vidurkis (1,1 proc. BVP). Atitinkamas rodiklis Lietuvoje yra 0,9 proc. BVP. Abiejuose regionuose šis rodiklis buvo gerokai mažesnis už ES vidurkį (2,06 proc. BVP) ir netgi mažesnis nei pagal strategijoje „Europa 2020“ siekiamas lygis (3 proc. BVP).

Aplinka ir gamta

Dėl šalia esančios jūros regione vyrauja vidutinių platumų klimatas, kuriam būdingos šiltos žiemos ir santykinai šiltos vasaros. Vidutinė sausio mėnesio temperatūra svyruoja nuo –3 °C iki –5 °C, liepos mėnesio – nuo +15 °C iki +17 °C. Per metus iškrenta 700 mm kritulių.

Programos teritorija garsėja dideliu nacionalinių parkų ir saugomų gamtinių teritorijų skaičiumi³. Dėl išskirtinės aplinkosauginės reikšmės didelė jų dalis yra saugomos pagal įstatymus. Pastaraisiais metais daug lėšų buvo investuota į bendrosios turizmo infrastruktūros kūrimą šiose teritorijose, tačiau vis dar reikia toliau plėsti pažintinius pėsčiųjų ir dviračių takus, vandens trasas ir pan.

Visa Programos teritorija gali būti apibūdinta kaip santykinai miškinga. Lietuvoje miškai užima apie 33 proc. jos ploto ir jis toliau didėja. Miškų plėtra buvo viena iš veiklių finansuojamų iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai 2007–2013 m. laikotarpio. Parama buvo teikiama naujiems miškams sodinti ir esančių miškų ekonominei vertei didinti. Dėl gautos paramos miškų plotai padidėjo 17,2 tūkst. hektarų, ir tai sudaro 32 proc. bendro padidėjimo.

Lietuvos upių vandens kokybė per pastarąjį dešimtmetį labai pagerėjo dėl aktyvios nuotekų valymo įrenginių modernizacijos. Daugiau kaip 90 proc. nuotekų dabar valomos pagal ES reikalavimus. Vienintelės problemų keliančios teritorijos yra aglomeracijos su mažiau kaip 2 000 gyventojų. 2012 m. namų ūkių, naudojančių centralizuotai tiekiamo geriamojo vandens ir nuotekų valymo sistemas, skaičius atitinkamai siekė 81 ir 79 proc. Nepaisant investicijų, Baltijos jūros pakrantė, ir apie dviejų trečdalių Lietuvos upių ir trečdaliu ežerų vanduo vis dar laikomas nepakankamai švariu pagal ES bendrąją vandens politikos direktyvą.

Kuršių marios yra didžiausias ir, ekologiniu požiūriu, svarbiausias vidaus vandenų telkinys, kurio ekosistema daugiausia priklauso nuo įtekančių upių (ypač Nemuno) vandens. Kaliningrado srityje Nemunas teka per Nemano (Ragainės) ir Sovetsko (Tilžės) miestus, todėl upės užterštumo lygis daugiausia priklauso nuo namų ūkių ir šiuose miestuose komunalines

---

³ Specialios IUCNI teritorijos, įtrauktos į JT saugomų teritorijų sąrašą ir priskirtos Tarptautinės gamtos ir gamtos išteklių apsaugos sąjungos (IUCN) valdymo kategorijoms.

paslaugas teikiančių įmonių nuotekų. Nemuno vanduo gali būti apibūdinamas kaip labai užterštas. Nuo 2012 m. vandens kokybė blogėjo. Kuršių marių vandens kokybės stebėsenos duomenys rodo, kad teršalų srautas nuolat mažėja. Tai daugiausia gali būti susiję su aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimu žemės ūkyje, pramonės sektoriuje ir miestų nuotekų valymo sistemose. Į marias įtekančio jūros vandens lygis taip pat sumažėjo palyginti su pastarųjų dešimties metų vidurkiu.

Viešasis administravimas

Efektyvus viešasis valdymas yra svarbus bet kurios šalies vystymosi rodiklis. 2007–2013 m. Lietuvai pirmą kartą pasitaikė proga panaudoti struktūrinių fondų lėšas valstybės tarnybos administraciniams gebėjimams didinti. Nors 2011 m.⁴ duomenys rodo teigiamus pokyčius viešajame administravime, Lietuvos regionai vis dar susiduria su problemomis siekiant efektyvumo valstybės tarnybos veikloje.

Problemas, susijusias su valstybės tarnybos valdymu Lietuvos regionuose, lėmė orientacijos į rezultatus trūkumas, sisteminės veiklos stebėsenos ir vertinimo trūkumas, nepakankamas atidumas anksčiau priimtiems sprendimams naujų sprendimų priėmimo procese (įrodymais pagrįsto valdymo trūkumas). Antra vertus, visi šie trūkumai Programos regionams sudaro puikią galimybę bendradarbiauti, nes pirmiau nurodytos problemos būdingos abiem šalims. Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas gali būti laikomas vienu iš Programos prioritetų, o abipusis bendradarbiavimas ir dalijimasis patirtimi bei gerąją praktika galėtų gerokai paspartinti šį procesą.

2014 m. Kaliningrado srityje buvo įsteigti šeši daugiafunkciniai centrai, juose įkurti 132 padaliniai, veikiantys „vieno langelio“ principu. Daugiau kaip 60 proc. gyventojų valstybines ir savivaldybių paslaugas gauna taikant šį principą. 2016 m. rugpjūtį Kaliningrado srityje iš viso veikė 24 daugiafunkciniai centrai. Paskutinis (24-asis) buvo atidarytas 2016 m. rugpjūčio 1 d. 2016 metais buvo aptarnauta daugiau nei 500 000 užklausų (2016 m. rugpjūčio 1 d. statistiniai duomenys). Daugiafunkcinių centrų suteiktų paslaugų kiekis ir kokybė nuolat auga, todėl jų populiarumas regione taip pat didėja.

Labai svarbų vaidmenį vaidina valstybės tarnybų bendradarbiavimas, ypač teritorijų savivaldos srityje, kuris sudaro puikias galimybes BPS pradžiai. Todėl vienu iš Programos teminių tikslų turėtų būti bendros iniciatyvos, gerosios praktikos viešajame valdyme kūrimas ir sklaida. Sėkmingas BPS šioje srityje galėtų tapti gera paskata kitiems sektoriams ir skatintų socialinį, kultūrinį ir ekonominį bendradarbiavimą.

---

⁴ 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4-ojo prioriteto vertinimas (galutinė ataskaita). Viešosios politikos ir vadybos institutas (2011).

3. PROGRAMOS STRATEGIJA, ĮSKAITANT PASIRINKTUS TEMINIUS TIKSLUS IR SUSIJUSIUS PRIORITETUS

3.1. Programos strategija ir jos pagrindimas bei pasirinkti teminiai tikslai

Sociologinės ir ekonominės analizės rezultatai ir nustatyti bendri Programos teritorijos iššūkiai susisteminti toliau pateiktoje SSGG analizės lentelėje.

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
Ekonomika	
<ul style="list-style-type: none"> • Palanki geografinė padėtis prekybai su ES, Rytų Europa ir Azija plėtoti. • Ekonominio bendradarbiavimo tradicijos. • Kultūrinis supratimas. • Stabilus ekonomikos augimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teisinės ir administracinės kliūtys verslo bendradarbiavimui, įskaitant reikalavimus vizoms. • Dideli kontrabandos mastai.
Infrastruktūra	
<ul style="list-style-type: none"> • Patogi tranzito vieta keleiviams ir transporto priemonėms. • Tankus transporto tinklas. • Dideli transporto tinklo pajėgumai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasienio kontrolės punktuose vis dar susidaro ilgos eilės. • Tranzito reikalavimai vis dar stabdo krovinių srautus.
Darbo rinka, švietimas, socialinės problemos ir instituciniai pajėgumai	
<ul style="list-style-type: none"> • Greita aukštojo mokslo infrastruktūros plėtra. • Greita švietimo įstaigų bendradarbiavimo tinklų plėtra. • Aukšta žmogiškojo kapitalo kokybė išsilavinimo ir įgūdžių požiūriu. • Santykinai mažos darbo sąnaudos. • Skirtingų institucijų ryšiai, bendradarbiavimas ir savitarpio supratimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dideli skirtumai darbo rinkoje ir aukštas nedarbo lygis Programos teritorijos dalyse. • Santykinai mažas vienam gyventojui tenkančių pajamų lygis. • Didelė visuomenė dalis susiduria su skurdo ir socialinės atskirties rizika. • Valstybės institucijų valdymas. • Nepakankamai prieinamos ir kokybiškos sveikatos priežiūros paslaugos ir nepakankamas sveiko gyvenimo būdo skatinimas.
Aplinka, turizmas ir kultūra	
<ul style="list-style-type: none"> • Didelis saugomų teritorijų plotas, įskaitant UNESCO saugomas teritorijas. • Didelė biologinė įvairovė, ypač miškų, vandens ir pelkių ekosistemų. • Išskirtinis natūralus kraštovaizdis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bendrų aplinkos apsaugos, prevencijos ir stebėsenos programų stoka. • Nepakankama turizmo infrastruktūros kokybė. • Geros kokybės motelių ir viešbučių

<ul style="list-style-type: none"> • Didelis skaičius gydomąją vertę turinčių vietovių – SPA, šaltinių, sveikatingumo kurortų ir pan. • Bendras kultūros ir istorinis paveldas. • Didelis skaičius istorinės reikšmės vietų bei didelis turizmo potencialas. 	<p>stoka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepakankama sporto ir laisvalaikio infrastruktūra. • Neišvystytos turistų informavimo sistemos. • Prasta istorinių paminklų ir vietų būklė. • Bendros turizmo strategijos pasienio regionuose stoka. • Prastas regioninio turizmo produktų viešinimas.
---	--

GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
Ekonomika	
<ul style="list-style-type: none"> • Tarptautinio verslo įmonių bendradarbiavimo plėtra, teisinių ir administracinių kliūčių mažinimas. • Kontrabandos mažinimas. • Vizų reikalavimų švelninimas verslui. • Bendras (koordinuotas) strateginio regioninio BPS plėtros planavimas. • Specialiųjų (laisvųjų) ekonominių zonų kūrimas. • Didelės galimybės turizmo plėtrai. • Didesnės investicijos į MTEP. 	<ul style="list-style-type: none"> • Didėjantis atotrūkis tarp urbanizuotų ir kaimo vietovių plėtros. • Nuolatinė bendro (koordinuoto) ekonominio ir teritorinio planavimo stoka. • Konkurencija dėl užsienio investicijų. • Administracinės laisvos konkurencijos rinkoje kliūtys. • Nepakankamai išnaudotos turizmo galimybės.
Infrastruktūra	
<ul style="list-style-type: none"> • Pasienio kontrolės punktų infrastruktūros ir susijusių sistemų plėtra. • Kelių (greitkelių) modernizavimas ir platinimas. • Esamos transporto sistemos, kuri gali būti naudojama tarptautiniams kroviniams gabenti, plėtra. • Turizmo infrastruktūros šalia greitkelių plėtra. • Technologijų ir pramonės parkų kūrimas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nuolatinės transporto priemonių judėjimo kliūtys dėl sienos kirtimo infrastruktūros ir susijusių sistemų. • Neigiamas poveikis aplinkai dėl transporto infrastruktūros plėtros. • Transporto ir komunikacijos infrastruktūros plėtrai ir modernizavimui (įskaitant naujiems pasienio kontrolės punktams) reikalingų lėšų stoka. • Bendro (koordinuoto) tarptautinio teritorinio planavimo stoka.
Darbo rinka, švietimas, socialinės problemos ir instituciniai pajėgumai	
<ul style="list-style-type: none"> • Didesnis švietimo sistemos 	<ul style="list-style-type: none"> • Struktūrinės darbo rinkos pertvarkos

<p>prieinamumas ir kokybė, įskaitant tarpvalstybines programas ir darbuotojų ir (arba) studentų mainus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Didesnis vietos darbo rinkų prieinamumas ir integravimas. • Tarpvalstybinis dalijimasis praktine patirtimi ir įgūdžiais. • Santykių tarp savivaldybių ir vietos bendruomenių palaikymo skatinimas. • Esamų tarpinstitucinių ryšių, patirties bendradarbiaujant ir bendro sutarimo sprendžiant bendras socialines problemas naudojimas. • Bendras požiūris į socialinės atskirties ir skurdo riziką. • Dalijimasis gerąja patirtimi ir praktika įgyvendinant socialines programas. • Efektyvus pagal BPS ir panašias programas gaunamo finansavimo panaudojimas. 	<p>stoka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socialinė atskirtis ir skurdas. • Nepakankama kompetencija ir lėšų stoka vietos lygiu. • Emigracija ir „protų nutekėjimas“, labiausiai jaunų ir kvalifikuotų darbuotojų. • Socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų stoka.
Aplinka, turizmas ir kultūra	
<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiavimas tarpvalstybinėse saugomose teritorijose. • Bendros darnios aplinkos apsaugos politikos kūrimas ir koordinavimas. • Turizmo infrastruktūros plėtra. • Aukšto lygio apgyvendinimo paslaugų plėtra. • Sporto ir laisvalaikio infrastruktūros ir turistų informavimo sistemų plėtra. • Tarpvalstybinės turizmo strategijos įgyvendinimas. • Istorinių paminklų ir vietų renovacija. • Regioninio turizmo produktų rėmimas. • Kultūrinio bendradarbiavimo ir tinklų kūrimas ir gerinimas. • Kultūros produktų kūrimas, renginių organizavimas ir iniciatyvų rengimas (įskaitant BPS ir tarptautinio pobūdžio). 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamos investicijos į aplinkos apsaugą. • Finansavimo stoka išskirtinių laukinių gyvūnų ir aplinkos apsaugai. • Nuolatinė paviršinių vandenų ir ežerų tarša. • Nedarni ekonominė plėtra, ypač ekonominės veiklos plėtra saugomose teritorijose. • Ekologinių katastrofų rizika. • Klimato kaita. • Nepakankamos investicijos į turizmo sektorių, įskaitant sportą ir laisvalaikį. • Bendros turizmo plėtros strategijos nebuvimas. • Nekomercinio turizmo regionuose skatinimo stoka. • Nedarni turizmo plėtra. • Nepakankamas kultūrinio

	bendradarbiavimo ir tinklų kūrimo finansavimas. <ul style="list-style-type: none"> • Tolesnis kultūros objektų būklės blogėjimas.
--	--

Dėl išskirtinės geografinės padėties Programos regionai visada buvo Europos istorijos sankryžoje. Be to, juose gausu natūralaus kraštovaizdžio vietų ir istorinio paveldo objektų. Siekis tausoti ir pritaikyti tokį turtą turizmo reikmėms turi didelę socialinę ir ekonominę reikšmę – gamtos ir kultūros paveldas bus išsaugotas ateities kartoms ir bus gauta nemaža finansinė nauda iš pritrauktų turistų. Nepaisant to, dabartinė tokio turto būklė yra prasta, todėl sunku išnaudoti regionų galimybes. Siekiant išspręsti šią problemą, į Programą buvo įtrauktas teminis tikslas – vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas.

Programos teritorijoje nustatyti dideli nedarbo lygio skirtumai ir skurdo bei socialinės atskirties rizika. Dėl tokios problemos sudėtingumo (nedarbo lygio, skurdo ir socialinės atskirties rizikos ir daugelio ekonominių ir socialinių veiksnių abipusės įtakos) nėra taip paprasta įgyvendinti atitinkamus taisomuosius veiksmus. Šiuo atveju didelės naudos duotų BPS ir tarpinstitucinis bendradarbiavimas bei dalijimasis patirtimi. Be to, bendradarbiaujant būtų galima reikšmingai prisidėti prie neigiamų socialinių pasekmių, kurias sukelia nedarbas bei skurdo ir socialinės atskirties rizika, pašalinimo. Šių problemų sprendimas yra numatytas kaip pasirinkto teminio tikslo – „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu“ – uždavinys.

Programos teritorija apima daugybę bendrų gamtos išteklių, tokių kaip Baltijos jūra, Kuršių marios ir Kuršių nerija, Nemuno upės baseinas ir kitus išteklius, todėl jų panaudojimo planavimui ir valdymui reikalingi abiejų šalių valstybinių institucijų suderinti veiksmai ir pastangos. Tas pats pasakytina ir apie infrastruktūros plėtrą – siekiant užtikrinti proceso efektyvumą, būtina koordinuoti svarbios pasienio infrastruktūros plėtrą. Būtinai įvairių tarnybų (priešgaisrinės gelbėjimo, skubios pagalbos, policijos ir pan.) bendradarbiavimas tiek kasdienėje veikloje, tiek ir avarinėse situacijose. Pilietinė visuomenė vaidina labai svarbų vaidmenį bendradarbiavimui ir regioninei plėtrai. Paskatintos ankstesnių BPS programų, vietos ir regioninės valdžios institucijos jau užmezgė gerus tarpusavio santykius ir įgijo sėkmingo bendradarbiavimo patirties, tačiau ir toliau reikia formuoti bendradarbiavimo įpročius ir kultūrą. BPS skatinimas, kaip pasirinkto teminio tikslo „Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas“ dalis, taip pat galėtų tapti gera paskata kitiems sektoriams ir platesnio socialinio, kultūrinio ir ekonominio bendradarbiavimo pagrindu.

Kita labai svarbi BPS stiprinimo sritis yra vienas iš Programos teminių tikslų yra „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“. Europos šalių artumas, neužšalantių uostų buvimas ir išplėtotas transporto infrastruktūros tinklas suteikia Programos teritorijai išskirtines galimybes ir galimybę didinti krovinių ir keleivių srautą. Nepaisant to, faktinis krovinių ir keleivių srautas vis dar gerokai mažesnis už didžiausią galimą srautą regione, todėl jis laikomas vienu iš pagrindinių regiono ekonominės plėtros prioritetų. Užtikrinus veiksmingą valstybinių sienų valdymą ir sienų apsaugą, galima būtų padidinti sieną

kertančių transporto priemonių srautą, gerokai paspartinti regiono ekonominę plėtrą ir paskatinti atitinkamą regiono bendruomenių bendradarbiavimą.

Pasirinkti teminiai Programos tikslai turi tiesioginės įtakos įgyvendinant bendrą *Europos kaimynystės priemonės* (toliau – EKP) tikslą – siekti pažangos kuriant bendrą gerovės ir geros kaimynystės erdvę tarp Lietuvos ir Rusijos ir taip pat prisidės įgyvendinant visus tris EKP BPS strateginius tikslus:

- *skatinti BPS regionų ekonominę ir socialinę plėtrą* skatinant vietos kultūrą ir saugant istorinį paveldą, taip pat remiant vietos ir regioninį valdymą;
- *spręsti bendras aplinkos apsaugos, visuomenės sveikatos, saugos ir saugumo problemas* skatinant socialinę įtrauktį, kovojant su skurdu ir remiant vietos bei regioninį valdymą;
- *kurti geresnes sąlygas ir tvarką, palengvinančias žmonių, prekių ir kapitalo mobilumą* gerinant valstybinių sienų valdymą ir apsaugą.

Teminiai Programos tikslai taip pat padeda įgyvendinti strateginį *Rusijos Federacijos Šiaurės Vakarų federalinės apygardos* (toliau – ŠVFA) socialinės ir ekonominės plėtros iki 2020 m. strategijos tikslą dėl nuolatinio gyvenimo lygio gerinimo ir gyvenimo sąlygų skirtumų mažinimo ŠVFA regionuose atsižvelgiant į:

- greitą inovacijų ekonomikos plėtrą;
- investicijų skatinimo politiką;
- regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą.

Teminiai Programos tikslai apibrėžti remiantis pagrindinėmis 2020 m. ŠVFA strategijos veiksmų plano priemonėmis:

- ekonominė plėtra;
- su transportu, energija, informavimu susijusių ir kitų infrastruktūrinių apribojimų ir kliūčių pašalinimas;
- socialinė ŠVFA plėtra;
- aplinkos apsaugos problemų sprendimas.

BPS programos, kuriose dalyvauja Rusija, turi būti įgyvendinamos vadovaujantis gairėmis, numatytomis *Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną koncepcijoje*. Šios gairės yra: a) BPS prekybos srityje; b) bendradarbiavimas investicinių projektų srityje; c) bendradarbiavimas transporto, logistikos ir komunikacijos srityse; d) bendradarbiavimas tausojant gamtos išteklius ir aplinkos apsaugos srityje; e) bendradarbiavimas teisėsaugos srityje; f) bendradarbiavimas reguliuojant migraciją ir darbo rinką; g) bendradarbiavimas mokslo ir tyrimų srityje bei žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veikloje.

Svarbus Programos tikslų įgyvendinimo elementas – pasienyje gyvenančių žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veiklos skatinimas. Tokia veikla apima platesnio vietos bendruomenių, NVO, ugdymo įstaigų ir pan. bendradarbiavimo skatinimą. Tokia žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veikla yra kompleksinis Programos elementas, paremtas 3 teminiais tikslais:

vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas, socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu, gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas.

3.2. Teminiai tikslai ir su jais susiję prioritetai

3.2.1. Teminis tikslas: vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo saugojimas

Prioritetas: istorinio ir gamtos paveldo atkūrimas ir pritaikymas, kultūros, kultūrinių tinklų kūrimo ir turizmo plėtros skatinimas

Gausus kultūros ir istorinis paveldas yra labai svarbus regiono šaltinis. BPS regionui būdingi artimi istoriniai ir kultūriniai ryšiai, kurie susiformavo antrojoje XX a. pusėje būnant vienos valstybės dalimi. Regionas taip pat turtingas gamtos išteklių, tokių kaip Baltijos jūra, Kuršių marios ir Kuršių nerija, kurie taip pat yra įtraukti į UNESCO pasaulio paveldo objektų sąrašą. Dėl visų šių kultūros, istorijos ir gamtos turtų regione sudarytos labai palankios sąlygos pažintiniam ir rekreaciniam turizmui plėtoti. Turizmo plėtra yra labai svarbus regiono socialinės ir ekonominės plėtros, o BPS – pažintinio ir kultūrinio turizmo maršrutų plėtros veiksnys.

Kitas svarbus BPS skatinimo regione veiksnys yra vietos gyventojų ir bendruomenių bendradarbiavimo stiprinimas. Įgyvendinant tokį bendradarbiavimą, svarbų vaidmenį vaidina kultūrinis sąmoningumas ir bendradarbiavimas. Siekiant užmegzti tokius bendradarbiavimo santykius, bus skatinami kultūriniai mainai, bendros kultūrinės programos, tradicinių amatų, papročių išsaugojimas ir puoselėjimas ir kitos susijusios veiklos.

Apibendrinant pasakytina, kad teminis tikslas „Vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas“ turi dvi užduotis:

- atkurti BPS regiono istorinį, gamtos ir kultūros paveldą ir jį pritaikyti turizmo plėtros tikslais;
- skatinti vietos bendruomenių kultūrinį bendradarbiavimą, remti tradicinius amatus ir papročius.

Pagal prioritetą remtinos veiklos

Orientacinis remtinių veiklų sąrašas:

- istorinio ir gamtos paveldo saugojimas, atkūrimas ir pritaikymas turizmo ir kitoms bendruomenės reikmėms (socialinėms, ekonominėms, švietimo ir pan.);
- bendri paruošiamieji ir investiciniai projektai, susiję su turizmo infrastruktūra ir paslaugomis, didinantys kultūros ir gamtos paveldo, įskaitant papildomą turizmo infrastruktūrą, naudojimą turizmo reikmėms;
- bendrų gamtinio, kultūrinio ir pažintinio turizmo maršrutų plėtojimas (įskaitant nedidelę viešojo turizmo infrastruktūrą) ir produktų kūrimas, taip pat atitinkamų IT priemonių (specialių interneto svetainių, bendrų kultūros ir istorijos paminklų ir kitų turistų lankytinų vietų duomenų bazių) bei bendros reklamos ir prekių ženklų kūrimas;
- bendros iniciatyvos ir renginių, susijusių su vietos kultūros ir istorinio paveldo rėmimu

ir išsaugojimu, organizavimas (šventės, mugės, meno parodos, kultūrinių mainų programos ir renginiai, amatininkų ir menininkų mokymai ir pan.);

- vietos ir regiono bendruomenių iniciatyvų rėmimas kultūros, tradicinių amatų ir papročių srityje;
- bendri mokymai, žinių perdavimas, patirties ir gerosios praktikos mainai.

Investicijos į infrastruktūrą remiamos tik pagrindiniuose Programos regionuose.

Lietuvos atveju pagal šį prioritetą finansuojama veikla turėtų papildyti pagal 2014-2020 m. Kaimo plėtros programą finansuojamas veiklas, ypač tas, kurios finansuojamos pagal 7.6 priemonę („Parama investicijoms į kaimo kultūrą ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“), taip pat turi būti vengiama dvigubo finansavimo. Pareiga vengti dvigubo finansavimo taip pat taikoma ir paramos gavėjams iš Rusijos, kurie gaus Programos finansavimą.

Dideli infrastruktūros projektai ir preliminarus kitų projektų, kurie bus pasirinkti neskelbiant pasiūlymo teikti paraiškas, sąrašas

Dideli infrastruktūros projektai:

- Vandens kelio maršruto E70 naudojimas, siekiant padidinti turizmo plėtros Kaliningrado srityje ir Tauragės savivaldybėje galimybes.

Toliau pateiktoje lentelėje apibendrinta preliminarinė informacija apie projektą.

PROJEKTO PAVADINIMAS	Vandens kelio maršruto E70 naudojimas, siekiant padidinti turizmo plėtros Kaliningrado srityje ir Tauragės savivaldybėje galimybes
BŪSIMAS PAGRINDINIS PARTNERIS	Gvardeisko (Teplivos) savivaldybės administracija (Rusija)
BŪSIMAS PARTNERIS	Tauragės savivaldybės administracija (Lietuva)
PROJEKTO TIKSLAS	Padidinti projekto partnerių turizmo plėtros galimybes plėtojant jūrinį turizmą ir naudojant tarptautinio vandens kelio maršrutą E70. Gvardeisko (Teplivos) ir Tauragės rajonų turtingas istorinis-architektūrinis paveldas skatina turizmo kūrimą – patrauklių vaizdų pristatymą lankytojams iš Rusijos ir kaimyninių Europos šalių. Populiariausi Gvardeisko (Teplivos) istoriniai paveldo objektai yra prie Deimenos ir Priegliaus upių; Tauragės rajone – prie upės Jūra (Nemuno upės intakas). Šios upės yra tarptautinio vandens kelio E70 Roterdamas – Klaipėda dalis. Gvardeisko (Teplivos) savivaldybės administracija sukūrė dešimtis turistinių maršrutų (įskaitant jūrų turistinius maršrutus), kurie apima devynias pilis (įskaitant Kryžiuočių tvirtovę – vienintelę išlikusią XIII a. pilį Kaliningrado srityje); visame pasaulyje žinomų vokiečių menininkų – Loviso Korinto (<i>Lovis Corinth</i>) ir Ernsto Molenhauerio (<i>Ernst Mollenhauer</i>) namus; Petro

	<p>Didžiojo, Aleksandro Suvorovo, Napoleono Bonaparto ir kitų žymių žmonių sustojimo vietas.</p> <p>Turtingas Tauragės rajono kultūros ir istorinis paveldas išsiskiria savo natūraliu grožiu ir istorine svarba – tarp turistų labiausia lankomų vietų yra: didingos pilys, senoviniai kaimai, bažnyčios ir paminklai. Tačiau dėl trūkstamos vandens infrastruktūros, abiejų regionų turizmo potencialas nėra visiškai išnaudojamas.</p> <p>Taip pat abiejuose rajonuose planuojama sukurti turistams skirtą informacinę ir navigacinę sistemą (atlikti ženklinimą, paruošti informacinę medžiagą). Šie veiksmai ne tik išspręs jūrinio turizmo plėtros problemą, bet taip pat padės sustiprinti kontaktus ir bendradarbiavimą tarpusavyje, su partneriais ir tarptautiniais kolegomis.</p> <p>Įgyvendinta veikla sudarys galimybes abiejų miestų turizmo bendrovėms kurti naujus bendrus turizmo produktus, kurie galėtų būti patrauklūs ne tik Kaliningrado srities ir Tauragės regiono gyventojams, bet ir turistams už projekto teritorijos ribų (konkrečiai, iš likusios Rusijos ir ES).</p>
TIESIOGINIO PARAMOS SKYRIMO PAGRINDIMAS	<p>Pagal Rusijos Federacijos vandens transporto kodekso 2 dalies 8 straipsnį vandens telkinių pakrantės yra valstybinė nuosavybė. Priegliaus ir Deimenos upių švartavimuisi skirtos pakrantės zonos priklauso savivaldybėms ir visa veikla jas supančioje teritorijoje gali būti vykdoma tik gavus Gvardeisko (Tepliavos) savivaldybės administracijos leidimą.</p>
PLANUOJAMI VEIKSMAI	<ul style="list-style-type: none"> • Laivams ir jachtoms skirtos priplaukos (uosto) Gvardeiske (Tepliavoje), dešiniajame Priegliaus ir kairiajame Deimenos krante, įrengimas. • Bendro plano dėl jūrinio turizmo Gvardeiske (Tepliavoje) ir Tauragės regionuose plėtros parengimas. • Vandens kelio informacinės sistemos išplėtimas (informacinių stendų ir ženklų įrengimas, reklamos apie turizmo Gvardeiske (Tepliavoje) galimybes kūrimas). • Bendrų konferencijų, seminarų, darbo grupių, pažintinių turų, skirtų projekto partnerių turizmo galimybėms skatinti, organizavimas.
NUMATOMAS BIUDŽETAS	3 300 000 EUR
NUMATYTAS PROGRAMOS FINANSAVIMAS	3 000 000 EUR
Infrastruktūros dalies vertė	2 830 000 EUR

Rodikliai

Rezultatų pasiekimo rodikliai

Rodiklis	Matavimo vienetas	Bazinė vertė	Baziniai metai	Tikslinė vertė	Duomenų šaltinis
----------	-------------------	--------------	----------------	----------------	------------------

				(2022 m.)	
Pagrindiniuose Programos regionuose apgyvendintų turistų skaičius	Nakvynių skaičius, tūkst.	761,6	2013 m.	875,8	Statistiniai duomenys

Produktų pasiekimo rodikliai

Rodiklis (rodiklio pavadinimas)	Matavimo vienetas	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Tiesiogiai naudojant Programos paramą atnaujintų kultūros, gamtos ir istorinio paveldo vietų/objektų skaičius	Kultūros, gamtos ir istorinio paveldo vietovės	3	Projekto ataskaitos
Organizacijų, pasinaudojusių Programos parama vietos kultūrai skatinti ir gamtos bei istoriniam paveldui išsaugoti, skaičius	Organizacijos	15	Projekto ataskaitos
Suorganizuotų kultūrinių BPS renginių, pasinaudojant Programos parama, skaičius	Renginiai	12	Projekto ataskaitos

3.2.2. Teminis tikslas: socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu**Prioritetas: socialinės įtraukties skatinimas ir bendradarbiavimas BPS regione gerinant sveikatos priežiūros, socialines ir švietimo paslaugas bei bendruomenės iniciatyvų rėmimas**

Socialinės atskirties mažinimas, didesnio prieinamumo ir geresnės kokybės sveikatos priežiūros ir švietimo paslaugų užtikrinimas yra labai svarbūs ekonominės ir socialinės plėtros regione veiksniai. Kai kurios iš šių problemų yra būdingos visai Programos teritorijai arba glaudžiai susijusios.

Skatinant bendradarbiavimą švietimo srityje ir gerinant žinias apie kaimynines šalis galima pagerinti abipusį savitarpio supratimą, paskatinti glaudesnę bendradarbiavimą ir panaikinti vidines ribas. Todėl numatyta remti švietimo programas ir iniciatyvas, kurios skirtos gerinti švietimo kokybę, vykdyti studentų, mokytojų ir dėstytojų mainus, gerinti mokymosi visą gyvenimą galimybes (įskaitant naujas švietimo formas, tokias kaip nuotolinis mokymasis, kuris labai svarbus pakraščio regionuose) ir geriau tenkinti darbo rinkos poreikius.

Norint kovoti su socialine atskirtimi ir nedarbu, būtina spręsti tam tikras problemas, su kuriomis susiduria pasienio regionai, ir mažinti periferiniams regionams būdingus bruožus. Dedant bendras pastangas ir bendradarbiaujant galima bus daugiau dėmesio skirti teikiamoms

socialinėms paslaugoms ir jų kokybės gerinimui. Investicijos į socialinių paslaugų kokybės gerinimą pirmiausia bus skiriamos regionams, kuriuose yra prasčiausia socialinė padėtis ir kurie yra labiausiai nutolę į šalies pakraščius. Taip pat bus remiamos kitos su įtraukimu į darbo rinką susijusios iniciatyvos, skatinamas darbo jėgos mobilumas, remiamos vietinės ir regioninės užimtumo iniciatyvos ir kitos priemonės, skirtos kovoti su nedarbu.

Dėl regione sukurtos socialinių paslaugų sistemos pobūdžio, institucinės globos paslaugos yra labiau paplitusios nei bendruomeninės. Socialinės paslaugos daugiausia teikiamos neįgaliems, psichinės sveikatos sutrikimų turintiems ir senyvo amžiaus asmenims, tėvų globos netekusiems vaikams ir pan. Iš pradžių buvo manoma, kad institucijos yra geriausia vieta pasirūpinti pažeidžiamais vaikais ir suaugusiais, kuriems būtina įvairių rūšių pagalba. Tačiau gauta įrodymų, kad, palyginti su bendruomenės teikiamomis paslaugomis, institucinė globa duoda prastesnius rezultatus gyvenimo kokybės požiūriu, nes institucijose neįmanoma pritaikyti į asmenį orientuoto požiūrio ir suteikti asmeniui būtinos paramos, kad jis galėtų visiškai integruotis į visuomenę. Siekiant pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir padidinti prieinamumą BPS regione, Programoje numatytas bendras vietos ir regiono bendruomenių iniciatyvų bei paslaugų, orientuotų į socialinės įtraukties skatinimą, rėmimas. Bendruomenės teikiamos paslaugos gali apimti įvairias globos namuose, šeimoje, gyvenamojoje vietoje teikiamas ir kitas bendruomenės teikiamas paslaugas, būtinas padėti asmenims integruotis į bendruomenę, turėti vienodas pasirinkimo galimybes ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės.

Pagal prioritetą remtinės veiklos

Pagal šį prioritetą remtinės veiklos turi būti orientuotos į bendrojo požiūrio formavimą ir bendrų sprendimų priėmimą, siekiant pasienio regionuose skatinti socialinę įtrauktį, užimtumą, gerinti sveikatą ir kovoti su skurdu. Orientacinis remtinų veiklų sąrašas:

- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai, skirti socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybei gerinti;
- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai, skirti švietimo kokybei gerinti, ugdymo programoms ir iniciatyvoms rengti, mokymosi visą gyvenimą galimybėms didinti;
- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai, skirti bedarbių, marginalizuotų grupių, senyvo amžiaus asmenų, imigrantų, etninių mažumų ir kitų socialinės rizikos grupių socialinei įtraukčiai ir užimtumui skatinti;
- BPS svarbos investicinių, bandomųjų ir parodomųjų projektų įgyvendinimas sveikatos priežiūros, darbo rinkos, socialinių paslaugų ir švietimo srityje;
- bendri mokymai, žinių perdavimas, patirties ir gerosios praktikos mainai, siekiant padidinti regionų ir įvairių subjektų galimybes didinti užimtumą, darbo jėgos mobilumą, gerinti švietimą, socialinę įtrauktį ir kovoti su skurdu;
- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai užkrečiamųjų ligų, alkoholizmo / narkomanijos prevencijos, stebėsenos ir gydymo srityje (tuberkuliozės ŽIV / AIDS);
- bendrų vietos ir regiono bendruomenių iniciatyvų ir paslaugų teikimo skatinimas, siekiant didinti užimtumą ir socialinę įtrauktį;

- sveiko gyvenimo būdo populiarinimas.

Investicijos į infrastruktūrą remiamos tik pagrindiniuose Programos regionuose.

Dideli infrastruktūros projektai ir preliminarus kitų projektų, kurie bus pasirinkti neskelbiant pasiūlymo teikti paraiškas, sąrašas

Dideli infrastruktūros projektai:

- Socialinės adaptacijos sistemos kūrimas įsteigiant socialinį daugiafunkcij centrą, atliekant Gusevo (Gumbinės) ir Kazlų Rūdos miestų atvejų tyrimą.

Toliau pateiktoje lentelėje apibendrinta preliminari informacija apie projektą.

PROJEKTO PAVADINIMAS	Socialinės adaptacijos sistemos kūrimas įsteigiant socialinį daugiafunkcij centrą, atliekant Gusevo (Gumbinės) ir Kazlų Rūdos atvejo tyrimą.
BŪSIMAS PAGRINDINIS PARTNERIS	Gusevo (Gumbinės) savivaldybės administracija (Rusija)
BŪSIMAS PARTNERIS	Kazlų Rūdos savivaldybės administracija (Lietuva)
PROJEKTO TIKSLAS	<p>Sukurti sąlygas darbingo amžiaus asmenims kovoti su skurdu įsteigiant socialinį daugiafunkcij centrą.</p> <p>Pagrindinis projekto tiesioginis poveikis yra socialinės problemos sprendimas didinant motyvaciją ir prieigą prie kultūros ir švietimo, formuojant sąlygas apsaugotos kūrybos plėtrai, stabilių psichologinių sąlygų geresnei socialinei adaptacijai formavimas, taip pat sunkumus patiriančiųjų savivertės ir rehabilitacijos skatinimas.</p> <p>Projekte apjungti trys socialinei ekonomikai svarbūs elementai: empatija – suprantame ko žmonės nežino ir ko jiems reikia; naujovės – ieškome veiksmingų, novatoriškų sprendimų; pažanga – mes remiame vietos plėtrą.</p> <p>Projekto metu įgyvendintos veiklos prisidės prie gyvenimo kokybės gerinimo ir regionų netolygumų mažinimo, pasinaudojant regionų ypatumais ir išsaugant jų tapatybes.</p> <p>Projekto įgyvendinimo metu įgyta patirtis padės plėtoti ir modernizuoti socialinių paslaugų ir švietimo infrastruktūrą abiejose sienos pusėse.</p>
TIESIOGINIO PARAMOS SKYRIMO PAGRINDIMAS	<p>Projektas atitinka nacionalines Rusijos Federacijos socialinės plėtros strategijas.</p> <p>Pastatas, kuriame planuojama įsteigti Gusevo (Gumbinės) socialinį daugiafunkcij centrą, yra kultūros paveldo objektas. Tokio pastato rekonstrukciją gali atlikti tik specializuotas paslaugas teikiančios organizacijos, kurių veiklą griežtai kontroliuoja vietos valdžios institucijos ir Kultūros paminklų apsaugos tarnyba.</p>
PLANUOJAMOS VEIKLOS	<ul style="list-style-type: none"> • Guseve (Gumbinės) esančio pastato rekonstrukcija ir pritaikymas pažeidžiamų grupių visuomeniniams, socialiniams ir ugdymo poreikiams tenkinti jame įsteigiant socialinį daugiafunkcij centrą.

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programa (neoficialus vertimas)

	<ul style="list-style-type: none"> • Techninis pastato pritaikymas socialinei veiklai vykdyti ir profesiniam mokymui organizuoti Gusevo (Gumbinės) mieste. • Ugdymo ir integravimo programos parengimas. • Bandomieji vienos grupės mokymai pagal parengtą ugdymo ir integravimo programą. • Konferencijų, gerosios praktikos mainų seminarų, darbo grupių susitikimų organizavimas ir viešinimo veiklos vykdymas pagal projektą.
NUMATOMAS BIUDŽETAS	2 950 000 EUR
NUMATYTAS PROGRAMOS FINANSAVIMAS	2 050 000 EUR
Infrastruktūros dalies vertė	2 749 603 EUR

Rodikliai

Rezultatų pasiekimo rodikliai

Rodiklis	Matavimo vienetas	Bazinė vertė	Baziniai metai	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Asmenų, kuriems buvo suteiktos pagerintos socialinės, sveikatos priežiūros ir ugdymo paslaugos, skaičius	Asmenys	0	2013 m.	300	Projektų ataskaitos

Produktų pasiekimo rodikliai

Rodiklis (rodiklio pavadinimas)	Matavimo vienetas	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Organizacijų, bendradarbiaujančių pažeidžiamoms grupėms teikiamų socialinių ir kitų paslaugų gerinimo veikloje, skaičius	Organizacijos	8	Projekto ataskaitos
Socialinių paslaugų ir kitų paslaugų specialistų, dalyvaujančių BPS mainuose ir veiklose, skaičius	Asmenys	24	Projekto ataskaitos
Sukurtų /pagerintų socialinių, ugdymo ir sveikatos priežiūros paslaugų teikiamų pažeidžiamoms grupėms, skaičius	Paslaugos	8	Projekto ataskaitos

3.2.3. Teminis tikslas: Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas

Prioritetas: Bendradarbiavimo tarp valdžios institucijų skatinimas ir vietos

bendruomenių stiprinimas

Didėjant teritorinei sanglaudai būtinas nuolatinis įvairių subjektų ir teritorine plėtra suinteresuotų šalių bendradarbiavimas politiniu, administraciniu ir techniniu lygiu. BPS ir tarptautinio bendradarbiavimo esmė yra supaprastinti žmonių, institucijų, verslo ir socialinių organizacijų ryšius, siekiant padidinti vietos ir regionų valdžios institucijų gebėjimus, skatinti / gerinti jų planavimo ir valdymo veiklos koordinavimą, skatinti teisinį ir administracinį bendradarbiavimą ir viešojo ir privataus sektorių partnerystę. Tai reiškia išorinių sąnaudų, sąlygotų nesuderinamais administraciniais veiksmais, nepakankama infrastruktūra, skirtingų įstatymų, kultūros ir kalbos, mažinimą ir bendradarbiavimo įpročių ir santykių puoselėjimą. Suderintų institucinių pastangų gali reikėti, pavyzdžiui, valdant bendrus gamtos išteklius, tokius kaip Baltijos jūra, Kuršių marios ir Kuršių nerija, Nemuno upės baseinas, reaguojant į gamtos ar žmogaus sukeltas nelaimes ir vykdant jų prevenciją.

Remiantis tokiu požiūriu, būtina formuoti tinkamas institucines struktūras, skatinti rinkos jėgų veiklą ir kurti teritorinę rinkodarą. Tačiau nereikėtų pamiršti ekologinėms sistemoms daromos įtakos. Norint padidinti pasienio regionų integraciją, Programoje numatyta skatinti valdžios institucijas, socialinius ir ekonominius partnerius keistis žiniomis ir kurti bendradarbiavimo kultūrą.

Pilietinė visuomenė vaidina labai svarbų vaidmenį bendradarbiavimo ir regioninės plėtros srityje. Siekiant įgyvendinti tokį tikslą, Programoje numatyta remti žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veiklą ir bendras vietos ir regioninių bendruomenių iniciatyvas, skirtas kurti bendradarbiavimo tradicijas ir kultūrą, stiprinti vietos ryšius ir abipusį supratimą, didinti vietos bendruomenių galimybes teikti bendruomenines paslaugas ir pan.

Pagal prioritetą remtinės veiklos

Orientacinis remtinių veiklų sąrašas:

- bendradarbiavimo skatinimas, bendrų gamtos išteklių (Baltijos jūros, Kuršių marių ir Kuršių nerijos, Nemuno upės baseino ir kitų išteklių), svarbios BPS infrastruktūros ir viešųjų paslaugų planavimo ir valdymo koordinavimas;
- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai, siekiant pagerinti gebėjimą reaguoti į avarines situacijas ir stichines nelaimes;
- bendradarbiavimas ir bendri veiksmai kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu;
- valdžios institucijų, socialinių ir ekonominių partnerių bei kitų skatinimas perduoti žinias, ugdyti gebėjimus ir kurti bendradarbiavimo kultūrą;
- žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veiklos ir bendrų vietos ir regioninių bendruomenių iniciatyvų, skirtų kurti bendradarbiavimo tradicijas ir kultūrą, stiprinti vietos ryšius ir abipusį supratimą, didinti vietos bendruomenių galimybes teikti bendruomenines paslaugas ir pan., rėmimas.

Investicijos į infrastruktūrą remiamos tik pagrindiniuose Programos regionuose.

Dideli infrastruktūros projektai ir preliminarus kitų projektų, kurie bus pasirinkti neskelbiant pasiūlymo teikti paraiškas, sąrašas

Dideli infrastruktūros projektai:

- Savivaldybių vandens išteklių valdymo kokybė kaip darnaus vystymo pagrindas.

Toliau pateiktoje lentelėje apibendrinta preliminari informacija apie projektą.

PROJEKTO PAVADINIMAS	Savivaldybių vandens išteklių valdymo kokybė kaip darnaus vystymo pagrindas
BŪSIMAS PAGRINDINIS PARTNERIS	Sovetsko (Tilžės) savivaldybės administracija (Rusija)
BŪSIMAS PARTNERIS	Tauragės savivaldybės administracija (Lietuva)
PROJEKTO TIKSLAS	Vandens išteklių valdymo sistemos gerinimas savivaldybės lygiu. Tilžės upė, tekanti per Sovetsko (Tilžės) miesto centrą, ir Ežerunos upė, tekanti netoli Žygaičių, Sartininkų ir Kęščių (Tauragės rajonas) kaimų, patiria stiprų antropogeninį spaudimą dėl užteršimo nuotekomis, teršalais, seklių vagų upės praranda ne tik aplinkosaugines, bet ir rekreacines savybes. Dėl prastos Tilžės ir Ežerunos upių būklės toliau teršiama sienas kertanti Nemuno upė ir Baltijos jūra. Darbo rezultatas – Tilžės ir Ežerunos upių gerinimas, dėl to pagerėjusi Nemuno upės ir Baltijos jūros ekologinė būklė. Be to, šis objektas taps patrauklesnis gyventojams kaip poilsio zona.
TIESIOGINIO PARAMOS SKYRIMO PAGRINDIMAS	Pagal Rusijos Federacijos 2003 m. spalio 6 d. Federalinį įstatymą Nr. 131-FZ „Dėl Rusijos Federacijos vietos savivaldos organizacijų bendrųjų principų“ vietinės svarbos problemos yra: aplinkos apsaugos priemonių miesto ribose nustatymas ir įgyvendinimas vandens telkinio savininko įgaliojimo ribose, vandens telkinių naudojimo taisyklių parengimas, miesto teritorijos gerinimo organizavimas.
PLANUOJAMOS VEIKLOS	<ul style="list-style-type: none"> • Sovetsko (Tilžės) nuotekų siurbimo stoties atnaujinimas. • Vietos nuotekų valymo įrenginių statyba Sovetske (Tilžėje). • Tilžės upės valymas nuo dumblo. • Tilžės upės pakrantės zonos gerinimas. • Koordinavimo susitikimų, mokymų, seminarų ir konferencijų dėl vandens išteklių valdymo savivaldybių lygiu ir racionalaus vandens naudojimo savivaldybės paslaugoms teikti organizavimas.
NUMATOMAS BIUDŽETAS	3 900 000 EUR
NUMATYTAS PROGRAMOS FINANSAVIMAS	3 510 000 EUR
Infrastruktūros dalies vertė	3 670 000 EUR

Rodikliai

Rezultatų pasiekimo rodikliai

Rodiklis	Matavimo vienetas	Bazinė vertė	Baziniai metai	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Institucijų, užmezgusių ilgalaikius BPS ryšius tiesiogiai įgyvendinant Programą, skaičius	%	0	2013 m.	10	Projekto ataskaitos

Produktų pasiekimo rodikliai

Rodiklis (rodiklio pavadinimas)	Matavimo vienetas	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Organizacijų, kurios bendradarbiauja su kaimyninėmis šalimis, siekdamos pagerinti valdymą, skaičius (EKP / BPS 14)	Organizacijos	10	Projekto ataskaitos
BPS iniciatyvose dalyvaujančių vietos ir regioninių bendruomenių bei NVO skaičius	Organizacijos	10	Projekto ataskaitos

3.2.4. Teminis tikslas: Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas

Prioritetas: efektyvaus sienos kirtimo proceso užtikrinimas

Didesnis pasienio kontrolės punktų pralaidumas ir saugumas yra labai svarbus veiksnys, didinantis bendras socialinės ir ekonominės plėtros regione galimybes (krovinių srautus ir pan.) ir skatinantis vietos bendruomenių bendradarbiavimą (viešasis ir privatusis transportas ir pan.). Parama teikiama pasienio kontrolės ir muitinės procedūrų skaidrumui ir efektyvumui didinti, nes taip galima sutrumpinti sienos kirtimo formalumų atlikimo laiką ir greičiau bei saugiau kirsti sieną.

Didėja vandens transporto populiarumas ir mažų laivų skaičius, todėl būtina ne tik plėtoti sausumos pasienio kontrolės punktų infrastruktūrą, bet ir daug dėmesio skirti vandens uostų pasienio kontrolės punktams. Taip galima būtų paskatinti laivybos ir vandens turizmo plėtrą.

Orientacinis remtinių veiklų sąrašas:

Įgyvendinant Programą bus atnaujinta pasienio kontrolės punktų infrastruktūra ir įranga, tobulinamos darbuotojų profesinės žinios ir įgūdžiai. Numatomų veiklų sąrašas:

- pasienio kontrolės punktų infrastruktūros plėtra ir atnaujinimas;

- naujos įrangos ir programų įsigijimas bei įdiegimas;
- bendrų sienos kirtimo valdymo tarnybų – muitinės, valstybinės sienos apsaugos tarnybų ir pan. – žinių, patirties ir gerosios praktikos mainai.

Dideli infrastruktūros projektai ir preliminarus kitų projektų, kurie bus pasirinkti neskelbiant pasiūlymo teikti paraiškas, sąrašas

Dideli infrastruktūros projektai:

- Pasienio kontrolės punkto „Rambynas“ statyba ir atplaukiančių bei išplaukiančių mažųjų laivų tikrinimo krantinės rekonstrukcijos antrojo etapo įgyvendinimas (Kopgalio užkarda).

Toliau pateiktoje lentelėje apibendrinta preliminarinė informacija apie projektą.

PROJEKTO PAVADINIMAS	Pasienio kontrolės punkto „Rambynas“ statyba ir atplaukiančių bei išplaukiančių mažųjų laivų tikrinimo krantinės rekonstrukcijos antrojo etapo įgyvendinimas (Kopgalio užkarda)
BŪSIMAS PAGRINDINIS PARTNERIS	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (Lietuva)
BŪSIMAS PARTNERIS	Pasienio kontrolės punktų direkcija prie Susisiekimo ministerijos (Lietuva). Rusijos Federacijos valstybės sienos infrastruktūros plėtros federalinės agentūros Kaliningrado teritorinė valdyba (Rosgranitsa) (Rusija) arba Kaliningrado srities susisiekimo ministerija
PROJEKTO TIKSLAS	Atidaryti Lietuvos ir Rusijos sieną Kuršių mariose keleiviams, kurie keliauja vandens transporto priemonėmis, ir sausumos pasienio kontrolės punktą, iš kurio kelias veda į pastatytą naują tiltą per Nemuną.
TIESIOGINIO FINANSAVIMO PAGRINDIMAS	Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos suteikta išskirtinė teisė valstybės sienos apsaugos infrastruktūrai statyti arba rekonstruoti, Pasienio kontrolės punktų direkcijai prie Susisiekimo ministerijos – pasienio kontrolės punktams Lietuvos Respublikoje statyti ir rekonstruoti.
PLANUOJAMI VEIKSMAI	<ul style="list-style-type: none"> • Baigti atplaukiančių ir išplaukiančių mažųjų laivų tikrinimo krantinės rekonstrukciją (Kopgalio užkarda). • Pastatyti pasienio kontrolės punktą „Rambynas“ (baigti įrengti infrastruktūrą – muitinės terminalas ir keliai jau įrengti) ir sujungti komunikacijų infrastruktūrą.
BIUDŽETO ŠAMATA	5 175 632 EUR
NUMATYTAS FINANSAVIMAS	4 705 120 EUR

Rodikliai

Rezultatų pasiekimo rodikliai

Rodiklis	Matavimo vienetas	Bazinė vertė	Baziniai metai	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Automobilių, kertančių rekonstruotą pasienio kontrolės punktą, skaičius per metus	Automobiliai	272 000	2014 m.	300 000	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys

Produktų pasiekimo rodikliai

Rodiklis (rodiklio pavadinimas)	Matavimo vienetas	Tikslinė vertė (2022 m.)	Duomenų šaltinis
Specialistų, dalyvaujančių bendruose mokymuose ar kituose patirties mainuose, skaičius	Asmenys	20	Projekto ataskaitos
Pasienio kontrolės punktų, kuriuose padidėjo pralaidumas, skaičius	Pasienio kontrolės punktas	1	Projekto ataskaitos

4. SUDERINAMUMAS SU KITOMIS ES FINANSUOJAMOMIS PROGRAMOMIS, NACIONALINĖMIS IR REGIONINĖMIS STRATEGIJOMIS BEI POLITIKA

4.1. Suderinamumas su kitomis atitinkamose šalyse ir regionuose Bendrijos finansuojamomis programomis, nacionalinėmis ir regioninėmis strategijomis bei politika

Suderinamumas su kitomis Bendrijos finansuojamomis programomis

Programa yra suderinta ir papildo kitas regionines programas, įgyvendinamas kartu su Rusija, ES, EKP ir Europos regioninės plėtros fondu (toliau – ERPF), Europos teritorinio bendradarbiavimo (toliau – ETB) BPS programomis, kurios bus įgyvendinamos regione 2014–2020 m. laikotarpiu. Toliau lentelėje pateikta informacija apie Programos regionų dalyvavimą kitose BPS programose.

LT–RU BPS programos regionas	LT–PL ERPF ETB BPS programa	PL–RU BPS programa	LV–LT–BY EKP BPS programa	LV–LT ERPF ETB BPS programa
Kaliningrado sritis		+		
Klaipėdos apskritis				+
Marijampolės apskritis	+			
Tauragės apskritis	+			
Alytaus apskritis (gretima teritorija)	+		+	
Kauno apskritis (gretima teritorija)	+ gretima teritorija		+ gretima teritorija	+ gretima teritorija
Telšių apskritis (gretima teritorija)				+
Šiaulių apskritis (gretima teritorija)				+

Be to, Lietuva (visa šalis) ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis dalyvaus įgyvendinant 2014–2020 m. *Interreg Baltijos jūros regiono programą*. Projektai, įgyvendinami pagal Programos teminį tikslą „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“ prioritetą „Efektyvus sienos kirtimo proceso užtikrinimas“ prisidės prie *Interreg Baltijos jūros regiono programos* trečiojo prioriteto „Tvarus transportas“ prisidedant prie socialinio ir ekonominio regiono potencialo plėtojimo (krovinių srautų ir kt.) ir vietos bendruomenių bendradarbiavimo skatinimo (viešojo ir privataus transporto ir kt.), taip pat padedant didinti pasienio kontrolės ir muitinės procedūrų skaidrumą ir veiksmingumą (dėl to greitai ir saugiai kertamos sienos), plėtojant sausumos ir vandens pasienio kontrolės punktų

infrastruktūrą.

Programos Valdymo institucija taip pat dalyvauja *Interreg Baltijos jūros regiono programos* įgyvendinime kaip įstaiga, paskirta atlikti tiek pirmojo lygio kontrolės (Valdymo institucija), tiek antrojo lygio kontrolės (Valdymo institucijos Vidaus audito skyrius) užduotis ir yra atsakinga už bendrą BPS programų įgyvendinimo koordinavimą Lietuvoje (Vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamentas).

Įgyvendinant 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programą, siekiama skatinti bendradarbiavimą tarp Lietuvai ir Rusijos Federacijos Kaliningrado sričiai priklausančių Programos teritorijos regionų bei socialinę ir ekonominę Lietuvos ir Rusijos pasienio regionų plėtrą, dėl kurios ji skirsis nuo kitų BPS programų.

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programa taip pat susijusi su ES 2014–2020 m. Lietuvai teikiama parama iš ES vidaus saugumo fondo. 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programa ir ES vidaus saugumo fondo parama Lietuvai 2014–2020 m. laikotarpiu padės didinti valstybinių sienų saugumą ir sklاندų veikimą, todėl šios Programos (ypač jos teminio tikslo „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“) įgyvendinimas bus atidžiai derinamas su Vidaus saugumo fondo veiksmais. Valdymo institucija pasirūpins, kad pagal projektus vykdomos veiklos nesikartotų, užtikrins tokių finansinių priemonių koordinavimą, suderinamumą ir sinergijas. Taip pat labai svarbu pažymėti, kad siekiant veiksmingai koordinuoti finansines priemones, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija atliks 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programos Valdymo institucijos pareigas ir bus skiriama Atsakinga institucija administruoti Vidaus saugumo fondą.

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programos teikiama parama bus atidžiai derinama su ES struktūrinių ir sanglaudos fondų parama, kuri teikiama Lietuvai pagal Investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslą, daugiausia pagal *Lietuvos Respublikos 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą* (toliau – 2014–2020 m. LT VP). Įgyvendinant 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programą, ekonomikos augimui ir socialinei sanglaudai Programos teritorijoje skatinti skirtos investicijos įgaus tarpvalstybinį pobūdį, tačiau Valdymo institucija pasirūpins, kad projektuose numatytos veiklos nesikartotų, ir užtikrins 2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos BPS programos ir 2014–2020 m. LT VP koordinavimą, suderinamumą ir sinergiją. Taip pat labai svarbu pažymėti, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija skiriama tarpine institucija, atsakinga už 2014–2020 m. LT VP įgyvendinimą ir regioninę 2014–2020 m. LT VP dimensiją, taip siekiant veiksmingai koordinuoti finansines priemones.

Suderinamumas su nacionalinėmis, regioninėmis ir makroregioninėmis strategijomis bei politika

Programa yra svarbi priemonė, kuri papildo esamas ir numatytas vykdyti nacionalines, regionines ir sektorių iniciatyvas tam tikrose Programos teritorijos dalyse. Žvelgiant į

Programos teritorijos plėtrą iš socialinės, ekonominės, aplinkos apsaugos ir kultūros perspektyvos, matyti, kad Programa tokioms iniciatyvoms suteikia BPS aspektą. Programos sklaida ir įtaka lyginant su kitomis iniciatyvomis bus paremta praktinės patirties mainais, gairių nustatymu ir jų perdavimu, atvirumu naujoms idėjoms ir sprendimams, kurie yra pagrindiniai BPS elementai.

Strategija „Europa 2020“

Įgyvendinant šią Programą prisidedama prie *strategijos „Europa 2020“* įgyvendinimo. *Strategijos „Europa 2020“* tikslas – kad ES taptų pažangia, tvaria ir įtraukiančia ekonomika ir kad joje būtų užtikrintas aukštas užimtumo lygis, našumas ir socialinė sanglauda. *Strategijoje „Europa 2020“* iškelti trys vienas kitą papildantys prioritetai:

- pažangus augimas – žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymas;
- tvarus augimas – tausiai išteklius naudojančio, ekologiškesnio ir konkurencingesnio ūkio skatinimas;
- visa apimantis augimas– didelio užimtumo ekonomikos, kurioje užtikrinta socialinė ir teritorinė sanglauda, skatinimas.

Įgyvendinant *strategijos „Europa 2020“* prioritetus ir tikslus, reikės imtis įvairių veiksmų regioniniu, nacionaliniu, ES ir tarptautiniu lygiu. Programa prisidės prie *strategijos „Europa 2020“* įgyvendinimo BPS regionų lygiu.

Programa prisidės: prie tvaraus regiono augimo atkuriant ir pritaikant istorinį paveldą, skatinant vietos kultūrą, kuriant kultūros tinklus, gerinant valstybinių sienų valdymą ir sienų apsaugą; ir prie visa apimančio augimo skatinant socialinę įtrauktį ir bendradarbiavimą BPS regionuose, gerinant sveikatos priežiūros, socialines ir švietimo paslaugas, remiant bendruomenines iniciatyvas. Skatinant valdžios institucijų bendradarbiavimą ir stiprinant vietos bendruomenes bus lengviau įgyvendinti visus *strategijos „Europa 2020“* prioritetus ir paskleisti Programos pasiektus rezultatus.

Indėlis į bendrą Rusijos ir ES bendradarbiavimo Baltijos jūros regione prioritetų įgyvendinimą
Įgyvendinant Programą bus prisidedama prie bendrą Rusijos Federacijos *Šiaurės Vakarų federalinės apygardos socialinės ir ekonominės plėtros iki 2020 m. strategijos* ir *ES Baltijos jūros regiono strategijos (ESBJRS)* prioritetų įgyvendinimo. Nustatytos tokios penkios bendros prioritetų temos: civilinė sauga (ekstremalios situacijos sausumoje ir jūroje), transportas, aplinka (įskaitant žemės ūkį), žmonių tarpusavio bendradarbiavimas ir verslo bendradarbiavimas (inovacijos).

Programa gali prisidėti prie ESBJSRS tikslų ir prioritetų, ypač:

- Teminis tikslas „Vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas“ siekiant ESBJSRS tikslo „Padidinti gerovę“;
- Teminis tikslas „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“ siekiant ESBJSRS tikslo „Sujungti regioną“.

Numatoma sukurti praktinius koordinavimo ir keitimosi informacija mechanizmus, skatinančius sinergiją teminėse bendrose Programos ir ESBJRS srityse. Programos ir ESBJRS tarpusavio koordinavimą numatoma užtikrinti pakviečiant ESBJRS nacionalinį koordinatorių, dalyvaujantį Baltijos jūros regiono programos Lietuvos ir Rusijos pakomitečio veikloje, dalyvauti Programos JSK posėdžiuose (kaip stebėtoją, neturintį balsavimo teisės).

ESBJRS neturi savo finansavimo, tačiau padeda mobilizuoti visas esamas ES priemones ir fondus bei kitus finansavimo šaltinius, todėl, projektai prisidedantys prie ESBJRS įgyvendinimo gali būti remiami įvairių programų. Ši Programa taip pat prisideda prie pastangų plėtoti Baltijos jūros regioną, kadangi visos dalyvaujančios šalys yra jos dalis. Atsižvelgiant į tai, kai tikslinga, projektai susiję su ESBJRS bus įgyvendinami pagal šią Programą. Labiausia Programa galėtų prisidėti prie ESBJRS įgyvendinimo projektais, vykdomais su strategija susijusiose srityse (nurodytose ESBJRS veiksmų plane). Siekiant įvertinti Programos projektų indėlį į ESBJRS, projekto paraiškos formoje bus įtrauktas reikalavimas paaiškinti, kaip projektas galėtų prisidėti prie strategijos įgyvendinimo.

Esant poreikiui, ESBJRS svarbius veiksmus koordinuos nacionalinės institucijos.

Vidaus reikalų ministerija, kaip Programos Valdymo institucija, yra įtraukta į ESBJRS procesus Lietuvoje, todėl, esant poreikiui, veiklos bus aptariamose Programos institucijose pagal numatytą struktūrą ir procedūras.

Suderinamumas su Rusijos Federacijos teisės aktais ir strateginiais dokumentais

Teminio prioriteto „Vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo išsaugojimas“ įgyvendinimas palengvins šių Rusijos strateginių dokumentų įgyvendinimą:

- *Bendradarbiavimo kultūros srityje plėtros tarp Rusijos Federacijos ir kaimyninių šalių pasienio teritorijose iki 2020 m. koncepcija* yra Rusijos Federacijos ir jos regionų valdžios institucijų, organizacijų ir verslo bendruomenės, visuomeninių asociacijų ir kūrybinių draugijų konstruktyvaus bendradarbiavimo pagrindas. Ja siekiama spręsti sudėtingas Rusijos Federacijos pasienio teritorijų kultūrinės plėtros problemas. Koncepcijoje numatyti pagrindiniai Rusijos BPS kultūros srityje tikslai, uždaviniai, laukiami rezultatai, principai, pagrindinės kryptys, etapai ir plėtros prioritetai. Joje taip pat nustatomos koncepcijos įgyvendinimui būtinos sąlygos, rizikos valdymo ir kontrolės mechanizmų sistema;
- Pagal šį prioritetą Rusijos Federacija galės prisidėti prie kai kurių *Rusijos Federacijos tautų kultūros paveldo objektų federalinio įstatymo* (istorinio ir kultūros paveldo objektų) pagrindinių uždavinių, tokių kaip federaline nuosavybe esančių kultūros paveldo objektų apsauga, naudojimas ir populiarinimas;
- Pagal šį prioritetą Rusija galės įgyvendinti kelis pagrindinius *Rusijos Federacijos pasienio bendradarbiavimo koncepcijos* uždavinius, tokius kaip ekonominių, kultūrinių ir humanitarinių santykių tarp Rusijos Federacijos ir kaimyninių šalių pasienio teritorijų plėtra ir stiprinimas;
- Programos veikla taip pat padės Rusijai siekti *Rusijos Federacijos turizmo plėtros strategijos iki 2020 m.* pagrindinio tikslo - atsižvelgiant į ekonominę ir socialinę bei kultūrinę pažangą Rusijos regionuose vystyti vidinį ir atvykstamąjį turizmą.

Projektų įgyvendinimas pagal teminį tikslą „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu“ padės įgyvendinti šių strategijų priemones:

- *Rusijos Federacijos ilgalaikio socialinio ir ekonominio vystymosi iki 2020 m. koncepcija* siekiama nustatyti būdus ir metodus, užtikrinančius nuolatinį Rusijos gyventojų gerovės augimą;
- Programos veikla pagal šį prioritetą padės Rusijai pasiekti tokį *Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną koncepcijos* pagrindinį uždavinį: bendrą socialinių ir humanitarinių bei kitų pasienio teritorijų problemų sprendimą;
- Be to, šios veiklos padės Rusijai pagerinti Rusijos žmonių gyvenimo kokybę ir gerinti medicinos pagalbos standartus bei kontroliuoti medicinos kokybę, efektyvumą ir saugumą pagal *Rusijos Federacijos nacionalinio saugumo strategiją iki 2020 m.*

Teminis prioritetas „Gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas“ prisidės prie šių Rusijos dokumentų įgyvendinimo:

- *Ekologinė Rusijos Federacijos doktrina* nustato aplinkos politikos apsaugos tikslus, kryptis, uždavinius ir principus ilguoju laikotarpiu ir apibrėžia avarinių ir nenumatytų situacijų reagavimo sistemos ir perspėjimo sistemos pavojingose aplinkai situacijose plėtrą;
- *Gyventojų ir teritorijų apsaugos nuo gamtinių ir antropogeninių nelaimių federalinis įstatymas* siekia užkirsti kelią nelaimėms ir sumažinti jų nuostolius bei reguliuoja vieningą nelaimių prevencijos ir likvidavimo įstaigų sistemą. Tarptautinis bendradarbiavimas gyventojų ir teritorijų apsaugos nuo nelaimių srityje yra vienas iš vieningos sistemos pagrindinių tikslų;
- Visos veiklos padės Rusijai pasiekti šias *Rusijos Federacijos bendradarbiavimo per sieną koncepcijos* užduotis: remti tautų, esančių Rusijos Federacijos ir kaimyninių šalių pasienio zonose, tarpusavio supratimą ir draugystę; bendrai kurti ir veiksmingai plėtoti ekonomines ir socialines infrastruktūras pasienio teritorijose.

Programos teminio tikslo „Valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas“ įgyvendinimas padės Rusijai išspręsti kai kuriuos *Rusijos Federacijos muitų reguliavimo federaliniame įstatyme* paminėtus aspektus, tokius kaip šalies ekonominio saugumo užtikrinimas užsienio prekybos srityje ir valstybinio administravimo tobulinimas šioje srityje.

4.2. Pamokos, išmoktos įgyvendinant kitas BPS programas

Programos teritorijoje jau ilgą laiką buvo bendradarbiaujama ir dalyvaujama ES bendrai finansuojamose BPS programose. Pagal Programą ir toliau bus remiamas Rusijos Federacijos Kaliningrado srities ir kaimyninių Lietuvos regionų BPS, kuris ankstesniais Programos įgyvendinimo laikotarpiais buvo įgyvendinamas pagal *2004–2006 m. INTERREG IIIA / TACIS Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos kaimynystės programą* ir *2007–2013 m. EKPP Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos BPS programą*, kurią bendrai finansavo ES ir Rusijos Federacija.

2007–2013 m. EKPP Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos BPS programos įgyvendinimo pradžioje partneriai susidūrė su dideliais sunkumais, susijusiais su partnerių bendradarbiavimu ir sutarimu dėl atsakomybės už Programos įgyvendinimą prisiėmimo, projektų strategijos ir atrankos finansavimui. Tačiau nepaisant pradinių nesutarimų, vėlavimo ir Programos nutraukimo rizikos, pasiekti akivaizdūs Programos veiklų ir projektų įgyvendinimo rezultatai, paremti visų dalyvaujančių šalių įsipareigojimais ir pastangomis. Tačiau vis dar neišspręsta problema dėl projektų užbaigimo (tikslų įgyvendinimo) iki nustatytos datos. Atsižvelgiant į pamokas, išmuktas ankstesniu Programos įgyvendinimo laikotarpiu, buvo nuspręsta trišalę Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos BPS programą atskirti į dvi BPS programas: Lietuvos–Rusijos ir Lenkijos–Rusijos bei tęsti BPS paprastesniu ir lengvesniu dvišaliu formatu.

Ankstesnė patirtis rodo, kad BPS yra būtinas: kai reikia užtikrinti sklandų valstybinių sienų valdymą, ypač sienos kirtimo atvejais; sprendžiant bendras aplinkos apsaugos problemas ir valdant bendrus gamtos išteklius, tokius kaip Baltijos jūra, Kuršių marios ir Kuršių nerija, Nemuno baseinas ir kiti bendri gamtos ištekliai; įvairių tarnybų (priešgaisrinės gelbėjimo, skubios pagalbos, ir pan.) bendradarbiavimas būtinas tiek kasdienėje veikloje, tiek avarinėse situacijose ir pan. Rengiant šią Programą buvo atsižvelgta į patirtį, įgytą įgyvendinant kitas BPS programas.

4.3. Rizikos analizė ir mažinimo priemonės

Įgyvendinant Programą siekiama sustiprinti ir išplėsti Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimą. Programa daugiausia įgyvendinama regioniniu ir vietos lygiu, tačiau norint, kad BPS duotų naudos, būtina tiek pat dėmesio skirti Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo santykiams valstybiniu lygiu ir politiniam įsipareigojimui įgyvendinti Programą.

Remiantis ankstesne patirtimi, įgyta įgyvendinant 2007–2013 m. BPS veiksmus, buvo nustatytos tokios rizikos rūšys, susijusios su BPS koncepcijos įgyvendinimu⁵:

- partnerių sugebėjimas ir pasirengimas sudaryti partnerystę pagal šią Programą (politinis įsipareigojimas);
- partnerių pasiryžimas ir gebėjimas valdyti Programą, ir ypač sukurti bendro valdymo atsakomybės sistemą;
- partnerių žinios ir gebėjimas parengti ir įgyvendinti siūlomus projektus;
- nacionalinė vietos partnerių parama kuriant ir valdant Programą.

Siekiant reaguoti į pirmiau nurodytą riziką ir užtikrinti, kad būtų vykdomas įsipareigojimas įgyvendinti Programą, buvo įsteigtas Jungtinis programavimo komitetas, kuris turėjo parengti Programos projektą. Šį komitetą sudaro abiejų dalyvaujančių šalių atstovai (suinteresuotosios šalys centrinio ir regioniniu lygiu), kurie turėtų sustiprinti pasiryžimą, gebėjimą, pasirengimą ir

---

⁵ 2011–2013 m. EKPP BPS daugiametė programa

įsipareigojimą įgyvendinti Programą. Taip pat Programos įgyvendinimo laikotarpiu ypatingo dėmesio turėtų sulaukti dvišalės ir daugiašalės sutartys ir pan., nes tai labai svarbu įgyvendinant teminį tikslą – valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas.

Reikėtų įvertinti konkrečias Programos rizikas. Lentelėje toliau pateikiamos rizikos rūšys, susijusios tiek su Programa, tiek su projektais kartu su atitinkamomis jų mažinančiomis priemonėmis.

Rizika	Rizikos apibūdinimas	Pasireiškimo tikimybė (nuo „Labai mažai tikėtina“ iki „Labai tikėtina“)	Rizikos mažinimo priemonė
Programos lygis			
Dalyvaujančių šalių noras ir gebėjimai valdyti Programą, ypač kurti bendro valdymo atsakomybės sistemą.	Programa naujai kurs Programos įgyvendinimo struktūrą, todėl yra rizika, kad sistema veiks ne sklandžiai.	Tikėtina	Dalyvaujančios šalys kartu priėmė sprendimus dėl valdymo struktūros ir atsakomybių bei funkcijų pasiskirstymo, išsamiai aprašyto šiame dokumente. Atitinkamų institucijų atstovai sieks kompromiso ir nuolat bendraus.
Teminiai tikslai ir prioritetai neatitiks potencialių pareiškėjų / naudos gavėjų ir tikslinių grupių poreikių.	Dalyvaujančios šalys atrinko teminius tikslus ir prioritetus, atsižvelgdamos į atliktą išsamią Programos teritorijoje esančių regionų socialinę ir ekonominę analizę, todėl mažai tikėtina, kad atrinkti teminiai tikslai ir prioritetai neatitiks potencialių Programos teritorijos pareiškėjų / paramos gavėjų poreikio.	Mažai tikėtina	Kvietimo teikti paraiškas laikotarpiu bus organizuojamos konsultacijos ir informaciniai renginiai potencialiems pareiškėjams / paramos gavėjams esantiems Programos teritorijoje.
Dvigubas atrinktų	Galima rizika, kad	Mažai tikėtina	Valdymo institucija

projektų finansavimas	projektai, siekiantys gauti Programos paramą, savo veiklas finansuos iš kelių finansavimo šaltinių.		konsultuosis su Europos Komisija ir nacionalinėms institucijomis dėl rekomenduojamų finansuoti projektų sąrašo, siekiant išvengti dvigubo finansavimo ir, jei įmanoma, skatinti sinergiją su esamais projektais. Po šios konsultacijos Jungtinis stebėsenos komitetas gali nuspręsti atmesti iš pradžių finansuoti rekomenduotas projektų paraiškas.
Projektų lygis			
Per mažas pateiktų projektų paraiškų finansavimui gauti skaičius	Rizika, kad potencialūs pareiškėjai / paramos gavėjai pateiks nepakankamai paraiškų yra mažai tikėtina, nes finansavimo galimybės ir reikalavimai bus panašūs į ankstesnę trišalę EKPP BPS 2007-2013 m. Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos programą ir kitas buvusias EKPP BPS programas ir BPS projektų finansavimo poreikis išlieka didelis.	Mažai tikėtina	Potencialūs pareiškėjai / paramos gavėjai turi patirties dalyvaudami EKPP PBS projektuose ir teikia paraiškas dėl ES finansavimo iš įvairių ES priemonių. Jie taip pat turi ilgalaikius bendradarbiavimo partnerius ir nuolat ieškojo naujų partnerių. Informacinių renginių metu bus organizuojami partnerių paieškos forumai, todėl nauji dalyviai galės susirasti galimus partnerių ir rengti projektų paraiškas.
Sudėtingas projektų įgyvendinimas	Nepaisant organizacijų (potencialių pareiškėjų / paramos gavėjų) patirties	Labai tikėtina	Rizika bus suvaldyta rengiant išsamias gaires pareiškėjams ir paramos gavėjams. Atrinktų projektų paramos

	<p>įgyvendinant ES finansuojamus projektus (struktūrinių fondų, BPS ir kitų finansinių priemonių) rizika yra labai tikėtina dėl darbuotojų (projektų vadovų ir finansininkų) kaitos, skirtingų įgyvendinimo taisyklių ir Programos reikalavimų, naujų partnerystės ir kt.</p>		<p>gavėjams bus organizuojami mokymai ir individualios konsultacijos, laiku teikiamas grįžtamasis ryšys ir JTS darbuotojų pagalba atliekant kasdieninę projekto stebėseną.</p>
<p>Iššūkiai, susiję su ataskaitomis</p>	<p>Rizika yra labai tikėtina, nes savalaikis ir pakankamas kokybės ataskaitų buvo iššūkis ankstesnėje trišalėje EKPP Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos BPS programoje. Nauji ataskaitų teikimo reikalavimai bus nustatyti atsižvelgiant į tai, kad Rusijos Federacija skiria lėšas Programos finansuojamiems projektais, todėl atsirasi nauji iššūkiai paramos gavėjams.</p>	<p>Labai tikėtina</p>	<p>Rizika bus suvaldyta rengiant išsamias gaires pareiškėjams ir paramos gavėjams. Atrinktų projektų paramos gavėjams bus organizuojami mokymai apie ataskaitas teikimą, parengtos instrukcijos ir, esant poreikiui, suteikta JTS darbuotojų pagalba.</p>

4.4. Kompleksiniai klausimai

Rengiant Programą ypatingas dėmesys skirtas tokiems kompleksiniams klausimams kaip vietos demokratija, aplinkos tvarumas, lyčių lygybė ir ŽIV/AIDS. Šie klausimai taip pat yra labai

svarbi Programos įgyvendinimo proceso dalis.

Aktyvi pilietinė visuomenė vaidina labai svarbų vaidmenį bendradarbiavimo ir regioninės plėtros srityje. Siekiant įgyvendinti tokį tikslą, Programoje numatyta remti žmonių tarpusavio bendradarbiavimo veiklą, bendras vietos ir regionines bendruomenių iniciatyvas, skirtas didinti vietos bendruomenių administracinius gebėjimus teikti bendruomenines paslaugas. Tokių veiksmų ir veiklų įgyvendinimas leis sustiprinti vietos valdymą ir tarpvalstybinius ryšius.

Įgyvendinant pagal Programą finansuojamus projektus bus skatinama laikytis lygių galimybių ir nediskriminavimo principų. Programą įgyvendinančios valdžios institucijos užtikrins, kad atliekant projektų paraiškų vertinimą ir įgyvendinant projektus būtų atsižvelgiama į šiuos principus; projekto paramos gavėjai užtikrins, kad pagal projektą vykdoma veikla yra skaidri ir kad projekto rezultatai yra prieinami tiek vyrams, tiek ir moterims, neatsižvelgiant į jų rasę, etninę kilmę, religiją, įsitikinimus, amžių ir neįgalumą. Be to, šioje Programoje numatyta prisidėti prie kovos su socialine atskirtimi ir nedarbu bei padėti spręsti tam tikras problemas, su kurioms susiduriama pasienio regionuose, siekiant sumažinti periferinių regionų bruožus.

Informacija apie Programos SPAV pateikta Programos dokumento 6.8 skyriuje. Programoje numatyta, kad įgyvendinant Programą ir pagal Programą finansuojamus projektus bus skirtas ypatingas dėmesys aplinkos apsaugai ir susijusiems reikalavimams (įskaitant planuojamos ekonominės veiklos poveikio aplinkai vertinimą).

Atsižvelgdama į Programos strateginę orientaciją ir socialinę bei ekonominę analizę, problemų susijusių su ŽIV/AIDS klausimais integravimas yra mažiau aktualus ir bus netiesiogiai palaikomas pagal teminį tikslą „Socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu“, pagal kurį Programa remia bendras vietos ir regionų bendruomenės iniciatyvas ir paslaugas, kuriomis siekiama skatinti socialinę įtrauktį ir taip remti visų asmenų teisę gyventi bendruomenėje vienodomis galimybėmis bei kuriomis siekiama užkirsti kelią izoliacijai ar segregacijai iš bendruomenės.

5. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO STRUKTŪROS IR KOMPETENTINGŲ BEI VALDYMO INSTITUCIJŲ SKYRIMAS

Pagal 2014 m. rugpjūčio 18 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) Nr. 897/2014, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 232/2014, kuriuo sukuriama Europos kaimynystės priemonė, nustatomos konkrečios finansuojamų tarpvalstybinio bendradarbiavimo programų įgyvendinimo nuostatos (toliau – Įgyvendinimo reglamentas), 20 straipsnį toliau nurodytos institucijos turi būti paskirtos Programai įgyvendinti:

Valdžios institucija (įstaiga)	Valdžios institucijos (įstaigos) ir departamento arba skyriaus pavadinimas
Valdymo institucija	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija
Audito institucija	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus audito skyrius
Nacionalinės institucijos	Lietuva: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija Rusija: Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerija
Jungtinis techninis sekretoriatas, įskaitant Kaliningrado srities padalinį	Viešoji įstaiga „Jungtinis techninis sekretoriatas“, kurio būstinė yra Vilniuje. Kaliningrado srities viešoji organizacija „Tarpvalstybinių iniciatyvų rėmimo centras“.
Už kontrolę atsakingi informaciniai centrai	Lietuva Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija Rusija Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerija
Atstovai Auditorių grupėje	Lietuva Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus audito skyrius Rusija Rusijos Federacijos finansų ministerija
Jungtinis stebėsenos komitetas (JSK)	JSK turi būti įsteigtas per 3 mėnesius nuo dienos, kurią Europos Komisija patvirtina Programą. JSK turi būti sudarytas iš tokio paties skaičiaus Lietuvos ir Rusijos paskirtų atstovų.

5.1. Jungtinis stebėsenos komitetas (JSK)

JSK bus įsteigtas per tris mėnesius nuo tos dienos, kai Europos Komisija patvirtina Programą

ir jai pritaria Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos vyriausybės. Pagal Įgyvendinimo reglamento 24 straipsnį JSK steigiamas stebėti, kaip įgyvendinama Programa. JSK sudaro toks pat skaičius Lietuvos ir Rusijos paskirtų atstovų (ne daugiau kaip 5 kiekvienos šalies atstovai). Kiti asmenys gali būti skiriami stebėtojais. Europos Komisijos atstovai dalyvauja JSK darbe patariamojo balso teise ir kviečiami į visus JSK susitikimus tuo pačiu metu kaip ir dalyvaujančių šalių atstovai. Europos Komisija yra informuoja apie visus JSK posėdžių rezultatus. JSK posėdžiai bus rengiami bent kartą per metus.

JSK pirmininkauja vienos iš dalyvaujančių šalių atstovas. Pirmininkui savo darbą atlikti padės jo pavaduotojas, kuriuo skiriamas kitos dalyvaujančios šalies atstovas. Pirmininkas turi būti keičiamas kasmet rotacijos principu.

Bet koks JSK narių interesų konfliktas yra nepateisinamas. Visi JSK priimami sprendimai ir (arba) vertinimai turi būti nešališki ir turi būti priimami (atliekami) neatsižvelgiant į atskirų JSK narių, dalyvaujančių vertinant projektus, šališkus interesus. Siekiant išvengti bet kokio interesų konflikto, atskiri JSK nariai negali atlikti paramos gavėjo arba partnerio vaidmens ir negali finansiškai dalyvauti projekte (kaip paramos gavėjas, partneris, tiekėjas, darbuotojas, ekspertas ar konsultantas, su kuriuo sutartį sudarė paramos gavėjas ir (arba) partneriai). Kiekvienas JSK narys, taip pat stebėtojas, jei taikytina, turi pasirašyti konfidencialumo ir nešališkumo deklaraciją, galiojančią visą vertinimo procesą ir sprendimų priėmimo laikotarpį. Asmenys, kuriems kilo interesų konfliktas, turi apie tai deklaruoti ir nedalyvauti diskusijose ir sprendimų priėmimo procese.

JSK sekretoriato funkcijas atlieka Jungtinis techninis sekretoriatas (toliau – JTS). JSK parengia ir vienbalsiai priima savo darbo tvarkos taisykles, kuriose išsamiai pateikiami jo darbo principai.

Visi JSK sprendimai priimami bendru sutarimu – kiekvienai šaliai suteikiamas vienas balsas neatsižvelgiant į jos atstovų skaičių.

JSK, laikydamasis skaidrumo, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, objektyvumo ir sąžiningos konkurencijos principų, atlieka tokias funkcijas:

- tvirtina Valdymo institucijos ir JTS veiklos programą ir finansinį planą;
- tvirtina planuojamą techninės paramos lėšų naudojimą;
- stebi, kaip Valdymo institucija ir JTS įgyvendina veiklos programą ir finansinį planą;
- tvirtina pagal Programą finansuotųjų projektų atrankos kriterijus;
- yra atsakingas už projektų, teikiančių paraiškas dėl Programos finansavimo, vertinimo ir atrankos procedūrą;
- priima galutinius sprendimus dėl projektų paraiškų tvirtinimo ar atmetimo bei priima sprendimus dėl projektams skiriamos paramos sumos;
- priima galutinius sprendimus dėl skundų, susijusių su projektų vertinimu ir (arba) atranka, priėmimo ar atmetimo;

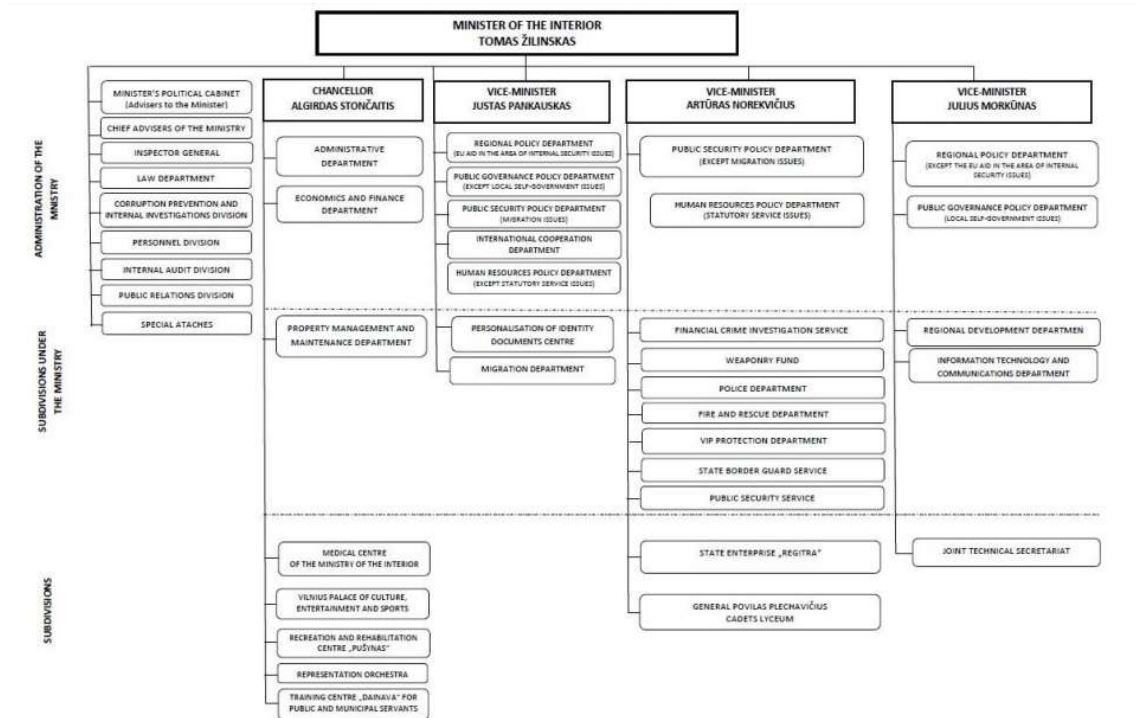
- tvirtina bet kokią pasiūlymą patikslinti Programą;
- nagrinėja visas Valdymo institucijos pateiktas ataskaitas ir prireikus imasi reikiamų priemonių;
- nagrinėja visus Valdymo institucijos jam nurodytus ginčytinus atvejus, apie kuriuos informaciją pateikia Valdymo institucija arba nacionalinės institucijos;
- yra aukščiausia Programos instancija, priimanti sprendimus dėl konfliktų sprendimo;
- svarsto ir tvirtina metines ataskaitas kartu su metiniais stebėsenos ir vertinimo planais ir metiniais informavimo ir komunikacijos planais;
- teikia rekomendacijas Valdymo institucijai ir JTS dėl Programos įgyvendinimo ir vertinimo, ir stebi, kokių veiksmų jie imasi atsižvelgdami į jo rekomendacijas;
- tvirtina paraiškos dokumentų rinkinį (paraiškos formas, gaires pareiškėjams ir pan.) prieš paskelbdamas kvietimą teikti paraiškas;
- priima sprendimus dėl didelių infrastruktūros projektų ir kitų projektų, kurie atrenkami neskelbiant kvietimo teikti paraiškas.

5.2. Valdymo institucija ir jos skyrimo procesas

Dalyvaujančios šalys 2014 m. spalio 14 d. Nidoje (Lietuva) vykusio antrojo Jungtinio programavimo komiteto posėdžio metu sutarė, kad Valdymo institucijos funkcijas atliks Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

Vadovaujantis Įgyvendinimo reglamento 25 straipsniu, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras įsakymu paskiria Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją Programos Valdymo institucija. Valdymo institucijos skyrimo procedūra vykdoma remiantis nepriklausomos audito įstaigos, kuri vertina, ar valdymo ir kontrolės sistema, įskaitant Valdymo institucijos tarpinių įstaigų funkcijas, atitinka Įgyvendinimo reglamento I priede nustatytus skyrimo kriterijus, ataskaita ir nuomone. Nepriklausoma audito įstaiga bus Audito institucija arba kitas viešosios ar privatinės teisės reglamentuojamas subjektas, turintis būtinus gebėjimus atlikti auditus ir funkciškai nepriklausomas nuo Valdymo institucijos. Audito institucija veiklą vykdo laikydamasi tarptautiniu mastu pripažintų audito standartų. Valdymo institucijos skyrimo procesas pradedamas Europos Komisijai patvirtinus Programą ir numatomas baigti 2017 m.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija veikia kaip Valdymo institucija ir Audito institucija. Funkcijų atskyrimas tarp Valdymo institucijos ir Audito institucijos bus užtikrintas ministerijos organizacinėje struktūroje. Visų pirma Valdymo institucijos ir Audito institucijos užduotis atlieka atskiri ir nepriklausomi Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos padaliniai, t. y. atitinkamai Regioninės politikos departamentas (funkcijas dalijasi su Ekonomikos ir finansų departamentu) ir Vidaus audito skyrius. Regioninės politikos departamentas yra pavaldus viceministrui, Ekonomikos ir finansų departamentas - kancleriui, o Vidaus audito skyrius - Vidaus reikalų ministrui.

1 pav. Vidaus reikalų ministerijos organizacinė struktūra

Pagal Įgyvendinimo reglamento 26 straipsnį nustatyta, kad Valdymo institucija atsako už Programos valdymą laikydamosi patikimo finansų valdymo principo ir užtikrina, kad JSK sprendimai atitiktų taikytiną teisę ir nuostatas. Valdymo institucija vykdo Įgyvendinimo reglamento 26 straipsnyje nurodytas funkcijas ir užduotis.

Remiantis Įgyvendinimo reglamento 20 straipsnio 3 dalimi, JTS skiriamas atlikti tam tikras Valdymo institucijos užduotis, kurios susijusios su Programos veiklos valdymu ir už kurias atsakinga Valdymo institucija. Informacija apie Valdymo institucijos užduotis, kurios pavestos vykdyti JTS, pateikta Programos dokumento 5.4 skyriuje. Valdymo institucija turi stebėti, kaip JTS įgyvendina jam pavestas užduotis (tikrindama JTS reguliariai teikiamas ataskaitas, peržiūrėdama JTS veiklos procedūras ir jas patikrindama).

5.3. Nacionalinės institucijos

Dalyvaujančios šalys padeda Valdymo institucijai užtikrinti, kad Programos valdymo ir kontrolės sistemos yra parengtos atsižvelgiant į Įgyvendinimo reglamento nuostatas ir tinkamai veikia.

Kiekviena dalyvaujanti šalis paskiria nacionalinę instituciją, kuri prisiima visišką atsakomybę už Programos įgyvendinimą savo teritorijoje: Lietuvoje tokios institucijos funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Rusijoje – Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerija.

Nacionalinė institucija turi:

- Remti Valdymo instituciją Programos valdyme, laikydamosi skaidraus finansų valdymo principų;
- atsakyti už valdymo ir kontrolės sistemų parengimą ir tinkamą veikimą nacionaliniu lygiu;
- užtikrinti Programą nacionaliniu lygiu įgyvendinančių institucijų, įskaitant, *inter alia*, už kontrolę atsakingų informacinių centrų ir auditorių grupės funkcijas atliekančių institucijų, veiklos koordinavimą;
- atstovauti šaliai JSK.

Rusijos Federacijos nacionalinė institucija prisiima visišką atsakomybę už Įgyvendinimo reglamento 8 ir 9 straipsniuose nurodyto Finansinio susitarimo tarp ES ir Rusijos Federacijos nuostatų įgyvendinimą.

5.4. Jungtinis techninis sekretoriatas (JTS)

JTS turi padėti Valdymo institucijai, JSK, nacionalinėms institucijoms ir prireikus Audito institucijai atlikti atitinkamas jų funkcijas. Visų pirma, jis informuoja galimus paramos gavėjus apie finansavimo pagal Programą galimybes ir padeda jiems įgyvendinti projektus.

JTS funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos įsteigta *viešoji įstaiga „Jungtinis techninis sekretoriatas“*. Viešoji įstaiga „Jungtinis techninis sekretoriatas“ buvo įsteigta 2004 m. gruodžio 23 d. Nuo įsteigimo dienos viešoji įstaiga „Jungtinis techninis sekretoriatas“ administravo tokias BPS programas:

- *PHARE Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities bendradarbiavimo abipus sienos programą;*
- *2004–2006 m. INTERREG IIIA/TACIS Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos Kaliningrado srities kaimynystės programa;*
- *2007–2013 m. EKPP Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programą;*
- *2007–2013 m. EKPP Lietuvos, Latvijos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programą;*
- *2007–2013 m. Lietuvos ir Lenkijos teritorinio bendradarbiavimo tikslo bendradarbiavimo per sieną programą.*

JTS taip pat veikia kaip tarpinė įstaiga, kuri atlieka tam tikras užduotis, už kurias yra atsakinga Valdymo institucija. Kaip tarpinė institucija, JTS atlieka tokias užduotis:

- Programų valdymo srityje:
  - atlieka JSK sekretoriato funkcijas ir padeda JSK atlikti darbą;
  - rengia metines ataskaitas kartu su metiniais stebėsenos ir vertinimo planais ir

- metiniais informavimo ir komunikacijos planais;
- teikia Valdymo institucijai informaciją, kurios reikia užduotims atlikti;
- teikia informaciją pareiškėjams ir paramos gavėjams, kurios jiems reikia projektams įgyvendinti ir projektų paraiškoms parengti;
- sukuria ir naudoja kompiuterizuotą sistemą, kurioje registruojami ir saugomi kiekvieno projekto stebėsenai, vertinimui, finansų valdymui, kontrolės užtikrinimui ir auditui būtini duomenys;
- įgyvendina informavimo ir komunikacijos planus;
- įgyvendina stebėsenos ir vertinimo planus;
- teikia informaciją nacionalinėms institucijoms, jeigu jos to prašo.
- Projektų atrankos ir valdymo srityje:
  - parengia kvietimo teikti paraiškas dokumentus ir, gavęs Valdymo institucijos ir JSK patvirtinimą, skelbia kvietimą teikti paraiškas;
  - vykdo projektų vertinimo procedūras;
  - paruošia projektų paramos sutartis;
  - vykdo įgyvendinamų projektų priežiūrą.
- Techninės paramos lėšų, skirtų JTS, naudojimo srityje:
  - vykdo sutarčių sudarymo procedūras;
  - pasirašo sutartis su rangovais;
  - vykdo tolesnę sudarytų sutarčių priežiūrą.
- Programos finansų valdymo ir kontrolės srityje:
  - tikrina, ar bendrai finansuojamos prekės ir paslaugos buvo suteiktos ir ar paramos gavėjų deklaruotos išlaidos buvo apmokėtos ir atitinka taikytiną ES ir (arba) nacionalinę teisę, Programos taisykles ir paramos projektams sąlygas. Šiuo atveju, pagal Įgyvendinimo reglamento 32 straipsnio 1 dalį, JTS užtikrina, jog auditorius patikrina paramos gavėjo deklaruotas išlaidas, kurios deklaruojamos su mokėjimo prašymu. Be to, JTS pats atlieka kiekvieno paramos gavėjų pateikto mokėjimo prašymo administracinį patikrinimą ir projektų patikras vietoje (taikant atrankos metodą);
  - užtikrina, kad projektus įgyvendinantys paramos gavėjai turi atskirą apskaitos sistemą arba tinkamą visų su projektu susijusių buhalterinių operacijų struktūrinį apskaitos kodą (šiems pagal Įgyvendinimo reglamento 32 straipsnio 1 dalį reikalaujamos patikroms atlikti skiriamas auditorius);
  - atsižvelgdamas į nustatytą riziką, parengia veiksmingas ir proporcingas kovos su sukčiavimu priemones;
  - nustato procedūras, kuriomis užtikrinama, kad visi su išlaidomis ir auditu susiję dokumentai, reikalingi tinkamai audito sekai užtikrinti, yra saugomi laikantis atitinkamų reikalavimų;
  - rengia valdymo pareiškimą ir metinę santrauką ir juos pateikia Valdymo institucijai;
  - rengia ir Valdymo institucijai teikia mokėjimo prašymus;
  - rengia metines ataskaitas;
  - rengdamas ir teikdamas mokėjimo prašymus atsižvelgia į visų auditų, kuriuos

atliko Audito institucija arba už kurios ji atsakinga, rezultatus;

- saugo Valdymo institucijai ir Europos Komisijai deklaruotų išlaidų ir paramos gavėjams atliktų mokėjimų apskaitos įrašus kompiuterinėse laikmenose;
- veda susigražintinų paramos lėšų ir sumažintų paramos lėšų sumų, atšaukus dalies arba visos paramos skyrimo sprendimą, apskaitą.

JTS padalinio funkcijas atlieka Kaliningrado srities viešoji organizacija „Tarpvalstybinių iniciatyvų rėmimo centras“. JTS padalinio veikla bus finansuojama tik Rusijos finansinio indėlio lėšomis ir jis bus įgaliotas atlikti šias funkcijas:

- padėti JTS vykdyti komunikacijos ir informavimo veiklas, dalyvauti informacijos ir komunikacijos plano įgyvendinime;
- bendradarbiaujant su JTS atlikti komunikacijos ir informavimo veiksmus pagal Programos komunikacijos strategiją ir kasmetinius komunikacijos planus bei Rusijos teisės aktų reikalavimus, ES viešinimo gaires ir Rusijos viešinimo ir informacijos taisykles;
- padėti JTS atlikti projekto įgyvendinimo stebėsenos veiksmus;
- nacionalinių ir regioninių valdžios institucijų prašymu konsultuoti su Programa susijusiais klausimais;
- padėti Valdymo institucijai ir (arba) JTS susisiekti su paramos gavėjais Rusijoje;
- kas ketvirtį ir Rusijos valdžios institucijų prašymu teikti ataskaitas apie Programos įgyvendinimą;
- organizuoti ir finansuoti Programos renginius Rusijos teritorijoje ir finansuoti Rusijos valdžios institucijų dalyvavimą Programos renginiuose ir t.t.;
- padėti organizuoti JSK posėdžius ir kitus svarbius Programos renginius;
- stebėti Rusijos teritorijoje vykdomus projektus;
- dalyvauti projekto vertinimo procese;
- padėti Valdymo institucijai rengti įvairius Programos dokumentus, įskaitant kvietimų teikti paraiškas gaires ir tolesnę projektų įgyvendinimo stebėseną;
- dalyvauti Rusijos pareiškėjų administraciniuose ir tinkamumo patikrinimuose;
- stebėti Rusijos teritorijoje vykdomą projektų veiklą;
- dalyvauti įgyvendintų projektų vertinime;
- konsultuoti potencialius Programos dalyvius teisinių dalyvavimo Programoje sąlygų, projektų valdymo, kt. klausimais, teikti jiems pagalbą ieškant partnerių ir rengiant projektų paraiškas;
- teikti informaciją Valdymo institucijai, JTS ir projektų partneriams iš Lietuvos Rusijos teisės aktų klausimais;
- rinkti informaciją siekiant pagerinti projektų stebėseną;
- atlikti kitas užduotis padedant Valdymo institucijai ir JTS vykdyti kasdienes Programos įgyvendinimo veiklas;
- teikti pagalbą nacionalinei institucijai ir už kontrolę atsakingam informaciniam centrui Rusijos Federacijoje vykdant jų užduotis;
- teikti informaciją ir konsultacijas projektų partneriams bei konsultuoti potencialius

- pareiškėjus ir paramos gavėjus/partnerius;
- padėti nacionalinėms ir regioninėms institucijoms jų darbuose su Programa.

JTS padalinio Rusijoje taikomos viešųjų pirkimų taisyklės bus aprašytos ES ir Rusijos Federacijos Finansiniame susitarime.

Sutartis su JTS padaliniu Kaliningrade bus įgyvendinama taip pat laikantis ir Rusijos Federacijos teisės aktų.

JTS padalinio Kaliningrade komandos vadovas bus paskirtas bendradarbiaujant Valdymo institucijai ir Rusijos nacionalinei institucijai.

Jokiu atveju JTS padaliniui negali būti patikėtos užduotys, susijusios su viešosios valdžios institucijų funkcijų vykdymu arba diskreciniais įgaliojimais, susijusiais su sprendimais dėl projektų.

5.5. Audito institucija ir auditorių grupės nariai

Audito institucijos funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus audito skyrius, kuris yra funkciškai nepriklausomas nuo kitų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skyrių, veikiančių kaip Valdymo institucija.

Programos Audito institucijai padeda auditorių grupė, kurią sudaro Lietuvos ir Rusijos atstovai. Į auditorių grupę bus paskirti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus audito skyriaus (Lietuvos Respublikos) ir Rusijos Federacijos finansų ministerijos (Rusijos Federacijos) atstovai.

Padedama auditorių grupės, Audito institucija atlieka šias funkcijas:

- per 9 mėnesius nuo Finansinio susitarimo tarp ES ir Rusijos Federacijos pasirašymo parengia ir Europos Komisijai pateikia audito strategiją dėl auditų atlikimo. Nuo 2017 iki 2024 m. pabaigos audito strategija turi būti kasmet atnaujinama;
- užtikrina, kad būtų atliekamas valdymo ir kontrolės sistemų, tinkamos projektų atrankos metodo ir Programos metinių ataskaitų auditas (šioms užduotims atlikti gali būti skiriami išorės paslaugų teikėjai);
- parengia audito nuomonę dėl praėjusių apskaitos metų metinių ataskaitų ir metinę audito ataskaitą.

Audito institucija užtikrina, kad audito darbas atitinka tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus. Jeigu auditus atlieka ne Audito institucija, o kitas subjektas, Audito institucija turi užtikrinti, kad toks kitas subjektas turi reikiamą funkcinę nepriklausomybę.

5.6. Už kontrolę atsakingi informaciniai centrai

Vykdydamas Valdymo institucijos pavestas funkcijas, JTS turi pats atlikti administracinius patikrinimus ir projektų patikras vietoje.

Valdymo institucijai atliekant patikras visoje Programos įgyvendinimo teritorijoje jai gali talkinti už kontrolę atsakingi informaciniai centrai. Lietuvoje už kontrolę atsakingų informacinių centrų funkcijas atlieka Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Rusijoje – Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerija.

Už kontrolę atsakingi informaciniai centrai atlieka tokias funkcijas:

- aiškina nacionalines taisykles;
- padeda Valdymo institucijai ir JTS atlikti patikras vietoje ir kitaip kontroliuoti projekto paramos gavėjus ir partnerius jų valstybių teritorijoje;
- padeda Valdymo institucijai ir JTS užtikrinti, kad nepriklausomi išorės auditoriai atitinka teisinius reikalavimus, turi reikiamą patirtį ir praktinių žinių teikti nepriklausomiems išorės auditoriams rekomendacijas ir organizuoti jų mokymus.

6. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

6.1. Trumpas valdymo ir kontrolės sistemos aprašymas

Programa įgyvendinama laikantis valdymo pasidalijimo principų. Valdymo ir kontrolės sistemos turi būti nustatomos atsižvelgiant į Įgyvendinimo reglamento reikalavimus ir Finansinį susitarimą tarp ES ir Rusijos Federacijos.

Informacija apie institucijas, kurios atlieka Programos valdymo ir kontrolės funkcijas, jų funkcijas ir funkcijų paskirstymą, remiantis funkcijų atskyrimo tarp šių įstaigų ir šių įstaigų viduje principo, taip pat informacija apie stebėsenos ir ataskaitų teikimo sistemas, kai atsakinga įstaiga vykdyto užduotis patiki kitai įstaigai, pateikta Programos dokumento 5 skyriuje.

Nepriklausomi išorės auditoriai skiriami užtikrinti deklaruojamų išlaidų teisingumą ir tinkamumą. Nepriklausomi išorės auditoriai atlieka tokias funkcijas:

- tikrina, ar bendrai finansuojamos prekės ir paslaugos buvo suteiktos ir ar paramos gavėjų deklaruotos išlaidos buvo apmokėtos ir atitinka taikytiną ES ir (arba) nacionalinę teisę, Programos taisykles ir projektų paramos sąlygas;
- tikrina, ar projektus įgyvendinantys paramos gavėjai ir partneriai turi atskirą apskaitos sistemą arba tinkamą visų su jų projektu susijusių buhalterinių operacijų struktūrinį apskaitos kodą.

Nepriklausomi išorės auditoriai ir jų atliekamos išlaidų patikrinimo procedūros turi atitikti Įgyvendinimo reglamento 32 straipsnio 1 dalies reikalavimus.

Be nepriklausomų išorės auditorių atliekamo darbo, JTS turi pats atlikti kiekvieno paramos gavėjų pateikto mokėjimo prašymo administracinį patikrinimą ir projektų patikras vietoje (taikant atrankos metodą).

Informacija apie apskaitos, saugojimo, stebėsenos ir ataskaitų teikimo elektronines duomenų sistemas pateikta Programos dokumento 6.13 skyriuje.

Informacija apie valdymo ir kontrolės sistemų veikimo audito tvarką pateikta Programos dokumento 5.5 skyriuje.

Projektų paramos sutartyse bus numatytas reikalavimas, kad projektus įgyvendinantys paramos gavėjai ir partneriai privalo turėti atskirą apskaitos sistemą arba tinkamą visų su jų projektu susijusių buhalterinių operacijų apskaitos struktūrinį kodą, ir su dokumentų saugojimu susiję reikalavimai. Standartinėse sąlygose ir sutartyse, sudaromose su nepriklausomais išorės auditoriais, taip pat pateikiami reikalavimai dėl dokumentų, susijusių su išlaidų tikrinimo darbu, saugojimo. Institucijų, kurios atlieka Programos valdymo ir kontrolės funkcijas, darbo tvarkoje taip pat turi būti išsamiai aprašytos sistemos ir procedūros, kuriomis užtikrinama tinkama audito seka.

Valdymo institucija yra pirmoji instancija, atsakinga už pažeidimų prevenciją ir tyrimą bei už finansinių korekcijų atlikimą ir susigrąžinimą vykdydama. Informacija apie pažeidimų, įskaitant sukčiavimą, prevenciją, nustatymą ir šalinimą ir nepagrįstai sumokėtų sumų ir delspinigių susigrąžinimą pateikta Programos dokumento 6.11 skyriuje.

Būtinai prevenciniai ir taisomieji veiksmai

Valdymo institucija yra pirmoji instancija, atsakinga už finansinių korekcijų atlikimą ir paramos lėšų susigrąžinimo procedūros vykdymą. Esant sisteminiam pažeidimui, Valdymo institucija išplės tyrimą iki apimančio visas galimas susijusias operacijas. Valdymo institucija įvertina pažeidimą ir prireikus prašo atitinkamos šalies nacionalinės institucijos/už kontrolę atsakingo informacinio centro atlikti tolesnį tyrimą. Remiantis šiuo tyrimu ir nacionalinės institucijos/už kontrolę atsakingo informacinio centro nustatytais rezultatais, siūlomos tolesnės priemonės, kurios teikiamos atitinkamos šalies nacionalinės institucijos tvirtinimui. EKP lėšų atveju dėl tolesnių priemonių sprendžia Valdymo institucija. Valdymo institucija atlieka būtinas finansines korekcijas, susijusias su individualiais ar sisteminiiais pažeidimais, nustatytais projektuose, techninės paramos lėšų panaudojime ar Programoje.

Europos Komisija atlieka finansines korekcijas, atšaukdama visą ES indėlį į Programą arba jo dalį, kaip nustatyta Įgyvendinimo taisyklių 72 ir 73 straipsniuose ir Finansiniame susitarime.

Kovos su sukčiavimu priemonės

Viena iš pagrindinių Valdymo institucijos užduočių yra, atsižvelgiant į nustatytą riziką, nustatyti veiksmingas ir proporcingas kovos su sukčiavimu priemonės. Siekdama apsaugoti ES ir Rusijos finansinius interesus, Valdymo institucija imasi visų būtinų priemonių, kad užkirstų kelią pažeidimams ir sukčiavimui, aptiktų ir ištaisytų, taip pat užtikrintų tinkamą kovą su pažeidimais ir sukčiavimu.

Atrinkti trys pagrindiniai procesai, kurie laikomi didžiausiais sukčiavimo rizikos veiksniais pagal Europos Komisiją, ir dėl kurių bus imtasi priemonių: 1) paramos gavėjų atranka; 2) projektų įgyvendinimas ir tikrinimas; 3) tvirtinimas ir mokėjimai.

Stebėsena taip pat gali apimti viešuosius pirkimus ir techninės paramos išlaidas.

Valdymo institucija turi ne tik atpažinti sukčiavimo riziką, atlikti tikimybės ir poveikio savianalizę dėl konkrečių sukčiavimo scenarijų ir rizikų, įvertinti esamos kontrolės veiksmingumą, bet taip pat įvertinti planuojamos papildomos kontrolės poveikį ir apibrėžti tikslinę riziką su Valdymo institucijos toleruotinos rizikos lygiu.

Informacija apie pirkimo sutarčių apmokamų techninės paramos lėšomis sudarymo procedūras ir projektų atrankos procedūras atitinkamai pateikta Programos dokumento 6.5 ir 6.3 skyriuose.

Informacija apie nacionalinių institucijų funkcijas ir dalyvaujančių šalių atsakomybę pateikta Programos dokumento 5.3 skyriuje.

6.2. Programos įgyvendinimo grafikas

Pagal Finansinį susitarimą tarp ES ir Rusijos Federacijos ir Įgyvendinimo reglamento 15 straipsnį Programos įgyvendinimo laikotarpis prasideda anksčiausiai tą dieną, kurią Europos Komisija ir Rusijos Federacijos Vyriausybė patvirtina Programą, ir baigiasi vėliausiai 2024 m. gruodžio 31 d.

Programos įgyvendinimo parengiamieji veiksmai gali būti pradėti, kai Programa pateikiama Europos Komisijai ir Rusijos Federacijos Vyriausybei. Galimi tokie parengiamieji veiksmai:

- pirmieji JSK posėdžiai;
- Valdymo institucijos ir JTS steigimas;
- kvietimo teikti paraiškas rengimas ir skelbimas, projekto vertinimo ir atrankos bei sutarčių sudarymo procedūrų rengimas ir vykdymas, taikant sustabdymo išlygą, susijusią su Finansinio susitarimo tarp ES ir Rusijos Federacijos įsigaliojimu.

Kol įsigalios atitinkamas Finansinis susitarimas tarp ES ir Rusijos Federacijos, Programos finansuojamos veiklos negali būti pradėtos įgyvendinti išskyrus aukščiau nurodytus parengiamuosius veiksmus.

Siekiant pateikti pilnos apimties projektų paraiškas Europos Komisijai iki 2017 m. gruodžio 31 d., tiesioginio paramos skyrimo procedūros bus pradėtos po Programos patvirtinimo. Sutartys dėl atrinktų didelių infrastruktūros projektų vykdymo turi būti pasirašytos iki 2019 m. birželio 30 d. Visos kitos sutartys pasirašomos iki 2021 m. gruodžio 31 d. Visos pagal Programą finansuojamos projektų veiklos turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip iki 2022 m. gruodžio 31 d. Nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2024 m. rugsėjo 30 d. gali būti vykdoma tik su Programos užbaigimu susijusios veikla.

6.3. Projektų atrankos procedūros

Programos finansinė parama projektams teikiama kaip negrąžintina Programos parama. Programos parama skiriama projektams, atrinktiems paskelbus kvietimus teikti paraiškas išskyrus tinkamai pagrįstus išimtinius atvejus, atitinkančius Programoje nustatytas taisykles. Dideliems infrastruktūros projektams skirta Programos parama negali viršyti 30 proc. ES indėlio dalies.

Projektų atrankos procedūros užtikrina, kad būtų laikomasi skaidrumo, vienodo požiūrio, nediskriminavimo, objektyvumo ir sąžiningos konkurencijos principų. Siekiant laikytis šių principų:

- a) projektai atrankami ir parama jiems skiriama remiantis iš anksto paskelbtais atrankos ir paramos skyrimo kriterijais, nustatytais vertinimo lentelėse. Atrankos kriterijai padeda įvertinti pareiškėjo sugebėjimą įgyvendinti siūlomą projektą arba veiklos programą. Paramos skyrimo kriterijai naudojami vertinant projekto paraiškos kokybę nustatytiems tikslams ir prioritetams;

- b) paramai taikomos *ex ante* ir *ex post* viešinimo taisyklės;
- c) vengiama bet kokio interesų konflikto;
- d) visiems pareiškėjams taikomos tos pačios taisyklės ir sąlygos.

Finansavimo sąlygos

Projektams gali būti suteikta Programos finansinė parama, jeigu jie:

- daro akivaizdų teigiamą poveikį BPS ir duoda akivaizdžios naudos, kaip nurodyta programavimo dokumente;
- įgyvendinami tinkamoje teritorijoje, kuri apibrėžta Programoje;
- priskiriami vienai iš toliau nurodytų kategorijų:
  - integruoti projektai, kai kiekvienas paramos gavėjas vykdo dalį projekto veiklos savo teritorijoje;
  - simetriški projektai, kai panaši veikla lygiagrečiai vykdoma dalyvaujančiose šalyse;
  - vienoje šalyje vykdomi projektai, kai projektai įgyvendinami daugiausia arba tik vienoje iš dalyvaujančių šalių, bet kurie naudingi visoms arba kai kurioms dalyvaujančioms šalims ir kurių tarpvalstybinį poveikį ir naudą galima nustatyti.

Pirmiau nurodytus kriterijus atitinkantys projektai gali būti iš dalies įgyvendinami už Programos įgyvendinimo teritorijos ribų, jei tenkinamos visos šios sąlygos:

- projektai būtini siekiant Programos tikslų ir jie naudingi Programos įgyvendinimo teritorijoje;
- visa pagal Programą skirta suma veiklai už Programos įgyvendinimo teritorijos ribų neviršija 10 proc. ES indėlio Programos lygmeniu;
- su projekto valdymu, kontrole ir auditu susijusias Valdymo institucijos ir Audito institucijos prievolės vykdo Programos institucijos arba jos vykdomos įgyvendinant susitarimus su valdžios institucijomis tose šalyse, kuriose ši veikla vykdoma.

Kvietimai teikti paraiškas, projektų vertinimas ir atranka

Atvirus kvietimus teikti paraiškas skelbia JTS JSK sprendimu. Visa reikalinga informacija dėl paraiškų finansavimo pateikiama paraiškos dokumentų rinkinyje, kurį ruošia JTS, jį suderindamas su Valdymo institucija ir gaudamas JSK patvirtinimą. Visi paraiškos dokumentai pateikiami Programos interneto svetainėje. Projekto paraišką JTS teikia pagrindinis projekto partneris.

JTS kartu su JTS padalinio Kaliningrade pagalba atlieka paraiškų vertinimą. Jei paraiškos vertinimui atlikti būtinos specialios žinios, JTS gali pavesti tai atlikti išorės ekspertams. Sprendimą samdyti išorės ekspertus priima JSK. Taip pat JTS gali kreiptis į išorės ekspertus tik dėl tam tikrų techninių aspektų įvertinimo. Paraiškų vertinimas atliekamas dviem etapais:

- administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimas; ir

- paraiškos kokybės vertinimas.

Baigus vertinimą, parengiama visų paraiškų vertinimo rezultatų suvestinė (sąrašas pagal gautą balų skaičių). Vertinimo rezultatų suvestinėje turi būti pateikta paraiškų, kurios praėjo administracinės atitikties ir tinkamumo vertinimą, kokybės vertinimo rezultatų santrauka. JTS vertinimo rezultatų suvestinę pateikia Valdymo institucijai, nacionalinei institucijai ir JSK nariams.

JSK nariai atlieka strateginį pateiktų projektų paraiškų vertinimą ir priima sprendimą dėl finansavimo. Strateginis vertinimas atliekamas remiantis kokybės vertinimo rezultatais. Be to, atliekant tokį vertinimą turėtų būti atsižvelgiama į esamų patvirtintų projektų analizę, galimybę skirti lėšas pagal kiekvieną prioritetą ir į tai, kaip ketinama pasiekti Programoje numatytus rezultatų pasiekimo rodiklius. Remdamasis argumentuota nuomone, JSK gali nuspręsti pareikalauti JTS atlikti papildomą tam tikrų paraiškų tinkamumo ar kokybės vertinimą.

Valdymo institucija derina su Europos Komisija rekomenduojamų finansuoti projektų sąrašą, siekdama išvengti dvigubo finansavimo ir, kur įmanoma, skatinti sinergiją su esamais projektais. Po šios konsultacijos JSK gali nuspręsti atmesti iš pradžių rekomenduotas finansuoti paraiškas.

JSK priima sprendimus dėl finansavimo. Projektai, kurie gaus Programos paramą, bus atrinkti iš pirmiau minėtų sąrašų su gautais balais, pradedant nuo daugiausia balų gavusios paraiškos. JSK priėmus sprendimą, JTS parengia atskirą laišką (dėl paramos skyrimo ar atsisakymo skirti paramą), kuriuo pagrindinis paramos gavėjas informuojamas apie JSK sprendimą. Tokiame laiške taip pat turi būti nurodytos paraiškos patvirtinimo sąlygos. Jei prašoma parama neskiriama, Valdymo institucija pateikia paraiškos atmetimo priežastis, remdamasi atrankos ir paramos skyrimo kriterijais, kurių paraiška neatitinka.

JTS atsako už projektų paramos sutarčių parengimą. Projekto paramos sutartyje nurodomos projekto finansavimo sąlygos ir specialieji reikalavimai ir ją pasirašo JTS ir pagrindinis projekto paramos gavėjas.

Tiesioginis paramos skyrimas

Parama projektams gali būti skirta tiesiogiai (be konkurso), tik šiais atvejais:

- įstaigos, kurios turi *de jure* arba *de facto* monopolį, tinkamai pagrįstos sprendime skirti paramą;
- projektas susijęs su specifinio pobūdžio veiklomis, kurias remdamasi specialia kompetencija, aukšta specializacija ar administracine galia, turi vykdyti tam tikro tipo įstaiga. Visi šie atvejai turi būti tinkamai pagrįsti sprendime skirti paramą.

Informacija apie didelius infrastruktūros projektus, kurie atrenkami neskelbiant kvietimo teikti paraiškas, pateikta Programos prioritetų aprašyme (Programos dokumento 3.2 skyrius). Bet

kuriuo metu po Programos priėmimo JSK gali nuspręsti atrinkti papildomų projektų neskelbdamas kvietimo teikti paraiškas Programos įgyvendinimo metu, kuris, apibrėžtas Programos 6.2 skyriuje. Abiem atvejais, būtinas išankstinis Komisijos pritarimas.

6.4. Paramos pagal prioritetus rūšių aprašymas, įskaitant projektų, kuriems parama skiriama tiesiogiai, sąrašą arba indėlius finansinėms priemonėms

Informacija apie didelius infrastruktūros projektus ar kitus projektus, kuriems taikoma tiesioginė paramos skyrimo procedūra, pateikta Programos prioritetų aprašyme (Programos dokumento 3.2 skyrius).

Programa neprisidės prie finansinių priemonių finansavimo.

6.5. Planuojamas techninės paramos panaudojimas ir taikytinos sutarčių sudarymo procedūros

Techninė parama yra būtina siekiant užtikrinti veiksmingą Programos įgyvendinimą. Techninės paramos veiklos apima pasirengimo, valdymo, stebėsenos, vertinimo, informavimo, komunikacijos, tinklų kūrimo, skundų sprendimo, kontrolės ir audito bei kitą Programos įgyvendinimo veiklą, skirtą Programą įgyvendinančių institucijų ir paramos gavėjų Programos įgyvendinimo administraciniam gebėjimams sustiprinti. Techninė parama pirmiausia skiriama šios Programos įgyvendinimui.

Techninė parama turi būti naudojama finansuoti veiklą, kuri būtina sklandžiai ir veiksmingai valdyti Programą, įsteigti Programos valdymo institucijas ir užtikrinti jų veiklą (pirmiausia – JTS), laiku ir veiksmingai vykdyti išsipareigojimus ir atlikti Programos lėšų išmokėjimus, skleisti informaciją apie Programą ir jos rezultatus, ir pan. Sprendimą dėl techninės paramos biudžeto lėšų panaudojimo priima JSK atsižvelgdamas į Valdymo institucijos pasiūlymą.

Preliminarus veiklų sąrašas:

Orientacinės remtinės veiklos ir (arba) išlaidos:

- personalo, biuro, įrangos ir kitos institucijų, kurios dalyvauja Programos valdyme, administracinės išlaidos (pirmiausia – JTS ir jo Kaliningrado padalinio);
- veikla, susijusi su informavimu apie Programą ir jos matomumo didinimu (Programos interneto svetainė, informaciniai renginiai ir pan.);
- JSK posėdžių ir kitų susitikimų organizavimas (JSK posėdžio organizavimo, jo narių kelionės ir apgyvendinimo išlaidų padengimas ir pan.);
- išorės ekspertų paslaugos (išorės konsultacijos (paslaugos) valdymo, teisiniais, finansiniais ir audito klausimais ir pan.);
- IT sistemos;
- Programos audito išlaidos;

- Programos vertinimo išlaidos;
- paramos gavėjų mokymai;
- kita veikla ir išlaidos, susijusios su Programos įgyvendinimu ir valdymu.

Sutarčių sudarymo procedūros

Programos institucijų, įsteigtų Lietuvoje (JTS, Valdymo institucija, Audito institucija ir pan.), sutartys finansuojamos iš techninės paramos lėšų yra sudaromos remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu.

Rusijos Federacijoje įsteigtos institucijos sudarydamos sutartis vadovaujasi viešųjų pirkimų taisyklėmis, apibrėžtomis Finansiniame susitarime tarp ES ir Rusijos Federacijos.

JTS padalinio Kaliningrade vykdomi pirkimai apsiriboja įprastomis einamosiomis išlaidomis ir komunikacijos bei viešinimo veiklų išlaidomis.

ES ir Rusijos Federacijos kontrolė

Europos Komisija, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba, Europos Audito Rūmai ir bet kuris iš šių institucijų ir įstaigų įgaliotų ES išorės auditorių gali patikrinti kaip Valdymo institucija, paramos gavėjai, rangovai, subrangovai ir trečiosios šalys, gaunančios finansinę paramą, naudojami ES lėšomis patikrindami dokumentus ir (arba) atlikdami patikras vietoje. Kiekvienoje sutartyje turi būti aiškiai nustatyta, kad šios institucijos ir įstaigos gali įgyvendinti savo kontrolės įgaliojimus, susijusius su patalpomis, dokumentais ir informacija, neatsižvelgiant į laikmeną, kurioje jie saugomi. Rusijos Federacijos teritorijoje atliekamų patikrų tvarką reglamentuoja Finansinis susitarimas. Rusijos Federacijos valdžios institucijos turi teisę patikrinti išlaidas finansuotas RF lėšomis, įskaitant Programos finansavimą ir techninės paramos indėlio dalį Rusijos Federacijos teritorijoje.

6.6. Stebėsenos ir vertinimo sistemos, įskaitant preliminarinius stebėsenos ir vertinimo planus, apimančius visą Programos įgyvendinimo laikotarpį

Atliekant Programos stebėseną ir vertinimą, siekiama pagerinti Programos rengimo ir įgyvendinimo kokybę, taip pat įvertinti ir pagerinti jos nuoseklumą, efektyvumą, veiksmingumą ir poveikį. Į stebėsenos ir vertinimo rezultatus atsižvelgiama Programos įgyvendinimo etape ir rengiantis kitam programavimo laikotarpiui.

6.6.1. Stebėseną

Gali būti vykdoma tokia stebėsenos veikla:

- Projekto stebėseną. JTS vykdo nuolatinę projekto stebėseną remdamasis projekto stebėsenos ataskaitomis, bendraudamas su paramos gavėjais, atlikdamas patikras vietoje ir naudodamas kitas priemones.
- Programos stebėseną. JTS ir Valdymo institucija vykdo nuolatinę Programos stebėseną

ir reguliariai teikia JSK informaciją apie Programos įgyvendinimą. JTS yra atsakingas už metinių ir galutinės Programos ataskaitų projektų parengimą. Ataskaitų projektai suderinami su Valdymo institucija ir tada teikiami JSK patvirtinti. Gavus JSK patvirtinimą, metinės ir galutinė Programos ataskaitos teikiamos Europos Komisijai ir Rusijos Federacijos Vyriausybei.

Be nuolatinės Programos ir projektų stebėsenos, bus atliekama į rezultatus orientuota projektų stebėseną ir Programos vertinimas. JSK tvirtins tokią stebėsenos ir vertinimo veiklą.

Toliau pateikiamas orientacinis Programos stebėsenos planas, apimantis kiekvieno prioriteto rezultatų ir produktų pasiekimo rodiklius kartu su jų matavimo vienetais, duomenų šaltiniais, bazinėmis vertėmis, etapais (laikotarpiais) ir galutiniais tikslais.

Programos prioritetas	Rodiklis	Rodiklio tipas	Matavimo vienetas	Duomenų šaltinis	Bazinis vertė (2013)	Galutinis tikslas (2022)
Istorinio ir gamtos paveldo atkūrimas ir pritaikymas, kultūros, kultūrinių tinklų kūrimo ir turizmo plėtros skatinimas	Pagrindiniuose Programos regionuose apgyvendintų turistų skaičius	Rezultatas	Nakvynių skaičius, tūkst.	Statistinė informacija	761,6	875,8
	Tiesiogiai naudojant Programos paramą atnaujintų kultūros, gamtos ir istorinio paveldo vietų/objektų skaičius	Produktas	Kultūros, gamtos ir istorinio paveldo vietos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	3
	Organizacijų, pasinaudojusių Programos parama vietos kultūrai skatinti ir gamtos bei istorinio paveldo išsaugoti, skaičius	Produktas	Organizacijos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	13
	Suorganizuotų kultūrinių BPS renginių, pasinaudojant Programos parama, skaičius	Produktas	Renginiai	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	12
Socialinės įtraukties skatinimas ir bendradarbiavimas BPS regione gerinant sveikatos	Asmenų, kuriems buvo suteiktos pagerintos socialinės, sveikatos priežiūros ir švietimo	Rezultatas	Asmenys	Projektų ataskaitos	0	300

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programa (neoficialus vertimas)

priežiūros, socialines ir švietimo paslaugas bei bendruomenės iniciatyvų rėmimas	paslaugos, skaičius					
	Organizacijų, bendradarbiaujančių pažeidžiamoms grupėms teikiamų socialinių ir kitų paslaugų gerinimo srityje, skaičius	Produktas	Organizacijos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	8
	Socialinių paslaugų ir kitų paslaugų specialistų, dalyvaujančių BPS mainuose ar veiklose, skaičius	Produktas	Asmenys	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	24
	Sukurtų / pagerintų socialinių, ugdymo ir sveikatos priežiūros paslaugų pažeidžiamoms grupėms skaičius	Produktas	Paslaugos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	8
Bendradarbiavimo tarp valdžios institucijų skatinimas ir vietos bendruomenių stiprinimas	Institucijų, užmezgusių ilgalaikius BPS ryšius, tiesiogiai įgyvendinant Programą, skaičius	Rezultatas	%	Projektų ataskaitos	0	10
	Organizacijų, kurios bendradarbiauja su kaimyninėmis šalimis, siekdamos pagerinti valdymą, skaičius (EKP/BPS 14)	Produktas	Organizacijos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	10
	BPS iniciatyvose dalyvaujančių vietos ir regioninių bendruomenių bei NVO organizacijų, skaičius	Produktas	Organizacijos	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	10
Efektyvaus sienos kirtimo proceso	Automobilių, kertančių rekonstruotą	Rezultatas	Automobiliai	Valstybės sienos apsaugos	272.000	300.000

užtikrinimas	pasienio kontrolės punktą, skaičius per metus			tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys		
	Specialistų, dalyvaujančių bendruose mokymuose ar kituose patirties mainuose, skaičius	Produktas	Asmenys	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	20
	Pasienio kontrolės punktų, kuriuose padidėjo pralaidumas, skaičius	Produktas	Pasienio kontrolės punktai	Projektų ataskaitos	Nėra duomenų	1

Europos Komisija ir Rusijos Federacijos Vyriausybė gali susipažinti su visomis stebėsenos ir vertinimo ataskaitomis.

Kasmet iki vasario 15 d. Valdymo institucija, vadovaudamasi Įgyvendinimo taisyklių 77 straipsniu, pateikia Europos Komisijai JSK patvirtintą metinę ataskaitą. Ši metinė ataskaita apima techninę ir finansinę dalis už praėjusius ataskaitinius metus. Techninėje dalyje aprašoma:

- pažanga įgyvendinant Programą ir jos prioritetus;
- išsamus pasirašytų paramos sutarčių sąrašas ir atrinktų projektų, dėl kurių dar nesudarytos paramos sutartys, sąrašas kartu su rezervo sąrašu;
- įvykdytos techninės paramos veiklos;
- priemonės, kurių imtasi projektams ir jų rezultatams stebėti bei vertinti, ir veiksmai, kurių imtasi nustatytoms problemoms išspręsti;
- įgyvendintos komunikacijos veiklos.

Be to, metinėje ataskaitoje pateikiama veiklų, kurios bus įgyvendinamos ateinančiais apskaitos metais, prognozė, įskaitant metinį stebėsenos ir vertinimo planą, parengtą pagal Įgyvendinimo taisyklių 78 straipsnio 2 dalį.

Finansinė dalis parengiama pagal Įgyvendinimo taisyklių 68 straipsnio 2 dalį.

Valdymo institucija taip pat pateikia Europos Komisijai JSK patvirtintą galutinę ataskaitą, kurioje pateikiami tie patys privalomi elementai kaip metinėse ataskaitose, iki 2024 m. rugsėjo 30 d.

Vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 20 straipsnio 3 dalimi, tam tikros Valdymo institucijos

užduotys, susijusios su Programos kasdieniu valdymu, Valdymo institucija atsakomybės ribose bus pavestos JTS. JTS pavedamos užduotys teikiamos oficialiai raštu. Valdymo institucija prižiūri JTS pavestų užduočių atlikimą (per JTS reguliariai teikiamas ataskaitas, gaunant informaciją apie JTS darbo tvarką ir ją tikrinant, taip pat atkiekant patikrinimus).

6.6.2. Vertinimas

JSK atlieka vertinimą, kurio tikslas įvertinti Programos efektyvumą, veiksmingumą ir poveikį, remiantis JSK vėlesniame etape patvirtintu stebėsenos ir vertinimo planu, kuriame gali būti numatytos savęs vertinimo veiklos atliekamos kartu su žemiau siūlomais veiksmais. Atsižvelgiant į trumpesnę Programos įgyvendinimo laikotarpį dėl vėlyvos Programos pradžios ir labai ribotų techninės paramos išteklių, bus atliktas tik visų keturių teminių tikslų ir visos Programos *ex-post* (galutinis) vertinimas. Šį vertinimą, kurio metu koncertuojamasi į rezultatų tinkamumą, veiksmingumą, poveikį ir tvarumą, atliks išorės ekspertai. *Ex post* vertinimas bus atliekamas sekančiais metais, po Programos finansuojamų projektų įgyvendinimo laikotarpio pabaigos.

Europos Komisija ir nacionalinės institucijos turės prieigą prie visų vertinimo ataskaitų ir galės atlikti bet kokią Programos ar jos dalies *ad hoc* vertinimą (bet kuriuo metu). Šių veiklų rezultatai perduodami JSK ir Valdymo institucijai ir gali turėti įtakos Programos tikslinimui. Be to, JSK ir Valdymo institucija gali nuspręsti, kad būtina atlikti savo *ad hoc* vertinimus bet kuriame Programos etape.

Rusijos Federacijos Vyriausybė turės prieigą prie visų stebėsenos ir vertinimo ataskaitų.

Toliau pateiktame orientaciniame plane pateikiama planuojamos stebėsenos ir vertinimo veiklos apžvalga. JSK kiekvienais metais iki vasario 15 d. peržiūrės planą.

Kalendoriniai metai/ Programos metai	Stebėseną	Vertinimas
2016/ 1 metai	Nėra kasdienės projektų stebėsenos.	
2017/ 2 metai	Nėra kasdienės projektų stebėsenos.	
2018/ 3 metai	Kasdienė projektų stebėseną, stebėsenos vizitai (pagal poreikį), projektų patikros vietoje (pagal atranką).	
2019/ 4 metai	Kasdienė projektų stebėseną, stebėsenos vizitai (pagal poreikį), projektų patikros vietoje (pagal atranką).	
2020/ 5 metai	Kasdienė projektų stebėseną, stebėsenos vizitai (pagal poreikį), projektų patikros vietoje (pagal atranką).	
2021/ 6 metai	Kasdienė projektų stebėseną, stebėsenos vizitai (pagal poreikį), projektų patikros	

	vietoje (pagal atranką).	
2022/ 7 metai	Kasdienė projektų stebėseną, stebėsenos vizitai (pagal poreikį), projektų patikros vietoje (pagal atranką). Visos projektų veiklos bus pabaigtos.	
2023/ 8 metai		<i>Ex-post</i> Programos vertinimas.
2024/ 9 metai		Programos uždarymas.

6.7. Viso Programos laikotarpio komunikacijos strategija ir orientacinis informavimo ir komunikacijos planas pirmaisiais metais

Pagrindiniai komunikacijos veiklos tikslai

Pagrindinis komunikacijos veiklos tikslas – suteikti paramos gavėjams ir būsimiems pareiškėjams bei plačiajai visuomenei išsamią informaciją apie Programą ir jos finansavimo šaltinius, didinant Programos pasiekimus. Tokia komunikacija prisidės prie veiksmingesnio paraiškų teikimo proceso, sklandesnio projektų įgyvendinimo ir didesnio dalyvaujančių regionų gyventojų informuotumo apie Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimą.

Komunikacijos veikla turi būti orientuota į:

- nuolatinį įvairios informacijos teikimą apie galimybę gauti finansavimą ir veiksmus, kurių reikia imtis paramos lėšoms gauti, taip pat apie projektų atrankos kriterijus;
- pagalbą paramos gavėjams ir jų partneriams, siekiant užtikrinti sėkmingą projektų įgyvendinimą;
- plačiosios visuomenės informavimą apie Programos įgyvendinimą ir didinant paramos rezultatų bei gerosios praktikos panaudojimo bendruose projektuose sklaidą;
- tinkamo ES ir Rusijos finansavimo bei dalyvaujančių šalių vaidmens matomumo užtikrinimą.

Tikslinės grupės

Komunikacijos veikla turi būti orientuojama į esamus ir būsimus Programos pareiškėjus ir plačiąją visuomenę:

- regionines ir vietos institucijas ir kitas kompetentingas valdžios institucijas;
- regionų ir vietos bendruomenes;
- profesines ir verslo asociacijas;
- NVO ir ne pelno organizacijas, labiausiai į organizacijas, kurios veikia aplinkos apsaugos, verslumo skatinimo, turizmo plėtros, švietimo rėmimo srityse, mokymo institucijas ir pan.;
- plačiąją visuomenę.

Vidinė komunikacija, siekiant užtikrinti veiksmingą Programos įgyvendinimą

Speciali komunikacijos veikla orientuota į tikslinius projekto paramos gavėjus bei institucijas, kurie padeda įgyvendinti Programą. Tokių komunikacijos veiklų tikslas – stiprinti projektams ir Programai įgyvendinti būtinus administracinius gebėjimus, nustatyti, remti ir skleisti gerąją praktiką ir pan.

Stilius ir kalbos

Programa turi savo logotipą ir stilių. Programos viešinimo priemonės turi atitikti *Komunikacijos ir viešinimo vadovą Europos Sąjungos išorės veiksams* ir Rusijos reikalavimus. Jas turi taikyti institucijos, kurios įgyvendina Programą (Valdymo institucija, nacionalinės institucijos, JTS ir pan.) ir paramos gavėjai, siekiant užtikrinti Programos tapatybę ir atpažinimą.

Siekiant užtikrinti veiksmingą komunikaciją, svarbiausia informacija apie Programą skelbiama lietuvių, rusų ir anglų kalbomis.

Vaizdinėse informavimo priemonėse Rusijos teritorijoje turės atsispindėti Rusijos finansinis dalyvavimas Programoje pateikiant Rusijos ir ES vėliavas kartu su Programos logotipu. Tokios viešinimo taisyklės bus taikomos tik projekto veiklai, vykdomai Rusijos Federacijos teritorijoje. Rusijos teritorijoje kiekvienas projektas turi paminėti, kad projektas yra finansuojamas iš ES kartu paminint ir Rusijos finansavimą.

Komunikacijos veiklą vykdančios ir koordinuojančios institucijos

JTS prisiima atsakomybę už Programos komunikacijos veiklos koordinavimą ir įgyvendinimą. Atsižvelgdamas į tai, JTS atsako už metinių informavimo ir komunikacijos planų parengimą, suderinimą su Valdymo institucija ir pateikimą JSK patvirtinti. Gavus JSK patvirtinimą, metiniai informavimo ir komunikacijos planai kartu su metine Programos ataskaita pateikiami Europos Komisijai ir Rusijos Federacijos Vyriausybei. JTS tai pat užtikrina, kad viešinimo strategijos ir viešinimo priemonės, kurias vykdo paramos gavėjai, atitinka Europos Komisijos rekomendacijas ir Finansinio susitarimo tarp ES ir Rusijos Federacijos nuostatas.

Pagrindiniai komunikacijos kanalai

Naudojant toliau nurodytus komunikacijos kanalus užtikrinama informacijos apie Programą sklaida:

- Internetas. JTS prisiima atsakomybę už Programos internetinės svetainės sukūrimą ir priežiūrą. Šioje svetainėje pateikiama informacija apie Programos tikslus ir turinį, teisinę bazę, paraiškų teikimo ir projektų atrankos procedūras, taip pat kontaktinė informacija. Be to, joje turi būti pateikti visi svarbūs Programos dokumentai ir naudingos nuorodos, įskaitant nuorodas į institucijas, kurios koordinuoja Programos įgyvendinimą. Interneto svetainėje taip pat pateikiama informacija apie svarbiausius įvykius, posėdžius ir darbo grupių susitikimus, susijusius su Programa. Remiantis

Įgyvendinimo reglamento 44 straipsniu, projektų sąrašas skelbiamas Programos interneto svetainėje, kurioje taip pat bus skelbiami gerosios praktikos pavyzdžiai.

- Žiniasklaida ir socialiniai tinklai. Informacija apie Programą skelbiama žiniasklaidoje. Šiuolaikiniai informacijos perdavimo kanalai (pvz., internetinė žiniasklaida ir socialiniai tinklai) taip pat naudojami, siekiant pasiekti įvairią auditoriją.
- Komunikacijos kampanijos. Bus organizuojama pagrindinė kampanija, per kurią pranešama apie Programos įgyvendinimo pradžią. Be to, per metus turi būti rengiama bent viena komunikacijos kampanija, informuojanti apie finansavimo galimybes, įgyvendinamas strategijas ir Programos pasiekimus. Su tokiomis kampanijomis susiję renginiai organizuojami abiejose dalyvaujančiose šalyse.
- Publikacijos ir lankstinukai. Programos dokumentas pateikiamas elektronine forma interneto svetainėje. Informacija brošiūrose, lankstinukuose ir kita informacija bei reklaminė medžiaga pateikiama rusų, lietuvių ir anglų kalbomis.
- Renginiai. Organizuojami tokie renginiai kaip konferencijos, informaciniai susitikimai, darbo grupių susitikimai ir mokymai, kurie skirti viešinti Programą, stiprinti paramos gavėjų ir Programą valdančių institucijų administracinius gebėjimus, pristatyti pasiektus rezultatus, dalintis gerąja praktika ir pan.

Preliminarus informavimo ir komunikacijos planas pirmiesiems metams

Toliau nurodyta informavimo ir komunikacijos veikla atliekama pirmaisiais Programos įgyvendinimo metais:

- informacinės ir reklaminės medžiagos (brošiūrų, lankstinukų, naujienlaiškių ir kitos informacijos bei reklaminės medžiagos) rengimas;
- Programos interneto svetainės paleidimas;
- pagrindinės komunikacijos kampanijos organizavimas, siekiant informuoti apie Programos įgyvendinimo pradžią – Programos įgyvendinimo pradžios konferencija ir kiti informaciniai renginiai Programos teritorijoje, informacinė žiniasklaidos kampanija (spauda, reklaminiai Programos skydeliai populiariuose interneto portaluose ir pan.), reklaminių Programos skydelių įkėlimas į regioninių ir vietos valdžios institucijų interneto svetaines, kitos informavimo ir komunikacijos veikos organizavimas.

6.8. Informacija apie teisės aktų reikalavimų įvykdymą pateikta 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo

SPAV reikalavimai išdėstyti 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2001/42 / EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, 2001 7 21, p. 30) (toliau – SPAV direktyva).

Atrankos procedūra atlikta ir atrankos ataskaita Programos projektui parengta vadovaujantis SPAV direktyva ir Lietuvos Respublikos bei Rusijos Federacijos taikytiniais nacionaliniais teisės aktais bei SPAV tikslais ir uždaviniais.

Atsižvelgiant į tai, kad Programa neatitinka 2014 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimo Nr. 967 „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, reikalavimų, kai vertinimas yra būtinas, laikantis 6.5 punkto nuostatos Programos rengimo metu buvo atliekama SPAV atrankos procedūra.

Atrankos procedūra

Atranka atlikta ir informacija Programos SPAV atrankos dokumentui parengta pagal „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos taisykles“ (toliau – Tvarkos taisyklės), patvirtintas 2004 m. rugpjūčio 27 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-456.

Atrankos tikslai:

- įvertinti, ar Programos įgyvendinimas gali turėti reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai;
- nustatyti, ar šiai Programai reikalinga SPAV;
- užtikrinti, kad aplinkosaugos klausimai būtų nagrinėjami ankstyviausiu planavimo etapu, numatant prevencines priemones ir išvengiant bet kokio neigiamo poveikio.

Atrankos ataskaita

Programos SPAV atrankos ataskaitą sudaro informacija apie Programą ir lentelė Nr. 3 „Programos įtakos aplinkai reikšmingumas“ (parengta pagal „Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos taisykles“).

Programos Lietuvos teritorijoje yra daugiau saugomų teritorijų. Teritorijos, turinčios aukščiausią apsaugos lygį - nacionaliniai parkai, valstybiniai gamtos draustiniai ir valstybiniai rezervatai - užima beveik 0,5 proc. Programos Rusijos teritorijos ir 2 proc. Lietuvos teritorijos. Teritorijos su žemesniu apsaugos lygiu (regioniniai parkai) sudaro beveik 9 proc. Programos Lietuvos teritorijos.

Europos ekologinis tinklas „NATURA 2000“, apimantis teritorijas, reikšmingas buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai, veikia tik Lietuvoje, kur buveinių apsaugai svarbios teritorijos apima beveik 17 proc., o paukščių apsaugai svarbios teritorijos - beveik 11 proc. Programos teritorijos. Didžioji šių teritorijų dalis sutampa su kitomis saugomomis teritorijomis, todėl jų teritorijos negali būti skaičiuojamos kartu.

Remiantis saugomų teritorijų analizės rezultatais galima teigti, kad saugomos teritorijos, kurios lemia dideles kliūtis investavimui, sudaro beveik 25 proc. Programos Lietuvos teritorijos, o apie 0,5 proc. - Rusijos Kaliningrado srityje. Teritorijoje yra gausu saugomų gyvūnų ir augalų rūšių, natūralių buveinių ir kitų saugomų gamtos ir kultūros paveldo vertybių.

Remiantis atrankos dokumento 3 lentelėje pateiktais duomenimis, Programoje numatytos priemonės neturės nei teigiamo, nei neigiamo reikšmingo poveikio paviršiniams vandenims,

požeminiam vandeniui, aplinkos oro, klimato veiksniams, dirvožemiui, kraštovaizdžiui. Dėl Programoje numatytų ar remiamų veiklų reikšmingai teigiamas arba teigiamas poveikis yra tikėtinas natūralioms buveinėms ir biologinei įvairovei (įskaitant poveikį gyvūnijai ir augalijai), kultūros paveldui, materialiams antropogeniniams ištekliams, atsinaujinantiems ir neatsinaujinantiems gamtiniams ištekliams, gyventojų sveikatai, gyventojų gerovei ir gyventojų saugumui ir aplinkos komponentų tarpusavio ryšiui bei Programos įtakai šioms komponentams.

Programoje numatytos veiklos iš esmės apima priemones, nustatančias, kada konkrečios veiklos nebus įgyvendinamos dėl jų neigiamo poveikio aplinkai. Tik nedidelė dalis Programoje numatytų priemonių (infrastruktūros įrengimas ir statyba, plėtra ir modernizavimas) gali turėti palyginti nereikšmingą trumpalaikį vietinį poveikį aplinkai.

Programoje numatytų pasienio kontrolės punktų (didelės infrastruktūros projektas Pasienio kontrolės punkto „Rambynas“ statyba ir atplaukiančių bei išplaukiančių mažųjų laivų tikrinimo krantinės rekonstrukcijos antrojo etapo įgyvendinimas (Kopgalio užkarda)) plėtros priemonių įgyvendinimo laikotarpiu vyks nuolatinis abiejų šalių bendradarbiavimas, siekiant sumažinti tikėtiną neigiamą poveikį aplinkai. Planuojant investicines priemones, vertingiausios gamtos teritorijos nebus apimamos. Įvairių tipų statybos ir panašios veiklos yra teisiškai uždraustos saugomose, gamtos ir kultūros paveldo teritorijose. Todėl rekomenduojama pasirinkti planuojamų objektų vietas taip, kad būtų užkirstas kelias bet kokiam neigiamam poveikiui saugomoms teritorijoms, taip pat gamtos ir kultūros paveldo objektams.

Programos įgyvendinimas nesukurs prielaidų aplinkos kokybės pablogėjimui ir nukrypimui nuo kokybės normų teritorijose.

Kai kurios teritorijos, kuriose planuojama įgyvendinti Programą, yra jautrios ir (arba) vertingos aplinkos apsaugos požiūriu. Tačiau Programos įgyvendinimas nesukurs prielaidų dabartinės teritorijų būklės pablogėjimui.

Atrankos ataskaitoje teigiama, kad Programa neturės neigiamo poveikio visuomenei ir aplinkai. Priešingai, pagrindiniai Programos tikslai yra nukreipti į socialinės gerovės užtikrinimą, ypač tai, kas susiję su labiausiai pažeidžiamomis visuomenės grupėmis, ir geresne integracija. Taigi visuomenės nepasitenkinimas, susijęs su šia Programa, nėra tikėtinas.

Konsultacijos

Parengta atrankos ataskaita, siekiant gauti išvadas dėl atrankos dokumento ir rekomendacijas dėl vertinimo ataskaitos apimties ir išsamumo nustatymo, jei institucija rekomenduotų įvertinti Programą, kartu su didelių infrastruktūros projektų ir planuojamų veiklų sąrašu buvo pateikta konsultacijoms ir vertinimui dalyvaujančių šalių valdžios institucijoms Lietuvos Respublikoje: Aplinkos ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai ir Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos ir Rusijos Federacijos ekonominės plėtros ministerijai.

Išvada

Pagal atrankos ataskaitą, parengtą atlikus atrankos procedūrą, siekiant įvertinti, ar Programa atitinka SPAV direktyvos 3.2 straipsnyje išdėstytus kriterijus ir būtina atlikti SPAV, ir remiantis dalyvaujančių šalių institucijų ir teisės aktų išvadomis bei rekomendacijomis buvo padaryta išvada, kad Programa neturės reikšmingo poveikio aplinkai, todėl SPAV yra nereikalinga.

Informacija

Pranešimas apie atrankos išvadas, įskaitant visas institucijų išvadas ir rekomendacijas, 2015 m. liepos 2 d. buvo paskelbtas JTS interneto svetainėje www.vilniusjts.eu.

Informacija apie atrankos išvadas plačiajai visuomenei buvo paskelbta Klaipėdos, Marijampolės, Tauragės, Alytaus, Kauno ir Šiaulių apskričių savivaldybių administracijų interneto svetainėse.

Pranešimas apie parengtą Programos atrankos ataskaitą ir jos išvadą buvo paskelbtas nacionaliniame laikraštyje „Lietuvos žinios“ 2015 m. liepos 3 d. (17 p.).

6.9. Preliminarus finansavimo planas

Preliminarus finansavimo planas

	EK finansavimas	Bendrasis finansavimas	Bendrojo finansavimo procentas (%)	Rusijos Federacijos finansavimas	Bendra finansavimo suma
	a	b	c	d	e = a + b + d
1-asis teminis tikslas: vietos kultūros skatinimas ir istorinio paveldo saugojimas	3 600 000	360 000	10 %	2 899 908,95	6 859 908,95
2-asis teminis tikslas: socialinės įtraukties skatinimas ir kova su skurdu	2 454 870,8	245 487,08	10 %	2 168 685,25	4 869 043,13
3-asis teminis tikslas: gero valdymo vietos savivaldos ir regionų lygmeniu stiprinimas	3 300 000	3 300 000	10 %	1 734 948,2	5 364 948,2
4-asis teminis tikslas: valstybinių sienų valdymo ir sienų apsaugos, mobilumo ir migracijos valdymo gerinimas	5 102 656,8	510265,68	10 %	850 442,8	6 463 365,28
Techninė parama	2 551 328,4	255132,84	10 %	850 442,8	3 656 904
Iš viso	17 008 856	1 700 886	10 %	8 504 428	27 214 170

Programos finansinė lentelė

2014–2020 m. Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programa (neoficialus vertimas)

	A	B	C	D
	ORIENTACINIAI PRELIMINARŪS EK ĮSIPAREIGOJIMAI	BENDRASIS FINANSAVIMAS	PROGRAMOS ORIENTACINIAI PRELIMINARŪS ĮSIPAREIGOJIMAI - EK finansavimas -	PROGRAMOS ORIENTACINIAI PRELIMINARŪS MOKĖJIMAI - EK finansavimas -
2016 m.				
Projektai	5 074 473	0	0	0
TP		0	0	0
IŠ VISO 2016 M.	5 074 473	0	0	0
2017 m.				
Projektai	7 023 068	4 000	40 000	0
TP		36 000	360 000	300 000
IŠ VISO 2017 M.	7 023 068	40 000	400 000	300 000
2018 m.				
Projektai	1 478 002	300 000	3 000 000	3 003 634
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2018 M.	1 478 002	336 000	3 360 000	3 333 634
2019 m.				
Projektai	1 705 771	446 293	4 462 934	2 900 000
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2019 M.	1 705 771	482 293	4 822 934	3 230 000
2020 m.				
Projektai	1 727 542	420 000	4 200 000	2 900 000
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2020 M.	1 727 542	456 000	4 560 000	2 320 000
2021 m.				
Projektai	0	275 459	2 754 594	2 900 000
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2021 M.	0	311 459	3 114 594	3 230 000
2022 m.				
Projektai	0	0	0	2 900 000
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2022 M.	0	36 000	360 000	3 230 000
2023 m.				
Projektai	0	0	0	93 984
TP		36 000	360 000	330 000
IŠ VISO 2023 M.	0	36 000	360 000	423 894
2024 m.				
Projektai	0	0	0	0
TP		3 133	31 328	31 328
IŠ VISO 2024 M.	0	3 133	31 328	31 328
IŠ VISO 2015–2024 m.	17 008 856	1 700 886	17 008 856	170 08 856
BENDRAS FINANSAVIMO KOEFICIENTAS IŠ VISO			10 %	10 %

** Būtina atlikti tarpinio laikotarpio Programos peržiūrą.

Kaip numatyta Įgyvendinimo taisyklių 12 straipsnio 3 dalyje, įgyvendinant Programą ES teritorijoje bus atsižvelgiama į galiojančias ES taisykles dėl valstybės pagalbos. Atitinkamos konkurencijos taisyklės bus taikomos Rusijos Federacijos teritorijoje.

Parengiamieji veiksmai, susiję su JTS sukūrimu ir pirmojo kvietimo teikti projektų paraiškas rengimu ir paskelbimu bus finansuojami iš Programos techninės paramos biudžeto.

6.10. Išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklės

Programos parama negali viršyti procentais išreikštos tinkamų išlaidų sumos ribos ir jos absoliučios vertės, kuri turi būti nustatyta pagal planuojamas tinkamas išlaidas. Programos parama negali viršyti tinkamų finansuoti išlaidų sumos.

Programos parama negali būti skirta atgaline data jau užbaigtiems projektams.

Parama gali būti teikiama tokiomis formomis:

- faktiškai patirtų tinkamų finansuoti išlaidų nustatytos proporcijos kompensavimas;
- finansavimas nustatyto dydžio suma, apskaičiuojama kaip procentinė vienos ar kelių nustatytų išlaidų kategorijų dalis;
- vienkartinės išmokos;
- kompensavimas remiantis vieneto įkainiais;
- aukščiau nurodytų metodų derinys, kai kiekvienas metodas taikomas skirtingų kategorijų išlaidoms.

Išsami informacija apie paramos teikimo formas ir išlaidų tinkamumą finansuoti pateikiama paraiškos dokumentų rinkinyje. Ypatinę dėmesį reikėtų skirti skatinimui plačiai naudoti finansavimą nustatyto dydžio suma, vienkartinėmis išmokomis ir kompensavimą remiantis vieneto įkainiais, nes taip galima sumažinti projektų administravimo našumą ir suteikti paramos gavėjams galimybę daugiau dėmesio skirti projektų turiniui (o ne jų administravimui).

6.10.1. Išlaidų tinkamumas

Tinkamos finansuoti Programos išlaidos nurodytos Įgyvendinimo taisyklių 48 straipsnyje.

Tinkamos finansuoti yra paramos gavėjo faktiškai patirtos išlaidos, atitinkančios visus šiuos kriterijus:

(a) jos patiriamos projekto įgyvendinimo laikotarpiu. Visų pirma:

- i) išlaidos už paslaugas ir atliktus darbus, susijusius su įgyvendinimo metu vykdyta veikla. Išlaidos prekėms, susijusioms su įgyvendinimo laikotarpiu pristatytais prekėmis ir sumontuota įranga. Sutarties pasirašymas, užsakymo pateikimas arba bet kokio įsipareigojimo dėl būsimų išlaidų prisiėmimas projekto įgyvendinimo laikotarpiu, susijęs su paslaugų teikimu, darbų atlikimu arba prekių tiekimu pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui, šio išlaidų tinkamumo finansuoti reikalavimo neatitinka. Grynujų pinigų pervedimai tarp pagrindinio paramos gavėjo ir paramos gavėjų, ar tarp

- paramos gavėjų negali būti laikomi patirtomis išlaidomis;
- (ii) patirtos išlaidos turėtų būti sumokėtos prieš pateikiant galutines ataskaitas. Jos gali būti apmokamos vėliau su sąlyga, kad jos nurodytos galutinėje ataskaitoje kartu su numatoma jų apmokėjimo data;
  - (iii) išimtis taikoma su galutinėmis ataskaitomis susijusioms išlaidoms, įskaitant išlaidų patikrinimą ir auditą, ir galutinį projekto vertinimą, atliktą rengiant galutinę ataskaitą, kurios gali būti patirtos po projekto įgyvendinimo laikotarpio pabaigos;
  - (iv) sutarčių sudarymo procedūras paramos gavėjas (-ai) gali pradėti, kaip tai numatyta Įgyvendinimo taisyklių 52 straipsnyje ir kituose (po jo einančiuose) straipsniuose sutartis pasirašyti iki projekto įgyvendinimo laikotarpio pradžios, jeigu laikomasi šio 52 straipsnio ir kitų (po jo einančių) straipsnių nuostatų.
- (b) jos nurodytos projekto biudžete;
  - (c) jos yra būtinos projekto įgyvendinimui;
  - (d) jas galima identifikuoti ir patikrinti, visų pirma jos įtrauktos į paramos gavėjo apskaitą ir apskaitytos pagal paramos gavėjui taikomus apskaitos standartus ir laikantis jam įprastos išlaidų apskaitos tvarkos;
  - (e) jos atitinka taikomų mokesčių ir socialinio draudimo teisės aktų nuostatas;
  - (f) jos yra priimtinos, pagrįstos ir atitinkančios patikimo finansų valdymo reikalavimus, visų pirma taupumą, naudingumą ir efektyvumą;
  - (g) jos yra patvirtinamos sąskaitomis faktūromis ar lygiaverčiais įrodomąją vertę turinčiais dokumentais.

Tinkamų finansuoti Programos išlaidų taisyklės bus pateiktos gairėse pareiškėjams ir projekto paramos sutartyje, kaip nustatyta Įgyvendinimo taisyklių 48, 49, 50, 51 straipsniuose.

6.10.2. Netinkamos finansuoti išlaidos

Netinkamos finansuoti Programos išlaidos yra nurodytos Įgyvendinimo taisyklių 49 straipsnyje.

Šios, su projekto įgyvendinimu susijusios išlaidos, nėra tinkamos finansuoti:

- (a) skolos ir skolų aptarnavimo mokesčiai (delspinigiai);
- (b) atidėjimai nuostoliams arba išsipareigojimams padengti;
- (c) pagrindinio paramos gavėjo arba paramos gavėjo deklaruotos išlaidos, kurios jau buvo padengtos ES biudžeto lėšomis;
- (d) žemės ar pastatų įsigijimas už sumą, kuri viršija 10% visų atitinkamo projekto tinkamų finansuoti išlaidų;
- (e) valiutos keitimo nuostoliai;
- (f) muitai, mokesčiai ir rinkliavos, įskaitant PVM, išskyrus tuos atvejus, kai pagal atitinkamus nacionalinius mokesčių teisės aktus jų negalima susigrąžinti, nebent numatyta kitaip atitinkamose nuostatose, dėl kurių susitarta su Rusijos Federacija;
- (g) kreditai trečiosioms šalims;
- (h) baudos, finansinės nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos;
- (i) nepiniginiai įnašai, kaip apibrėžta Įgyvendinimo taisyklių 14 straipsnio 1 dalyje.

Kitos netinkamos finansuoti Programos išlaidos gali būti apibrėžtos gairėse pareiškėjams ir

projekto paramos sutartyje, vadovaujantis Įgyvendinimo taisyklių 48, 49, 50, 51 straipsniais.

6.10.3 Euro naudojimas

Paramos gavėjai išlaidas, patirtas kita nei euras valiuta, privalo perskaičiuoti į eurus pagal Europos Komisijos nustatytą mėnesio, per kurį buvo patirtos išlaidos, valiutos kursą.

6.11. Atsakomybės tarp Programoje dalyvaujančių šalių paskirstymas

Dalyvaujančios šalys savo teritorijoje turės užkirsti kelią pažeidimams, įskaitant sukčiavimo atvejus, juos nustatyti ir pašalinti bei susigrąžinti nepagrįstai sumokėtas sumas kartu su delspinigiais, kaip nurodyta Įgyvendinimo reglamento 74 straipsnyje. Jos nedelsdamos turės pranešti Valdymo institucijai ir Europos Komisijai apie tokius pažeidimus ir nuolat jas informuoti apie daromą pažangą susijusią su administracinėmis ir teisinėmis procedūromis.

Pagal Įgyvendinimo reglamento 75 straipsnį Valdymo institucija iš pagrindinio paramos gavėjo susigrąžina nepagrįstai sumokėtas sumas kartu su delspinigiais, jei mokėjimas pradelsiamas. Tą padaryti jai padeda JTS. Atitinkami paramos gavėjai pagrindiniam paramos gavėjui grąžina nepagrįstai sumokėtas sumas pagal jų pasirašytą partnerystės susitarimą.

Pagal Įgyvendinimo reglamento 74 straipsnį, jei lėšų susigrąžinimas susijęs su Valdymo institucijos teisinių prievolių, nustatytų šiuo Įgyvendinimo reglamentu ir 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002, pažeidimu, už atitinkamų sumų grąžinimą Europos Komisijai atsakinga yra Valdymo institucija.

Jei lėšų susigrąžinimas susijęs su sisteminiais Programos valdymo ir kontrolės sistemos trūkumais, Valdymo institucija yra atsakinga už atitinkamų sumų grąžinimą Europos Komisijai. Atsakomybė tarp Lietuvos ir Rusijos paskirstoma atsižvelgiant į atitinkamoje šalyje patirtų išlaidų, kurioms įtakos turėjo sistemos trūkumai, dalį. Rusijos Federacijos atsakomybės lygis nustatomas Finansiniame susitarime tarp ES ir Rusijos Federacijos.

Jei lėšų susigrąžinimas susijęs su Lietuvoje įsisteigusio paramos gavėjo skola, o Valdymo institucija skolos susigrąžinti negali, Lietuva sumoka grąžintiną sumą Valdymo institucijai ir ją susigrąžina iš paramos gavėjo.

Jei lėšų susigrąžinimas susijęs su Rusijos Federacijoje įsisteigusio paramos gavėjo skola, o Valdymo institucija skolos susigrąžinti negali, Rusijos Federacija padengia skolą. Rusijos Federacijos atsakomybės lygis nustatomas Finansiniame susitarime tarp ES ir Rusijos Federacijos nustatyta tvarka.

6.12. Bendrojo finansavimo pervedimo, naudojimo ir stebėsenos taisyklės

Mokėjimai iš Europos Komisijos į Programą bus atliekami pagal Reglamento (ES) Nr. 897/2014 59 ir 60 straipsnius.

Rusijos Federacija perveda savo bendrąjį finansavimą į Programą finansiniam agentui. Valdymo institucijos prašymu Rusijos Federacijos nacionalinė institucija paveda finansiniam agentui pervesti pinigus į Valdymo institucijos specialiąją sąskaitą. Tiek Rusijos Federacijos, tiek ES bendrasis finansavimas naudojamas finansuoti projektus Rusijos Federacijos teritorijoje pagal Finansinio susitarimo sąlygas. Projektų veiklos Lietuvos Respublikos teritorijoje bus finansuojamos tik ES bendrojo finansavimo lėšomis.

Valdymo institucija atlieka mokėjimus pagrindiniam paramos gavėjui pagal pasirašytą sutartį. Projekto paramos gavėjas turės užtikrinti ne mažesnę kaip 10 % bendrą tinkamų finansuoti projekto išlaidų finansavimą.

Pagrindiniai paramos gavėjai parengia pažangos ataskaitas, sudarytas iš finansinės ir veiklos aprašomosios dalių, ir mokėjimo prašymą už visą projektą. Finansinės ataskaitos apima visų partnerių patvirtintas išlaidų ataskaitas. Pagrindiniai paramos gavėjai gali prašyti tolesnių avansinių mokėjimų ir galutinio mokėjimo pagal sąlygas, aprašytas sutartyje. Pažangos ataskaitos ir mokėjimo prašymai teikiami JTS. Išsamus tikrinimo procesas turi būti aprašytas Valdymo institucijos/JTS, bendradarbiaujant su informaciniais centrais atsakingais už kontrolę, parengtose Išlaidų tikrinimo gairėse. Šios gairės turi būti patvirtintos JSK.

Valdymo institucija mokėjimus pagrindiniam paramos gavėjui atlieka eurais pagal projekto paramos sutarties nuostatas.

6.13. IT sistemos, per kurias elektroniniu būdu teikiami duomenys ir Valdymo institucija, Europos Komisija ir Rusijos Federacijos Vyriausybė tarpusavyje keičiasi duomenimis

JTS prisiima atsakomybę už IT sistemos įdiegimą ir eksploataciją. IT sistema naudojama paraiškoms ir projektams prižiūrėti bei Programai valdyti ir stebėti.

IT sistema naudojama registruoti ir saugoti kiekvieno projekto stebėsenai, vertinimui, finansų valdymui, kontrolės užtikrinimui ir auditui būtinus duomenis, prireikus – ir atskirų projektų dalyvių duomenis. Visų pirma joje registruojamos ir saugomos kiekvieno projekto veiklos ir finansinės ataskaitos. Į IT sistemą įtraukiami visi mokėjimo prašymams ir metinėms ataskaitoms rengti būtinai duomenys, įskaitant susigrąžintinas, susigrąžintas ir sumažintas sumas atšaukus projektui arba Programai skirto indėlio dalį arba visą indėlį.

Programa pateiks informaciją apie visus pagal programą įgyvendinamus projektus KEEP duomenų bazei (www.keep.eu).

6.14. Kalba (-os), patvirtinta (-os) pagal Programą

Anglų kalba yra oficiali Programos kalba. Pagrindiniai Programos dokumentai (šis Programos dokumentas ir paraiškos dokumentų rinkinys) verčiami į lietuvių ir rusų kalbas. Norint pasiekti platesnę auditoriją ir paskleisti daugiau informacijos apie Programą, Programos interneto svetainėje informacija pateikiama anglų, lietuvių ir rusų kalbomis.

Vertimo žodžiu ir raštu išlaidos Programos lygiu finansuojamos iš techninės paramos biudžeto. Vertimo žodžiu ir raštu išlaidos projektų lygiu finansuojamos iš projekto biudžeto, jei tai numatyta paraiškos dokumentų rinkinyje.